

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Identita Vietnamců 2. generace žijící v České republice

Identity of the 2nd generation Vietnamese living in the Czech Republic

OLOMOUC 2023

Mgr. Kateřina Vašátková

vedoucí práce: Filip Kraus Ph.D.

Prohlášení o samostatnosti

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne 29.6.2023

Anotace

NÁZEV:

Identita Vietnamců 2. generace žijící v České republice

AUTOR:

Mgr. Kateřina Vašátková

KATEDRA:

Katedra asijských studií

VEDOUCÍ PRÁCE:

Filip Kraus Ph.D.

ABSTRAKT:

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku identit Vietnamců druhé generace. Cílem předkládané práce je zkoumat kulturní identitu těchto příslušníků žijících v České republice. Metodou pro zodpovězení výzkumných otázek je dvacet polostrukturovaných rozhovorů vedených s těmito jedinci. První kapitola je věnována identitě obecně. Je definován pojem identity, následně jsou představeny různé koncepty identity a identity utvářející se v interakci více kultur. Druhá část popisuje kulturní základ dané problematiky. Tato kapitola tak charakterizuje základní prvky vietnamské kultury a společenských hodnot. Poslední část se pak zabývá druhou generací Vietnamců žijících v České republice. Tato kapitola také obsahuje výzkumné rozhovory a je tak stěžejní částí předkládané práce. Výsledkem práce je zjištění zkoumané identity, její definice a způsob jejího utváření.

KLÍČOVÁ SLOVA: kultura, identita, kulturní identita, banánové děti, Vietnamci 2. generace, Češi, Vietnamci

POČET STRAN: 94

POČET ZNAKŮ: 185 329

POČET TITULŮ POUŽITÉ LITERATURY: 19

Poděkování

V první řadě bych ráda poděkovala panu Filipu Krausovi Ph.D., který mou práci vedl. Děkuji mu za jeho ochotu, cenné rady a připomínky v průběhu celého procesu psaní této práce. Mé hlavní poděkování patří také zejména těm, kteří byli ochotni se zapojit do výzkumných rozhovorů, které jsou součástí této práce. Právě díky těmto lidem bylo možné předkládanou práci realizovat. Jejich času, ochoty a spolupráce si proto velice vážím. Oceňuji jejich upřímnost, otevřenost a sdílení různých pocitů a zkušeností při rozprávění o velmi osobních tématech. I přesto, že některé z těchto zkušeností nebyly vždy pozitivní, rozhodli se je všichni se mnou sdílet. Těmto lidem, jejichž jména záměrně z důvodu ochrany anonymity neuvádím, proto náleží z mé strany velké poděkování. Každý rozhovor byl pro mě jedinečný a v konečném důsledku mi výzkum předal mnohem více než jen podklady pro bakalářskou práci. V neposlední řadě bych ráda také poděkovala své rodině a nejbližším, kteří mě nepřetržitě podporovali během celého studia, a to jakýmkoliv způsobem.

Obsah

Úvod	7
1 Identita	11
1.1 Pojem identity	11
1.2 Utváření identity	15
1.3 Identita a interakce více kultur	19
2 Kulturní základ	22
2.1 Náboženství a myšlenkové směry	22
2.2 Svátky a tradice	25
2.3 Rodina a společnost	27
2.4 Vzdělání	28
3 Druhá generace Vietnamců	29
3.1 Pojem banánových dětí	29
3.2 Život druhé generace Vietnamců v ČR	29
3.3 Rozhovory s Vietnamci druhé generace žijícími v ČR	33
3.3.1 Vnímání identity	36
3.3.2 Jméno	39
3.3.3 Volný čas a zájmy	40
3.3.4 Kultura, tradice, jídlo	41
3.3.5 Hudba, literatura, divadlo, filmy, média	44
3.3.6 Společnost a rodina	44
3.3.7 Vztah s rodiči	47
3.3.8 Výchova a dětství	50
3.3.9 Láska a partnerské vztahy	52
3.3.10 Životní priority a budoucnost	54
3.3.11 Potomci	55
3.3.12 Vietnamská komunita v ČR	56
3.3.13 Přátelé	57
3.3.14 Vietnam	57
3.3.15 Česká republika	58
3.3.16 Vietnamština	59
3.3.17 Čeština	60
3.3.18 Zkušenosti s rasismem, xenofobií, diskriminací nebo šikanou	60
3.3.19 Smysl rozhovoru	61

3.3.20 Shrnutí výsledků výzkumu.....	62
Závěr.....	64
Resumé.....	66
Seznam literatury.....	67
Příloha	69

Úvod

Identita člověka je jednou z nejrozmanitějších psychologických složek člověka jako lidské bytosti. Dáváme jí najevo, jak sami sebe vnímáme, jak se identifikujeme a podle toho vůči ostatním vystupujeme. Je to také jedna z vlastností, která lidstvo odlišuje od zvířat a každého jedince činí výjimečným. Ať už se jedná o genderovou, náboženskou, politickou nebo kulturní identitu, všechny dohromady tvoří celek, který nám umožňuje odlišit se jeden od druhého.

Na utváření identity člověka působí mimo jiné vnější vlivy, které však mohou někdy v člověku zároveň vzbudit pochybnosti o vnímání jeho identity, a nebo začít formovat identitu novou. Takto se může dít například zejména v případě kulturní identity migrantů. Vzhledem k tomu, že lidská migrace je v dnešní době poměrně běžnou záležitostí, je v této souvislosti také zajímavé zkoumat její vlivy na vnímání kulturní identity člověka.

S ohledem na to, že v České republice žije poměrně velký počet vietnamských migrantů, kteří zde následně zakládají rodiny, bude se tato práce věnovat právě jejich dětem, tedy 2. generaci Vietnamců žijící v České republice. Ti jsou pravděpodobně nejvíce vystaveni střetu dvou poměrně odlišných kultur, což může být jeden z hlavních vlivů na formování a pojetí jejich identity.

Motivací pro výběr tohoto tématu je, že jsem během svého života přišla do kontaktu s mnoha Vietnamci. Vzhledem k tomu, že se jedná především o Vietnamce 2. generace, už jsem se setkala také s problémem vnímání jejich identity, kterému velká část z nich čelí. Někteří z nich v ní mají sice poměrně jasno, nicméně mnoho z nich velkou část svého života hledá sebe sama a pokládá si otázky, kam patří a zda někam patří. Je tedy zajímavé poslouchat různé příběhy těchto lidí, jejich zkušenosti a pocity.

Dalším důvodem je, že vzhledem k tomu, že v České republice žije přes 60 tisíc¹ Vietnamců, je nám tato záležitost jako Čechům blízká, a proto je to také téma, kterému je důležité věnovat pozornost. Je tedy žádoucí tuto problematiku podrobně prozkoumat, zapojit do výzkumu více lidí a dojít v této věci k určitému závěru.

V neposlední řadě se pak jedná o otázku vnímání identity, jež mě obecně zajímá. S ohledem na to, že jsem již psala práci, kde jsem zkoumala genderové identity, je toto pro mě motivace prozkoumat jiný druh identit a přispět svou prací do podobné oblasti. Předpokládám

¹ VÁLOVÁ, Irena. Vnitro: Počet cizinců na území ČR se za pět let zvýšil o třetinu, nejvíce je zde Ukrajinců. *Česká justice*. Praha: Media Network, 24.2.2022 [cit. 2023-06-02]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2022/02/vnitro-pocet-cizincu-na-uzemi-cr-se-za-pet-let-zvysil-o-tretinu-nejvice-je-zde-ukrajincu/>

totiž, že na utváření celkové identity člověka budou mít vliv jednotlivé složky identity (např. genderová, kulturní, náboženská, sexuální). Kulturní identitu, na kterou se v práci budu zaměřovat, pokládám za jednu z těch, která bude silně ovlivňovat celkové utváření identity a pravděpodobně bude mít i významný vliv na uchopení některých dalších složek identity. Kulturní identitu, stejně tak jako genderovou vnímám proto jako nejdůležitější složky, kterým je třeba porozumět.

Zároveň se domnívám, že předkládaná práce může také pomoci dotazovaným osobám ujasnit si některé otázky související s jejich identitou. Práce v této oblasti může zároveň vzdělávat lidi, kterých se toto téma osobně netýká, dále může přiblížit zejména Čechům život Vietnamců v České republice a představit překážky, se kterými se denně setkávají.

Výzkumným problémem této práce je tedy vnímání identity Vietnamců druhé generace žijící v České republice. Život této generace v České republice se dá z mého pohledu obecně označit za komplikovanější a specifičtější než život „Čechů.“ Na straně jedné mají příslušníci této generace vietnamské rodiče, kteří z Vietnamu do ČR přišli a od nich tedy také přejímají vietnamskou kulturu, zvyky a myšlení. Jejich kořeny a rodinné zázemí lze proto označit za čistě vietnamské. Na straně druhé se však tito lidé narodili v ČR, a proto vyrůstali převážně v českém prostředí. Od útlého věku jsou tak vystaveni české společnosti (zejména v mateřských školách a ve školství), od které také pochopitelně přejímají českou kulturu a osvojují si české vzorce chování a myšlení. Všichni Vietnamci 2. generace, se kterými jsem se kdy setkala, tyto skutečnosti potvrzují. Lze předpokládat, že proces přejímání české kultury v českém prostředí bude nevyhnutelný. Z tohoto důvodu mohou někdy pochopitelně v tomto smyslu nabývat dojmu, že jsou spíše Češi než Vietnamci.

Nicméně jejich rodinné prostředí je bude stále upozorňovat na jejich původ. Kromě toho jejich asijský vzhled v nich může někdy vyvolávat pocity, že do české společnosti jednoduše nepatří. A právě i kvůli svému vzhledu mohou být obětmi šikany ze strany Čechů. Pojetí identity těchto jedinců tak může v jejich životě přinášet problémy a nejistotu. Předpokládá se, že jejich rodiče na ně budou vyvíjet tlak, aby mysleli a chovali se jako Vietnamci, ale jejich chování a myšlení bude často tíhnout k české mentalitě. Zároveň ale mohou mít pocit, že mezi Čechy a českou kulturu vždy dostatečně nezapadají a že je Češi nepřijímají. Důkazem může být častý rasismus a xenofobie, které bohužel stále v české společnosti přetrvávají. Koncept identity těchto lidí nemusí být proto až tak jednoznačný a pochybnosti ohledně vnímání identity budou opodstatněné. Zcela pochopitelně si někteří mohou klást důležitou otázku, totiž kdo vlastně jsou a kam patří.

Cílem této práce je zkoumat identity Vietnamců druhé generace žijící v České republice. Výzkumné otázky této práce jsou proto následující:

1. Jaká je kulturní identita Vietnamců 2. generace žijící v ČR? Považují se tito lidé v tomto smyslu spíše za Čechy, Vietnamce, nebo mají svou vlastní jedinečnou menšinovou kulturu a identitu?
2. Jak se tato identita utváří a definuje? Co ovlivňuje utváření této identity?
3. Jaký je podíl kulturní identity na utváření celkové identity člověka?

Lze předpokládat, že Vietnamci 2. generace žijící v ČR se nebudou považovat čistě jen za Čechy, ani čistě za Vietnamce, ale budou mít svou vlastní jedinečnou menšinovou kulturu a identitu. Lze tak usuzovat z důvodu, že se pohybují jak v prostředí vietnamském, tak v prostředí českém, a proto nelze očekávat, že jejich identita bude vymezena pouze na jednu z těchto stran.

Identita se bude zřejmě utvářet postupně od dětství, kdy tito lidé od vietnamské rodiny postupně přicházejí také do českého prostředí a jsou v kontaktu s Čechy. Postupně tyto osoby budou přejímat českou kulturu, osvojovat české zvyky, chování a myšlení. Kromě toho také budou mít i české přátele, kteří budou mít významný vliv na jejich identitu. Zároveň však zřejmě v rodinném prostředí budou klást důraz na vietnamskou kulturu a zvyky. Očekává se také, že ze strany rodiny bude kladen velký tlak na dodržování vietnamské kultury a tradic. Osoby z 2. generace Vietnamců se tak budou chtít v rámci mezi své rodině zavděčit a splnit její přání. Zároveň proto také budou cítit, že vietnamská kultura jim není cizí. Kulturní identita se bude proto pravděpodobně definovat jako česká a vietnamská zároveň a bude někde na pomezí dvou kultur. Nelze proto i vyloučit pocity nepatřičnosti k oběma kulturám. Typické zřejmě tedy například pro takovou identitu bude blízký vztah k tradicím a zvykům obou kultur. Kromě toho názory a pohledy těchto jedinců na různé věci budou silně ovlivněny jak vietnamskou mentalitou, tak českou. Ovlivňovat tuto identitu bude pravděpodobně to, jaké bude rodinné zázemí, vztah s rodiči a kolik času spolu s dětmi budou trávit, a to hlavně v dětství a v průběhu dospívání. Zároveň také bude mít vliv i to, kolik času bude jedinec trávit v českém prostředí a s českými přáteli. Významným faktorem bude také, jaké partnery bude osoba preferovat. Kromě toho může hrát i roli, zda dotyčný bude v ČR často navštěvovat vietnamské akce a aktivně se zajímat o vietnamskou kulturu. V neposlední řadě pak může být klíčové, zda příslušník 2. generace měl příležitost někdy navštívit Vietnam či nikoliv.

Lze soudit, že podíl kulturní identity na utváření celkové identity člověka bude významný. Kulturní identita může zřejmě také ovlivňovat životní postoje a názory. Může mít proto vliv například na náboženskou identitu člověka nebo může ovlivňovat to, jak člověk přijme svou genderovou a sexuální identitu.

Metodou pro zjištění a zodpovězení výzkumných otázek bude provádění rozhovorů s vybranými osobami 2. generace Vietnamců žijících v ČR, kteří se zde také narodili. Rozhovory proto budou zároveň stěžejní částí této práce. Rozhovorů se bude účastnit 20 lidí, se kterými budu jednotlivě hovořit. Samotný rozhovor se bude skládat z několika tematických okruhů souvisejících s identitou a tvorbou identity respondentů, kteří budou odpovídat na základě vlastních zkušeností, prožitků a vnímání. Každý tematický okruh bude obsahovat několik základních otázek, které budou tvořit strukturu a budou považovány za nejdůležitější pro zodpovězení výzkumných otázek. V případě potřeby budou pokládány doplňující otázky, které se budou odvíjet podle toho, jakým směrem se rozhovor bude ubírat. Preferovaným postupem bude vždy nejdříve účastníky nechat samostatně hovořit a dát jim prostor se vyjádřit. Rozhovory nebudou časově omezené a budou trvat dle potřeby. Forma provádění rozhovorů bude tedy polostrukturovaný rozhovor a metodou výzkumu bude kvalitativní výzkum. Výzkumná data a případné citace z rozhovorů budou zcela anonymní. Za žádných okolností nebudou uváděna pravá jména účastníků či jiné údaje v takové kombinaci, aby bylo možné účastníka identifikovat.

Předkládaná práce je rozdělena do třech hlavních částí. První část se zabývá identitou člověka. Nejdříve představuje obecně pojem identity člověka, popisuje způsob její utváření a následně se věnuje identitám v interakci více kultur. Druhou část práce tvoří kulturní základ problematiky. Jsou popsány vybrané prvky vietnamské kultury a základní hodnoty vietnamské společnosti. Poslední část práce se již zabývá Vietnamci 2. generace žijící v ČR. Vystihuje termín „banánové děti“ a charakterizuje jejich život v českém prostředí. Na závěr jsou analyzovány jednotlivé rozhovory s respondenty, které jsou také jádrem celé práce.

1 Identita

Následující kapitola si klade za cíl představit obecně koncept identity člověka. Bude tedy definován pojem "identita" a budou představena různá pojetí identity. Následně bude popsán proces jejího utváření. Závěr této kapitoly se bude věnovat identitám v interakci více kultur.

1.1 Pojem identity

Než budou uvedena různá pojetí identity člověka a vysvětlen její obsah, je třeba nastínit otázky, které s pojetím identity souvisí a které si osoby v souvislosti s jejím vnímání mohou pokládat. Otázky mohou být následující:

„Kdo jsem? Kdo jsem v očích druhých? Kdo jsem v očích někoho jiného, třeba vesmíru? Kdo jsem ve spojení s určitou hierarchií hodnot? Co mě dělá jedinečným? V čem jsem stejný jako všichni ostatní? Kým jsem již v průběhu svého života byl? Kým chci být? Kým se stanu? Kam patřím? Ke kterým skupinám cítím příslušnost? Čím mohu přispět k životu svého společenství? Mám cit pro svou identitu? Kdy pocituji svou identitu? Kdy je můj pocit identity narušován?“²

Z výše uvedených otázek lze pozorovat, že termín „identity“ se může týkat širokého okruhu záležitostí a bude zasahovat do různých oblastí lidského života.

Na úvod je důležité zmínit, že pojem „identita“ se dá chápat různými způsoby. Existují různé pohledy na identitu člověka a definice se mění v závislosti na autorovi. Tento termín se také v průběhu času vyvíjel a koncept identity je obecně v dnešní době chápán odlišně, než byl dříve.³ Vzhledem k těmto skutečnostem budou následně představeny vybrané pohledy na identitu člověka, jež také vnímám jako neopomenutelnou součást této práce.

Obecně zejména v naší společnosti je slovem identita chápáno, kým nebo čím je daná osoba nebo společenství lidí. Jedná se o odpověď na otázku „*kdo jsem, kdo jsme*“, nebo „*čím jsem, čím jsme*“. Na první pohled se tedy může zdát, že se jedná o jasnou a jednoduchou otázku, nicméně tato problematika je mnohem složitější, než v člověku evokuje první dojem. Původní význam slova, který různé slovníky také takto překládají, je totožnost či stejnost osoby v čase a ve všech okolnostech. Synonyma ke slovu identita jsou ve slovnících uváděna jako individualita, osobnost a skutečnost, že osoba je sama sebou. Nicméně je potřeba zmínit, že

² KAST, Verena. *Jak být sám sebou: Pocit vlastní hodnoty a zkušenost identity*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1917-0. str. 11

³ VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, et al. *Sociální psychologie: Teorie, Metody, Aplikace*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5775-9. str. 88

pojem „identita“ v dnešní době neznamená jen pojmenování, vyjádření totožnosti, stejnosti, ale jedná se také o vyjádření určitých charakteristik, díky kterým si osoba nebo společenství „zasluhuje“ nebo „nárokuje“ uznání a úctu jiných, na kterých také zakládá svoji hrdost, důstojnost a čest. Osobní identitu pak tvoří také zejména uvědomované představy, jež má o sobě určitá osoba. Pojetí identity můžeme rozdělit do dvou skupin, a to na silné a slabé koncepce. Dle silných koncepcí je identita stejná v čase, naopak dle slabých koncepcí se identita mění podle situace, času, místa a okolností.⁴

Zkoumání identity by se mělo však zaměřovat i na takzvané kulturní imperativy identity. Tímto lze rozumět, jak lidé dané doby a společenství mají chápat sami sebe a mimo jiné za co se jim v dané době a společenství dostává uznání a respekt.⁵ Kým člověk je a za koho se považuje, bude tedy pochopitelně souviset s kulturou, ve které jedinec vyrostl, ale i se sociálním prostředím, ve kterém se nachází. Identita v západních společnostech bude proto nepochybně koncipována jinak než například v asijských společenstvích. V takovýchto společenstvích může být identita chápána v souvislosti s rodinou nebo členstvím ve skupině, ale ne jako nezávislost jedince.⁶ Je tedy třeba si uvědomit, že jiné kultury nemusí používat pojmu identity ve stejném významu, který mu připsujeme my. Bude to právě kultura, která bude utvářet předpoklady a podmínky pro určitý psychologický model osobnosti. A pochopitelně pak kultura, která má jako hlavní hodnotu individualismus, bude také prezentovat model osoby, autonomní entity, jako jedinečnou konfiguraci vnitřních atributů (vlastností, schopností, motivů a hodnot). Tato idea na sebe orientované identity se pak nemusí shodovat s pojetím identity kultur zejména východních a asijských.⁷

Jak už lze i z výše uvedeného pozorovat, vzhledem k tomu, že význam kultury je v této problematice důležitý a bude tento pojem i nadále často zmiňován, pro ujasnění obsahu tohoto pojmu je uvedena následující definice. Kulturu lze chápat jako částí prostředí, které vytvořil člověk, a to jak materiální (odívání, strava, bydlení...), tak i nemateriální (postoje, přesvědčení, normy, hodnoty...). Toto prostředí je sdílené s lidmi, jenž mají společný jazyk a žijí na konkrétním území v určité historické etapě.⁸

⁴ VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, et al. *Sociální psychologie: Teorie, Metody, Aplikace*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5775-9. str. 88

⁵ Tamtéž str. 88

⁶ HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. 4. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-283-6. str. 24, 27

⁷ VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK, et al. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8. str. 114

⁸ Tamtéž str. 384

Příkladem odlišného vnímání jednotlivce a jeho sociálního prostředí je případ, který se kdysi odehrál v Číně. Dívka se zde zamilovala do diplomata, který v této zemi pracoval. Aby mohla být se svým přítelem, utekla ze svého domova a odebrala se na diplomatické území. Tato událost se stala medializovanou a tématem různých diskuzí, kdy západní společnost pohlížela na situaci jinak než čínská strana. Ze strany západní společnosti byl krok dívky velmi podporován, její zamilovanost jí totiž dávala právo svobodně si zvolit, s kým a kde chce žít. Naopak čínská strana vnímala situaci zcela jinak. Na dívku bylo pohlíženo jako na sobeckou, a to z důvodu, že se dívka oddala svým citům a přáním bez ohledu na svou povinnost k rodině a domovu. Tím, že se zamilovala, nesplnila svoji povinnost a porušila zásady, čímž bylo také její chování považováno za bezohledné.⁹ Na tomto příkladu lze pozorovat dvě odlišná vnímání situace z pohledu zcela odlišných kultur. Každá kultura a společnost klade na člověka různá očekávání, z čehož lze usuzovat, že tato skutečnost se bude také promítat do pojetí identity člověka.

Osobní identita je tak propojena nejen s kulturou, ale i se sociálním světem a sociálními kategoriemi, ze kterých bude již zmiňované uznání přicházet. Celkový pojem identity bude proto zahrnovat zmiňovanou příslušnost k sociální kategorii. Mimo jiné pak ale budou obsahem tohoto pojmu také základy sebehodnocení a sebeúcty osoby.¹⁰ Sebehodnocením je rozuměn proces, v rámci kterého dochází k sebekontrolě a posuzování sebe sama. Sebeúctou se pak rozumí připsání určité hodnoty a to „*na základě prožívání sebe sama v kontextu jiných lidí, tedy na základě sebehodnocení a hodnocení jinými lidmi.*“¹¹

V naší kultuře můžeme rozumět identitou osoby několik charakteristik zároveň. Může se jednat o autenticitu osoby, integritu, kontinuitu, relativní stejnost v čase, sebedefinování, definování jinými, odlišnost od jiných, uvědomění si odlišnosti či afiliaci s lidskými společenstvími. Je to zároveň pojem, který může vysvětlovat určité konání lidí. Člověk proto často odkazuje na svou identitu, když obhajuje způsob svého chování tím, že je někým či něčím.¹² Zároveň však může být identita osoby vyjádřena i charakteristikami osoby, kterými jsou například fyzický vzhled, styl komunikace, vyznávaná přesvědčení, cíle nebo morální

⁹ HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. 4. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-283-6. str. 25

¹⁰ VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK, et al. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8. str. 113

¹¹ ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6. str. 52, 54

¹² VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, et al. *Sociální psychologie: Teorie, Metody, Aplikace*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5775-9. str. 89

principy.¹³ Význam bude mít i jazyk, který je součástí identity. Ten utváří „*realitu nahlíženou z určité perspektivy*“ a jinou realitu není člověk schopen poznat.¹⁴

Další zdroj pak uvádí, že „*sociální vývoj jedince směřuje k udržování identity.*“ Význam pojmu identity popisuje „*podle odpovědi na otázku, co je s čím identické.*“ Identitu vysvětluje jako „*zážitek identity, totožnosti se sebou samým („jsem to stále já,“ přes všechny tělesné a psychické změny), tedy zážitek individuální kontinuity v čase.*“ Dále pojem charakterizuje jako ztotožnění se s někým jiným (například syna a otce) či se skupinou a rovněž s ideou, hodnotou. Nakonec pak identita označuje „*vnitřní soulad s vnějšími projevy individua čili jejich autenticitu, soulad jeho osobnosti a jeho osoby (jeho veřejného vystupování, jeho roli).*“¹⁵

Lidskou identitu lze dále chápat jako celý komplex procesů, pomocí nichž lidé konstruují a rekonstruují sebe a své příslušnosti k sociálním skupinám a jevům. Dle postmoderních přístupů jsou také obsahem identity vztahy k jiným lidem. Tyto vztahy konkrétní osoby lze chápat jako různé identity, které vytváří navzájem pospojované sítě. Identity se proto mohou prolínat nebo splývat. V tomto případě se tak může jednat například o identity lidí několika etnik, identitu kulturní a politickou nebo identitu státní, národní a nadnárodní. Zároveň také identitu tvoří několik rolí jedince, které se neustále střídají, a proto je identita lidí v současné době vícenásobná.¹⁶

Lze říci, že pocit identity může být také spojován s pocitem vlastní hodnoty, ve kterém se vyjadřuje subjektivní hodnocení sebeobrazu a identity. Tento pocit může být vnímán především v situacích, když člověk zažívá krizi identity, když se identita mění nebo je v ohrožení. Je tedy jasné, že proces utváření identity člověka bude procesem celoživotním a v určitých životních etapách a situacích se s touto otázkou bude potýkat každý člověk. S pocitem uvědomění vlastní identity se jednotlivec bude setkávat v různých oblastech. Může se jednat o tělo, o sexuální identitu, o vztahy, o práci a výkon, o ekonomii, o hodnoty, o

¹³ VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK, et al. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8. str. 113

¹⁴ VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, et al. *Sociální psychologie: Teorie, Metody, Aplikace*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5775-9. str. 98

¹⁵ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9. str. 122-123

¹⁶ VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, et al. *Sociální psychologie: Teorie, Metody, Aplikace*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5775-9. str. 95, 98

tvořivost. To jsou zejména oblasti, ve kterých člověk prožívá svou identitu. Zároveň to jsou však také oblasti, ve kterých se bude odehrávat i krize jeho identity.¹⁷

Konkrétních situací v životě, kdy si člověk bude uvědomovat svoji identitu je spousta. Příkladem může být prožitek z určité mezní situace jako je například život ohrožující nemoc. V těchto chvílích člověk většinou pociťuje velmi dobře svou identitu. Dále se může jednat o moment, kdy je člověk nucen udělat těžké etické rozhodnutí. Člověk se cítí zodpovědný za určitý krok a je konfrontován s vlastní identitou. O další příklad může jít v případě, kdy se od nás očekává něco, co díky svému vlastnímu přesvědčení nejsme schopni splnit. Člověk cítí, že určitou věc nechce a nemůže udělat, a právě v tuto chvíli má pocit své identity. Uvědomění svého „já“ tak člověk zažívá v protikladu k někomu jinému. Vlastní identita by se tedy dala popsat jako rozdíl oproti ostatním lidem. Takové zážitky mohou být například z dětství, kdy má dítě pocit, že nezapadá, vyčnívá a stojí proti ostatním. Zažívat vlastní identitu může dále člověk také, když má strach nebo cítí bolest. Nicméně je však třeba říci, že ne všechny zážitky s vlastní identitou se dají přisuzovat negativním či stresovým situacím. Existují totiž také prožitky identity, které jsou spojené se slastí.¹⁸

1.2 Utváření identity

Identita se formuje vnitřním, psychologickým a vnějším, sociálním procesem, který se udržuje v chodu tím, že se člověk vypořádává s osudem, s lidmi, ale i se sebou samým.¹⁹ Na úvod je důležité zmínit, že určité charakteristiky, které mohou tvořit identitu člověka, jsou dané narozením a člověk je nemůže změnit. Těmito charakteristikami, které se označují jako připsané, mohou být například pohlaví či barva kůže. Člověk si je nemůže vybrat, a tudíž není třeba žádné úsilí k tomu, aby je získal. Druhou kategorií jsou pak charakteristiky, kterou jsou získané a člověk musí vynaložit určité úsilí, aby se někým či něčím stal. Další kategorií pak tvoří zvolené identity, kdy má člověk možnost výběru. Zde je znovu nutné zmínit význam kultury a společnosti, ve kterých se jedinec nachází, protože určují hodnoty, které si zajišťují nejen normami, ale i sankcemi. Tato skutečnost tak bude ovlivňovat význam a důležitost připsaných, získaných a zvolených identit. Společnost tak může udávat, která identita člověka má být identitou samozřejmou, prožívanou nebo hledanou.²⁰ I proto lze říci, že středem zájmu

¹⁷ KAST, Verena. *Jak být sám sebou: Pocit vlastní hodnoty a zkušenost identity*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1917-0. str. 13, 16, 159

¹⁸ Tamtéž str. 18-19

¹⁹ Tamtéž str. 21

²⁰ VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, et al. *Sociální psychologie: Teorie, Metody, Aplikace*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5775-9. str. 97

a zkoumání nebude jen člověk sám o sobě, ale zejména jeho vnější svět. Zvolit si identitu, proto hlavně znamená, být ve světě s jinými lidmi.²¹

Proces utváření identity člověka by se dal obecně rozdělit do určitých fází podle významnosti určitých momentů v životě. Dítě do věku přibližně dvou a půl let má s vědomím identity problém, nemá ještě ostré hranice mezi vnitřním a vnějším. Podobně je tomu tak u dospělých příslušníků přírodně žijících národů. Výše zmiňovaná sebeúcta, která je základem identity, se u dvouletého dítěte projevuje potřebou autonomie. Dítě bude chtít dělat vše samo a nebude chtít omezovat vlastní aktivitu. Později nastává období vzdoru, kdy dítě experimentuje se svým objeveným já. Staví se tak proti všemu, co rodiče vyžadují (jídlo, oblékání). Jakýkoliv požadavek ze strany rodičů je dítětem vnímán jako „potenciální ohrožení vlastní identity“ a dítě tak reaguje na každý požadavek slovem „ne“. Pokud se jedná o naši kulturu, šestileté a sedmileté děti budou projevovat sebeúctu soutěživostí. V západních kulturách vystupuje vyhraněná sebeúcta a sebeláska. Velmi zajímavý je vztah sebeúcty a jména. Užívání jména totiž přispívá k vědomí identity a lidé, kteří se neztotožňují se svým jménem, nemají rádi ani sebe sama. Lze tedy říci, že vztah mezi sebeidentitou a sebeakceptováním je úzký.²²

Období dospívání je pak jedním z významných momentů v životě pro utváření identity člověka. V této době dochází k hledání vlastní identity a člověk bojuje proti pocitům nejistoty vlastní role ve společnosti. Dospívající osoba si klade otázky jako „*kdo jsem já*“, „*jaký je smysl mého života*“, „*jak se na mě dívají ostatní*“ a hledá na ně odpověď. Do té doby bylo pro dítě podstatné pouze, jak vypadá, co dělá a jak na něj pohlíží dospělí. V pubertě však jedinec už má vlastní úsilí s cílem hlubšího sebepoznání. V této souvislosti se tak snaží ovlivňovat významné znaky své nové identity. V této fázi života bývá obvyklá nejen nejistota a nespokojenost s vlastní identitou, ale i problémy s jejím přijetím. Tato část života je tak zaměřena na poznávání sebe sama, ke kterému slouží i srovnávání s jinými lidmi. Proces rozvoje individuální identity zahrnuje také přechodné stadium takzvané skupinové identity. Soulad se skupinou vrstevníků vyjadřuje zvýšenou potřebu podpory vlastní sebedůvěry, což napomáhá před pocity nejistoty a nedostatku sebedůvěry a zranitelnou sebeúctou.²³ Toto období života je tak typické zkoušením různých masek. Člověk hledá způsob zábavy, oblékání, účesu a celkově to, co by mohlo být

²¹ VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, et al. *Sociální psychologie: Teorie, Metody, Aplikace*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5775-9. str. 98

²² NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9. str. 120-121

²³ ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled sociální psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. ISBN 80-244-0150-9. str. 36

uznáváno vztažnou skupinou. Mimo jiné také vznikají generační konflikty, které odrážejí vývoj doby. Dospívající si pokládá otázky smyslu života a začíná se objevovat krize identity. Jedinec tak v sobě nachází rozpory a různé nedostatky a přemýšlí nad motivy některých svých jednání. Typickými myšlenkami jsou proto například: „neměl jsem to dělat“, „k čemu mi to bylo“ a podobně.²⁴ V dospělosti pak už dochází ke stabilizaci identity.²⁵

Jedním z významných autorů, který se zabýval identitou člověka, je autor ovlivněný psychoanalýzou E. H. Erikson. Dle něj má na utváření osobnostní identity vliv „*identifikace s významnými jinými*“. Například syn se může identifikovat se svým otcem, čímž i přebírá jeho způsob chování. Dospívající se může identifikovat s uznávaným zpěvákem či literárním nebo filmovým hrdinou. Těmito identifikacemi jedinec tak svou identitu přejímá. Zároveň autor také proto zmiňuje, že skutečná identita člověka začíná ve chvíli, kdy končí závislé identifikování se s jinými.²⁶ Podle jeho teorie se také musí člověk kvůli vývoji identity začlenit do nějaké kulturní jednotky, čímž je jako ostatní lidé díky tomu, že má jejich měřítka, ideály a zvyky. Současně ale má být jako „nikdo jiný“ tím, že zaujímá místo, které nikdo jiný zaujmout nemůže.²⁷

Proces získávání identity také popsal R. F. Baumaister. Dle tohoto autora člověk porovnává svou sebedefinici s definicí, kterou ho označuje jeho sociální prostředí. V návaznosti na to, pak usiluje o určitou rovnováhu těchto definic, která tak předchází pocitu ohrožení vlastní identity.²⁸

Dle J. E. Marcia, autora, který se také věnoval teorii identity, jsou pak důležité pro způsob formování identity krize a závazek. Krize, kterou lze chápat jako *pochybnosti o rodiči definovaných cílech a hodnotách*, je důležitá jako *aktivní zkoumání, hledání a rozhodování se o závazku identity*. Závazek je pak významný jako *výběr osobních cílů a hodnot, pro které se jedinec angažuje*. Lze jej chápat jako docílení pevných hodnot a přesvědčení v určitých oblastech života.²⁹

²⁴ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9. str. 122

²⁵ ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6. str. 51

²⁶ Tamtéž str. 76

²⁷ KAST, Verena. *Jak být sám sebou: Pocit vlastní hodnoty a zkušenost identity*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1917-0. str. 185

²⁸ VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, et al. *Sociální psychologie: Teorie, Metody, Aplikace*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5775-9. str. 97

²⁹ Tamtéž str. 97

K procesu utváření identity, je důležité zmínit, že lidé si obecně přejí definovat své sebepojetí, neboli interpretaci svého já („Kým jsem?“) a hledají svou totožnost, a to zejména v období osobních krizí. Člověk se může vymezovat dle určitých aspektů pojetí sebe sama, které ho dělá výjimečným. Zároveň se může také vymezovat dle kategorií skupinové příslušnosti nebo podle aspektů pojetí svého já, které ho jako člena skupiny odlišuje od jiných osob z jiných skupin. Také se však lze vymezovat podle různých aspektů situace.³⁰

Vzhledem k významnosti vlivu sociálních skupin na utváření identity, lze obecně říci, že člověk chce být součástí sociálních skupin, díky nimž je vnímán pozitivně. Jestliže však zjistí, že příslušnost k určité skupině mu tento pocit neumožní, zřejmě tuto skupinu opustí nebo se od ní vzdálí („*vlastně nejsem takový jako oni*“).³¹

Klíčovým faktem v utváření identity člověka je, že identita osobnosti bude výsledkem socializace, jelikož zahrnuje kombinace všech jednotlivých vlivů nebo aspektů procesu socializace. Těmi jsou zejména systém návyků a rolí, hierarchie hodnot, ztotožnění se se svým pohlavím a různými skupinami. Vše bude tedy produktem sociálního učení v souhře s genetickou výbavou člověka. Tento proces se bude vždy odehrávat v určitém historickém a společenském kontextu a v konkrétním kulturním prostředí. I proto je důležité uvědomit si význam srovnávacího etnologického přístupu, díky kterému můžeme zjišťovat vliv různých odlišností jako například výchovné praktiky a jejich důsledky. Takzvanými socio-kulturními činiteli socializace, které se v rámci kulturních hledisek uplatňují jsou například příslušnost k určité etnické skupině, náboženské sektě, společenské vrstvě a podobně. Lze tak říci, že vědomí člověka celkově ovlivňuje společenské prostředí, ve kterém se pohybuje. Bude-li se jedinec pohybovat mezi lidmi jiné kultury, rasy nebo pohlaví, bude se zaměřovat na to, co způsobuje jeho odlišnost a bude vnímavější ohledně chování ostatních vůči němu. Podstatnou informací týkající se celého procesu socializace je, že se jedná o proces celoživotní.³²

Pro účely této práce je důležité také zmínit takzvané zprostředkovatele procesu socializace. Mezi tyto hlavní činitele patří zejména rodina, škola, vrstevníci, partneři, přátelé, referenční skupina a masmédiá.³³

³⁰ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9. str. 125

³¹ HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. 4. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-283-6. str. 15

³² NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9. 132-141

³³ ÇAKIRPALOGLU, Panajotis. *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4033-1. str. 55-57

Jak už lze i z výše uvedených informací pozorovat, pojetí identity člověka nemusí být stále po celý život a bude záviset na mnoha faktorech. I přesto, že výše zmiňované „silné koncepce“ identity uvádějí, že identita je stejná v čase, vzhledem k výše uvedeným faktům se lze spíše ztotožnit se „slabými koncepcemi“ identity. Identita se může neustále tvořit a různě přetvářet, nebude daná. Vzhledem k tomu, že je identita také vymezena hodnotami a jejich interpretací, stejně tak jako u hodnot, i v pojetí identity bude během života převládat dynamika a kontinuální změny.³⁴ Obecně se vychází z toho, že vedle sebe mohou vyskytovat různé stavy identity.³⁵ Nejen pro účely této práce, je nutné si uvědomit, že zásadním faktorem při utváření celkové identity člověka však vždy zůstane druh kultury a společnosti (případně její historie), ve které se jedinec pohybuje. Aby bylo tedy možné charakterizovat identitu určitého člověka, je potřeba nejdříve porozumět kulturnímu prostředí, ve kterém se daný člověk nachází a se kterým se ztotožňuje. Z tohoto důvodu se předkládaná práce také bude zaměřovat na kulturní identitu Vietnamců 2. generace žijící v ČR.

1.3 Identita a interakce více kultur

Specifickým případem identit budou situace, kdy se bude setkávat více různých kultur. V dnešním globalizovaném světě, kdy je migrace běžnou záležitostí, roste také význam mezikulturních interakcí a soužití různých etnických menšin s většinovou populací. Menšinou neboli minoritou je rozuměna „*skupina v nedominantní pozici, obvykle početně slabší než zbytek populace ve státě.*“ Členové menšiny jsou občany státu a od ostatní populace je odlišují etnické, náboženské nebo lingvistické znaky. Často jsou tito členové k sobě solidární a sdílí touhu zachovat svou kulturu, tradice, náboženství nebo jazyk. Důležitým znakem menšiny také může být sebeuvědomění – sociální identita a sociální znevýhodnění. Tato sociální identita souvisí s porovnáním s jinými skupinami, které menšinu obklopují. Součástí je poznání „jsme jiní“ a s tím související hodnocení „jsme horší“. Tento stav pak narušuje sebeobraz a sebeúctu příslušníků menšin.³⁶

Vzhledem ke kontaktu kultur, ke kterému v uvedených případech bude docházet, bude nastávat akulturace. Tento pojem se začal používat ke konci 19. století. Akulturace označuje „*jevy, které jsou výsledkem nepřetržitého bezprostředního kontaktu mezi skupinami lidí*

³⁴ VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, et al. *Sociální psychologie: Teorie, Metody, Aplikace*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5775-9. str. 98

³⁵ KAST, Verena. *Jak být sám sebou: Pocit vlastní hodnoty a zkušenost identity*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1917-0. str. 66

³⁶ VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK, et al. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8. str. 365-366

z odlišných kultur a které vedou ke změnám v původních kulturních schématech v jedné nebo obou kulturách. “ Často se o akulturaci mluví v souvislosti s minoritou, nehledí se na ni jako na původ změn v majoritní skupině. Tento proces také bývá považován za stresogenní faktor pro osoby z menšinové skupiny. Bývají rozlišovány dvě dimenze akulturace: stupeň zachování původní kultury a stupeň začlenění do kultury nové. Jedním z modelů akulturace, je model od J. W. Berryho. Tento model se zakládá na tom, jestli menšina původní (F) kulturu a identitu zachovává (F+) nebo ne (F-) a jestli se o vztahy s kontaktní (C) kulturou snaží (C+) nebo nesnaží (C-). Pokud budeme počítat s tím, že se přitom jedná o dobrovolné rozhodnutí menšiny, vzniknou čtyři typy akulturace. Čtyři typy jsou následující.³⁷

- Asimilace: F-, C+
- Separace: F+, C-
- Integrace: F+, C+
- Marginalizace: F-, C-

Je třeba si uvědomit, že volba zmíněných typů nesouvisí pouze s menšinovou společností, ale je také v určité míře určována různými zainteresovanými stranami jako jsou například politici, učitelé či zdravotníci. Hlavní roli však hraje zejména majoritní společnost. Z tohoto důvodu také Berry předkládá další čtyři strategie akulturace, které zaujímá většinová společnost. K integraci může dojít za předpokladu, pokud je většinová společnost definována jako multikulturní. Musí existovat určité psychologické předpoklady, které většinová společnost vytváří. Těmito předpoklady jsou především respekt ke kulturní diverzitě ve společnosti, absence diskriminace a předsudků, vzájemná pozitivní postoje mezi různými etnickými a kulturními skupinami a identifikace s širší společností ze strany dalších skupin.³⁸

V oboru sociologie není moc termín akulturace používán a nahrazuje se pojmem asimilace nebo integrace. Asimilace a akulturace se dříve zkoumaly především jako jev související se skupinami, nicméně akulturační změny u skupin v různých oblastech způsobují také individuální psychologické změny jedinců, které závisí na jejich různých psychologických charakteristikách. Z tohoto důvodu se také mluví o psychologické akulturaci v souvislosti s jedinci a zabývají se jí zejména psychologové. Většina vědců včetně psychologů a sociálních

³⁷ VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK, et al. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8, str. 381-382

³⁸ MATYSOVÁ, Kamila. Akulturace imigrantů v České republice. *Acta Oeconomica Pragensia*. 2012, 20(5) 24-35 [cit. 2023-06-02]. ISSN 0572-3043. Dostupné z: doi:10.18267/j.aop.378

vědců zabývajících se akulturací a asimilací však nejčastěji vychází ze zmíněného čtyřsložkového modelu.³⁹

Problémem může být, že akulturační preference menšiny mohou být ovlivněny reálnými či předpokládanými preferencemi většiny než preferencemi vlastními. Právě Berryho model akulturačních strategií, které také bývají označovány jako akulturační preference, se zaměřuje zejména na postoje k původní a hostitelské kultuře. Naopak v případě zjišťování kulturní orientace se vychází z konkrétních způsobů chování. Praxe totiž bývá často odlišná a to, co by chtěli imigranti nebo příslušníci menšin dělat, neodpovídá tomu, co dělají skutečně. V postojích a v reálném chování tak může docházet k rozporu. Způsob chování jedinců v různých oblastech života tak předkládá hodnotnější informace o způsobu jejich začlenění v dané zemi než dotazování se na jejich preference. Kulturní orientace ale nepostihuje pouze chování a určitá vyjadřování týkající se různých oblastí života (znalosti a užívání jazyka, zapojení do kulturních aktivit, sociální a kulturní afiliace), ale zaměřuje se také na postoje člověka ohledně původní a hostitelské kultury, a to například národní hrdost. Obsah tohoto pojmu tak zřejmě poskytuje i větší výpovědní hodnotu pro zjištění kulturní identity.⁴⁰

Přestože mají odborníci totožný názor v tom, že akulturace a kulturní orientace se týká různých oblastí života, nemají jednotný názor na vymezení jednotlivých oblastí. Výzkumy však ukazují, že škály měřící kulturní orientaci měří zejména postoje i minoritní a majoritní kultuře, chování v rámci obou kulturních skupin, preferenci jídla, hudby, aktivit, médií, kulturních praktik a také hlavně užívání a znalost jazyka, který je klíčový.⁴¹

Z výše uvedených informací lze tedy pozorovat, že proces akulturace bude jedním z faktorů určujících kulturní identitu Vietnamců druhé generace žijící v ČR.

³⁹ HŘEBÍČKOVÁ, Martina. Kulturní orientace Vietnamců v ČR: generační srovnání. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. 2020, 56(2), 197-227 [cit. 2023-06-02]. Dostupné z: doi:10.13060/csr.2020.007

⁴⁰ Tamtéž str. 197-227

⁴¹ Tamtéž str. 197-227

2 Kulturní základ

Vzhledem k tomu, že předkládaná práce se zabývá identitou Vietnamců 2. generace žijící v ČR a kultura hraje zásadní roli v utváření identity jedinců, považují proto za důležité pro účely této práce představit krátce vietnamskou kulturu a její základní hodnoty. V následující kapitole tak budou popsány základní informace týkající se vietnamské kultury a společenských hodnot, které zároveň mohou objasnit důvod pokládaných otázek respondentům při rozhovorech.

Vietnamská mentalita je ovlivněna třemi myšlenkovými proudy – konfucianstvím, taoismem a mahájánovým buddhismem. Částečný vliv je pozorován také z animistického náboženství. Tato náboženství a nauky i v současné době mají stále velmi silný vliv na mezilidské vztahy a způsob uspořádání celé společnosti. Vlivem těchto duchovních a filozofických směrů se vyvinul poměrně složitý hierarchický systém uspořádání společnosti, kolektivistické pojetí „já“ a holistické vnímání světa. Vznikla komplikovaná mozaika společenských vztahů, kde jsou podstatnější celky než jejich dílčí části. Nicméně ani celek bez svých součástí a ani součásti bez celku nemohou sami o sobě existovat, jelikož každý člen má jasné a přiřazené role, které se očekává, že bude plnit a pro které je zároveň nezbytný. Důsledkem těchto skutečností bylo původně ve vietnamské kultuře velmi omezené pojetí práv jednotlivce. Přestože se tato situace postupně vyvíjí, tradiční kolektivistické vymezení života, jednání a rozhodování jedince je ve vietnamské společnosti dominantní. Vietnamské „já“ samo o sobě znamená soubor různých rolí a je prožíváno hlavně ve vztahu k druhým.⁴²

2.1 Náboženství a myšlenkové směry

Duchovní život Vietnamců je ovlivněn vírou v nadpřirozený svět, jež pochází z dob animismu. Většina Vietnamců věří v nadpřirozené bytosti, které v dobrém nebo špatném mohou ovlivňovat jejich osud. Tato víra se může projevovat pověřčivostí a přísným dodržováním s ní souvisejících praktik. Do nadpřirozeného světa Vietnamců patří nejen posvátní duchové a démoni, ale také zejména duše předků. Kult předků, který má ve Vietnamu dlouhou tradici, je tak jedním z nejcharakterističtějších rysů soudobé vietnamské duchovní kultury. Mezi duše předků se řadí jak duše zemřelých rodičů, tak i prarodičů, jejich rodičů, všech vzdálených příbuzných a dále také duše zemřelých zakladatelů vesnice a prvních obdávatelů půdy. Věří se, že duše zemřelého ani po smrti neztrácí úplně spojení se světem a stále má své potřeby a zájmy a často zasahuje do záležitostí pozůstalé rodiny, které může jak

⁴² FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. ISBN 978-80-7419-174-9. str. 31

pomáhat, tak i škodit. Nejdůležitějším místem kultu je proto oltář předků, který je součástí každé rodiny. Zpravidla se nachází oltář po levé straně od vchodu místnosti, případně naproti němu a jeho součástí jsou obrázky, fotografie a další předměty. Vzhledem k tomu, že tyto duše jedí, pijí a mají další potřeby, Vietnamci jim připravují jídlo a dárky. Speciální pozornost se dárkům a pokrmům věnuje při významných dnech a slavnostních příležitostech.^{43,44}

Pečovat o záležitosti zemřelých by měl zejména nejstarší syn a alespoň o nejvýznamnějších svátcích a rodinných výročích by měl vést obřad a předkládat obětiny jako jsou voda, pálenka, rýže, ovoce nebo papírové peníze. Těmito předměty si tak lze získat duchy.⁴⁵ Uctíváním rodinných předků tak syn zachovává nejrozšířenější vietnamské náboženství, ve které věří téměř 100 % populace. Za zvláštních okolností mohou předky uctívat také dcery, nicméně tradice jsou silnější, a proto situaci stále ve společnosti vystihuje výrok: „*Mít jednoho syna znamená mít děti, mít deset dcer znamená nemít nic.*“ Uctíváním předků se tak prodlužuje vztah dětí k rodičům a v každé rodině se nachází alespoň jeden oltář, kde se uctívají předci až do čtvrté generace.⁴⁶ Součástí oltáře jsou proto také kromě vonných tyčinek nápisy vyjadřující pietu a synovskou oddanost a transparenty s paralelními verši. Tyto oltáře se často pak také nacházejí i ve vietnamských stáncích a obchůdcích, kde obřady s ním spojené mají přinášet prosperitu, ochranu a štěstí v podnikání.⁴⁷

S duchovními silami souvisí také víra v magickou moc slova, proto má i dnes ve Vietnamu velký význam tradiční úcta ke slovu a vzdělanosti a její kulturní souvislosti jsou rozhodně širší než v západním světě. Věří se totiž, že schopnost ovládnutí slova je také nástrojem k ovládnutí vesmíru. S touto vírou souvisí i důvod, proč Vietnamci přikládají význam vlastním jménům. Vietnamská jména mají proto často symbolizovat určité pozitivní vlastnosti – Hùng (Hrdina), Cường (Mocný), Lan (Orchidej), Hoa (Květina). Svět duchů je tak informován o vlastnostech nositele jména a zároveň se přivolávají pozitivní vlastnosti.⁴⁸

⁴³ IČO, Ján. *Náboženství ve Vietnamu*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-85394-74-0. str. 10

⁴⁴ PECHOVÁ, Eva a Šárka MARTÍNKOVÁ. Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití. In: FUJDA, Milan, Eva KLOCOVÁ a Radek KUNDT. *Identity v konfrontaci: Multikulturní výchova pro učitele/učitelky SŠ a ZŠ*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 373-390. ISBN 978-80-210-5558-2.

⁴⁵ IČO, Ján. *Náboženství ve Vietnamu*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-85394-74-0. str. 10-11

⁴⁶ ČERNÍK, Jan, Ján IČO, Jiří KOCOUREK, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H&H, 2006. ISBN 80-7319-055-9. str. 22, 63

⁴⁷ IČO, Ján. *Náboženství ve Vietnamu*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-85394-74-0. str. 11

⁴⁸ Tamtéž str. 12

Konfucianství je dalším učením, které silně formovalo vietnamskou společnost. Tento směr se zaměřuje na uctívání velkých učenců a učitelů. Předkoloniální a koloniální doba byla charakteristická konfucianským učením o patriarchální rodině. To se projevilo zejména přísným oddělením mužů a žen před manželstvím a mimo něj, podřízeností manželek hlavě rodiny a krutými tresty pro ženy, které se proti zavedené morálce jakkoliv provinily. Mezi základní konfucianské zásady lze zařadit úctu ke starším, a to nejen vůči rodičům, ale i vůči starším sourozencům, dále povinnost rodičů pečovat o své děti a povinnost dětí pečovat o své rodiče, v neposlední řadě se sem pak řadí zásady vztahů mezi přáteli a některé další morální zásady. Základní konfucianské pojmy jako synovská oddanost a věrnost panovníkovi pak do komunistické morálky zavedl Ho Či Min.⁴⁹ Konfucianství tak nelze zařadit pod náboženství v pravém slova smyslu, ale zároveň se také nejedná jen o soubor zásad a příkazů. Toto učení také dalo základ hierarchickým vztahům ve společnosti, kdy podřízený má být poslušný a projevovat úctu. V dnešní době se ke konfucianismu ve Vietnamu nepřistupuje jako k ucelené nauce či školní látce, ale i tak jsou jeho hodnoty ve společnosti přítomny. Bylo to právě konfucianství, které dalo podobu tradicím a společenským zvykům a podle něj je dnes chápána zdvořilost, úcta a mezilidské vztahy. Významnou stavbou spojovanou s konfucianismem je Chrám literatury nacházející se v Hanoji.⁵⁰

Taoismus je další učení, které ovlivňuje vietnamskou společnost. V dnešní době se pod něj zařazují různé víry a kultury, tajné spolky a učení, která rozvíjí dlouhověkost a magické schopnosti. Řadí se k němu i teorie týkající se duchů, přírodních sil, učení o harmonii a přirozeném proudění vesmírných siločar. Taoismus ve Vietnamu lze dnes jednoduše řečeno chápat jako označení pro různé nadpřirozené a tajemné nauky a kultury, ale zároveň jako teoretický základ světového názoru o harmonii, pokoji a smrtelném i posmrtném životě.⁵¹

Dalším významným náboženstvím ovlivňující Vietnam je buddhismus, který vyznává většina Vietnamců. Jedná se o buddhismus školy mahájánové. Buddhistické chrámy jsou rozšířené v obcích po celém Vietnamu. Kromě Buddha a jeho různých vtělení se ve Vietnamu

⁴⁹ ČERNÍK, Jan, Ján IČO, Jiří KOCOUREK, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H&H, 2006. ISBN 80-7319-055-9. str. 74-75

⁵⁰ IČO, Ján. *Náboženství ve Vietnamu*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-85394-74-0. str. 17, 19-20

⁵¹ Tamtéž str. 22-23

uctívají také bódhisattvové, což označuje osoby, které dosáhly buddhistického ráje, ale zůstávají na tomto světě, aby pomáhaly všem trpícím.⁵²

Buddhismus, konfuciánství a taoismus si navzájem neodporují, naopak na Dálném Východě nikdy nedocházelo k náboženské nesnášenlivosti, proto se tato náboženství a nauky spíše vzájemně doplňují.⁵³ Vietnamský duchovní přístup k životu lze proto vyjádřit spojením „*Tam giáo*“, což znamená „*Tři cesty*“, a tedy spojení buddhismu, konfuciánství a taoismu. V praktickém životě toto znamená, že každý člen společnosti si dle potřeby vybírá to nejvhodnější z těchto učení a tímto způsobem se tak pokrývá celý individuální a společenský svět. Buddhismus tak představuje propracovaný výklad světa, odpovědi na podstatné otázky a velkou kulturní tradici, konfuciánství řeší praktický život a principy fungování ve společnosti a taoismus poskytuje lidem cestu ke svobodě a osobnímu vyjádření, prostor pro tajemné a nepochopitelné.⁵⁴

Za zmínku také stojí ještě jistý vliv katolického vyznání. Ve Vietnamu se nachází celé katolické vesnice a uvádí se, že katolíků je v zemi okolo osmi miliónů, což je po Filipínách největší počet v Asii. Kostely jsou na venkově i ve městech a v Hanoji a Ho Či Minově městě jsou pak velké katedrály.⁵⁵

2.2 Svátky a tradice

S náboženstvím a kulturou pochopitelně souvisí svátky a tradice a způsob, jakým probíhají. Ve vietnamské společnosti se přikládá velký význam udržování tradic svátečnosti. Lze říci, že každý člen rodiny má povinnost tyto tradice zachovávat, nicméně v mladé generaci vztah k tradicím pomalu oslabuje. Podoba vietnamských festivit je ovlivněna nejen různými druhy náboženství, ale také tradicemi okolních zemí (čínskými, indickými). V dnešní době se také odráží vliv západní kultury. Mezi Vietnamci je zvykem slavit svátky především v rodinném kruhu. Typickou tradicí jejich svátečnosti je pieta k rodinným předkům. Dny konání všech tradičních svátků se stanovují podle čínského lunárního kalendáře, podle kterého

⁵² ČERNÍK, Jan, Ján IČO, Jiří KOCOUREK, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H&H, 2006. ISBN 80-7319-055-9. str. 75

⁵³ Tamtéž str. 76

⁵⁴ IČO, Ján. *Náboženství ve Vietnamu*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-85394-74-0. str. 31-32

⁵⁵ ČERNÍK, Jan, Ján IČO, Jiří KOCOUREK, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H&H, 2006. ISBN 80-7319-055-9. str. 76

se Vietnamci řídí.⁵⁶ Kalendář nemá jen funkci stanovení oslav a svátků, ale je podkladem pro vykládání osudu a ovlivňuje každodenní život Vietnamců. Podle kalendáře se tak určují ideální dny například na cestu, svatbu, pohřeb, otevření obchodu či podniku. Mimo každoročních oslav pak také Vietnamci uctívají a slaví významné rodinné momenty jako je například svatba nebo úmrtí člena rodiny.⁵⁷

Nejvýznamnější a největším svátkem je vietnamský lunární Nový rok (Tết Nguyên Đán). Lze říci, že tento svátek je pro Vietnamce spojením českých Vánoc, Silvestra a Velikonoc. Zároveň se v rámci tohoto svátku slaví narozeniny, jelikož se právě v tento den všichni stávají o rok starší. Přípravy na svátek zahrnují výzdobu různých míst květinami. Významným je novoroční stromek, kterým je v severním Vietnamu malá kvetoucí broskvoň a také kumkvatový stromeček s plody. Stromek broskvoně neplní pouze funkci dekorativní, ale symbolizuje dlouhověkost a nesmrtelnost a květy mají chránit rodinu před zlými duchy. Kumkvatový stromek pak pro změnu představuje pokračování života střídání generací. Lidé obdarovávají druhé, čímž si vyjadřují vděčnost. Zvláštní pozornost je věnována duším předků, kteří se hostí jídlem, obětují se jim předměty a lidé se k nim modlí. Toto období je také ale hlavně příležitostí, kdy se schází vietnamská rodina, lidé se vrací ze vzdálených míst domů a ti, kteří žijí v zahraničí, se často vrací na Nový rok do Vietnamu. Pro Vietnamce je velmi důležitý výběr člověka, který má jako první na Nový rok navštívit dům. Osud tohoto člověka totiž určuje život celé rodiny po celý rok. Půjčovat si peníze na Nový rok s sebou nese riziko finančních problémů v následujícím roce. Zvykem také je, že vietnamští obchodníci na Nový rok symbolicky otevírají obchody. Součástí těchto oslav jsou pak návštěvy příbuzných, tradiční pokrmy, ohňostroje, návštěvy pagod a další.⁵⁸ Nejtradičnějším pokrmem je slaný koláč Bánh chung. Tato doba také symbolizuje příchod jara. Pro lidi tato chvíle znamená očištění, ať už ve formě splacení dluhů, vyřešení rozporů nebo fyzického očištění. Celé oslavy nového roku trvají jeden týden a je to zároveň oficiální doba volna. Týden před Novým rokem je proto vyhrazen návštěvám hřbitovů.⁵⁹

⁵⁶ BUREŠOVÁ, Petra. Svátky a slavnosti Vietnamu. In: BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Festivity jako ukazatel identity a společenského směřování: Diverzita etnických menšin*. Praha: Fakulta humanitních studií UK, 2019, s. 409-416. ISBN 978-80-7571-009-3.

⁵⁷ ČERNÍK, Jan, Ján IČO, Jiří KOCOUREK, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H&H, 2006. ISBN 80-7319-055-9. str. 57-58

⁵⁸ Tamtéž str. 58-60

⁵⁹ BUREŠOVÁ, Petra. Svátky a slavnosti Vietnamu. In: BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Festivity jako ukazatel identity a společenského směřování: Diverzita etnických menšin*. Praha: Fakulta humanitních studií UK, 2019, s. 409-416. ISBN 978-80-7571-009-3.

Dalším významným svátek je Den zbloudilých duší, kdy se na zem vrací duše zemřelých, kterým se obětovává na rodinném oltáři jídlo a jiné dary. Důležitým svátkem je také Den dětí neboli Svátek středu podzimu. V tento den se především děti účastní lampiónových průvodů, zpívají, tancují a převlékají se do kostýmů. Připravují se speciální sladkosti a děti jsou obdarovávány různými dárky. Mezi další svátky v zemi patří pak například Svátek studeného jídla, Den zemřelých, Buddhovo narození, Vietnamský ženský den, Den učitelů nebo Svátek ducha rodinného krbu. Co se týče rodinných oslav, velká pozornost je věnována Výročí úmrtí, kdy se připomíná úmrtí člena rodiny. V tento den se schází celá rodina a koná se pietní vzpomínka. Na rodinné předky se nicméně vzpomíná pravidelně během celého roku, a to dvakrát do měsíce. V tyto dny se proto zapalují vonné tyčinky. Typické jsou pro Vietnamce také oslavy spojené s úspěchy ve studiu. Dítě, které dokončí studium, dostává hodnotné dary nebo se mu zlepšuje sociální status v rodině.⁶⁰

2.3 Rodina a společnost

Pojem rodiny chápou Vietnamci odlišným způsobem než Češi potažmo evropské země. Způsob vnímání vietnamské tradiční rodiny vychází z konfucianismu a rodových principů. Rodina se chápe jako velká a velmi rozvětvená, ale také strukturovaná podle vazeb mužských potomků. I přesto, že vlivy patriarchálních principů již oslabily, chápání rodiny jako rozvětvené na strýčky, tety, bratrance a sestřenice je pořád typickým znakem uspořádání vietnamské společnosti.⁶¹ Rodinné vazby jsou velmi silné a dohromady spolu žijí i tři generace. S tímto způsobem života je proto také spojen nedostatek soukromí. Tradiční rodina je dále charakteristická svým pevným řádem. Každý jedinec má v rodině své místo a funkci, která je posilována typem oslovení, které záleží na věku konkrétní osoby. Vzhledem k tomu, že významnost člověka ve společnosti je určována jeho věkem, je poměrně složité, aby si mladší člověk prosadil svůj záměr.⁶² V rodině se klade důraz na úctu dětí k rodičům. Rodičům se nemá odmítnout, o věcech jedince rozhoduje rodina, mládí má být věnováno studiu a podobně.

⁶⁰ BUREŠOVÁ, Petra. Svátky a slavnosti Vietnamu. In: BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Festivity jako ukazatel identity a společenského směřování: Diverzita etnických menšin*. Praha: Fakulta humanitních studií UK, 2019, s. 409-416. ISBN 978-80-7571-009-3.

⁶¹ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. ISBN 978-80-7419-174-9. str. 30

⁶² JIRASOVÁ, Martina. Vietnamští vysokoškoláci v Praze. In: BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Kdo jsem a kam patřím?: Identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. Praha: SOFIS, 2005, s. 371-388. ISBN 80-902785-8-2.

Kolektivistické vymezení života pak s sebou nese úskalí selhání jednotlivce, které je chápáno jako selhání celé rodiny.⁶³

2.4 Vzdělání

Vzdělání má ve vietnamské společnosti velký význam a vzdělání je jednou z hlavních priorit. Ke vzdělancům byla vždy ve vietnamské společnosti chována úcta, a proto Vietnamci stále chovají úctu k učitelům svých dětí. Tento postoj plyne z konfuciánského přístupu k elitám, k němž se učitelé řadili. Běžné je proto také předávání darů učitelům ve svátcích či ke konci roku. Vietnamským dětem je vštěpováno, že učení a studijní úspěchy mají být prioritou. Vietnamští studenti tak tráví pravidelně spoustu času přípravou do školy a učením, výjimkou není ani výuka v sobotu nebo během večerů. Volnočasové a zájmové aktivity nejsou ve Vietnamu tak časté.⁶⁴ Vzdělávání je ve Vietnamu založeno především na výkonu, pamatování a reprodukci naučeného. Je zároveň považováno jako zodpovědnost celé rodiny, právě vzdělaný člen rodiny podporuje blahobyt a status celé rodiny.⁶⁵ Nicméně i tak lze říci, že právě úcta ke vzdělání je jedním z kladných odkazů tradiční vietnamské kultury ovlivněné konfucianismem. Zásadou, kterou se řídí vietnamská škola je proto: „*Nejprve se učíme dobrým mravům, pak vzdělanosti.*“⁶⁶

⁶³ PECHOVÁ, Eva a Šárka MARTÍNKOVÁ. Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití. In: FUJDA, Milan, Eva KLOCOVÁ a Radek KUNDT. *Identity v konfrontaci: Multikulturní výchova pro učitele/učitelky SŠ a ZŠ*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 373-390. ISBN 978-80-210-5558-2.

⁶⁴ Tamtéž str. 373-390

⁶⁵ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. ISBN 978-80-7419-174-9. str. 158

⁶⁶ ČERNÍK, Jan, Ján IČO, Jiří KOCOUREK, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H&H, 2006. ISBN 80-7319-055-9. str. 82

3 Druhá generace Vietnamců

Následující kapitola se zabývá druhou generací Vietnamců. Úvodem je definován pojem banánových dětí, který s touto generací úzce souvisí. Druhá část kapitoly se zabývá životem Vietnamců druhé generace žijící v ČR. Poslední a zároveň závěrečnou část práce tvoří rozhovory s lidmi z druhé generace. Závěr z analýzy rozhovorů je zároveň výsledkem této práce.

3.1 Pojem banánových dětí

Termín „banánové děti“ bývá vztahován k potomkům vietnamských imigrantů. Jedná se o metaforu, která má označovat ty, kteří jsou zvenku žlutí, ale uvnitř bílí. Odkazuje se tak na to, že ačkoli je jejich vzhled asijský, jejich osobnost je spíše česká respektive evropská. Jejich zvyky, chování a přemýšlení jsou ve velké míře ovlivněné českou kulturou. Také mají mnohem větší znalost češtiny než vietnamštiny. Toto označení se začalo dostávat do povědomí české společnosti od roku 2008 díky různým blogům vietnamských studentů a studentek. Někteří s touto „nálepkou“ mohou nesouhlasit, nicméně vnitřním konfliktem, do jaké společnosti patří, v určitém věkovém období prochází zpravidla všichni.⁶⁷

3.2 Život druhé generace Vietnamců v ČR

Až už se jedná o druhou generaci (ti, kteří se narodili v ČR, případně ti, kteří se narodili ve Vietnamu a do ČR přišli do pěti let věku) či o jedenapůltou (ti, kteří se narodili ve Vietnamu a do ČR přišli mezi lety šest až dvanáct let), v obou případech lze jednoznačně říci, že obě skupiny se od svých rodičů a zbytku komunity značně liší.⁶⁸

Dětství těchto osob nebylo často jednoduché. Zejména v 90. letech spousta dětí z druhé generace vyrůstalo v kontaktu s prostředím tržnic, často na periferii státu v pohraničí a někteří se také stěhovali napříč celou zemí. S ohledem na to, že volný čas rodičů byl velmi omezený a komunikace v rodině se soustředila na základní záležitosti (škola, jídlo, zdraví atd.), tato situace způsobila, že dětství a dospívání v 90. letech znamenalo pro mnoho z nich odcizení a osamocení. Také ale začal postupný proces ztotožňování se spíše s češtvím a odcizení se vietnamskému původu.⁶⁹

⁶⁷ MARTÍNKOVÁ, Šárka. *Vietnamská komunita v Praze*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-85394-72-6. str. 35-37

⁶⁸ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. ISBN 978-80-7419-174-9. str. 28-29,98

⁶⁹ FREIDINGEROVÁ, Tereza a Minh Ngoc MAI. Občanská angažovanost druhé generace Vietnamců: nová vlna spolkové činnosti?. In: ŠTĚDRŮŇ, Jakub a Radek NOVAK. *Kamenné instituce národnostních menšin a*

Jednu z hlavních rolí v životě vietnamských dětí a roli v procesu integrace do české společnosti hrály české „tety“ a „babičky“. Tento institut chův se stal poměrně rozšířeným a oblíbeným. Pro rodiče bylo praktické, že se jejich děti mohly lépe naučit česky od rodilého mluvčího, ale také že s nimi děti nemusí být na tržišti či v obchodě. Děti si tak postupně vybudovaly pozitivní vztah k paní na hlídání, ale i k českým tradicím (Vánoce, Mikuláš, opékání buřtů, řízky, guláš atd.). To samozřejmě mělo později za následek oslabení porozumění mezi generacemi ve vietnamských rodinách. Částečné vyrůstání v českých rodinách tak bylo jedním z faktorů kulturní změny, která zapříčinila nejen postupnou ztrátu mateřského jazyka, ale i emancipaci vietnamských dívek.⁷⁰

Pro účely jednodušší komunikace v českém prostředí děti často na školách dostávají česká jména, která jsou dávana k jménu vietnamskému. Jedním z důvodů je, že vietnamská jména často Češi nedokáží vyslovit. Obvykle české jméno začíná stejným písmenem jako vietnamské. Z vietnamského jména Ha pak vzniká Hanka, z Hung Honza, z Linh Lenka.⁷¹

Děti druhé generace kromě kontaktu s českými „tetami“ a „babičkami“ v ČR samozřejmě chodily do školy, navštěvovaly různé kroužky, doučování a celkově trávily spoustu času v českém kulturním prostředí, k čemuž přispívala i pracovní vytíženost rodičů. Oproti svým rodičům tak umí plynule česky a jejich přátelé jsou převážně Češi. Vietnamština jim proto často dělá problémy, a i když mluví plynule, často ve vietnamštině neumí číst ani psát. Nelze proto však vyloučit i případy, že si rodiče s dětmi nerozumí, případně že ve vietnamštině mluvit nechtějí. Dále si také osvojily české návyky a chování, způsob volného času a volno-časové aktivity. Na rozdíl od svých rodičů chodí například do kina, jezdí na dovolenou, sportují, navštěvují kavárny nebo české hospody. Jedním ale z hlavních důsledků osvojení si českých hodnot je potřeba naplňování individuálních potřeb. Touto potřebou se tak zásadně od tradiční vietnamské společnosti liší. Evropský individualismus, který přejala, způsobuje často nesoulad a nepochopení ze strany rodičů. Integraci dětí do kulturně-vzdělávacích a sportovních aktivit české většiny pak podporují i školní činnosti jako například výlety na hrady a zámky, do zoo,

role samospráv při jejich podpoře: 17. setkání národnostních menšin – Praha 2017: Sborník příspěvků z konference konané v Praze dne 7. prosince 2017. Praha: Magistrát hlavního města Prahy a Dům národnostních menšin, 2018, s. 93-109. ISBN 978-80-906147-2-7.

⁷⁰ PECHOVÁ, Eva a Šárka MARTÍNKOVÁ. Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití. In: FUJDA, Milan, Eva KLOCOVÁ a Radek KUNDT. *Identity v konfrontaci: Multikulturní výchova pro učitele/učitelky SŠ a ZŠ*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 373-390. ISBN 978-80-210-5558-2.

⁷¹ Tamtéž str. 373-390

divadel, kin nebo školní lyžařské zájezdy. Díky těmto aktivitám získávají děti i dovednosti, které rodiče většinou neumí (plavání). Postupně tak přejímají vzorce chování od Čechů.⁷²

Vietnam pro ně má často význam jako země předků, ke které cítí určitý vztah, nicméně domovem je pro ně spíše Česko. Někteří by se pak nebránili odstěhování se někam na Západ, které odůvodňují větší otevřeností ze strany společnosti vůči nim. Někteří měli příležitost navštívit Vietnam několikrát, nicméně jsou i tací, kteří ve Vietnamu nikdy nebyli. Cesty do Vietnamu pro ně znamenají spíše prázdninové výlety za příbuznými a zemi často považují za zaostalou, ve které by nemohli žít i z důvodu, že by nikomu nerozuměli. V některých případech vietnamští rodiče posílají své děti do Vietnamu z důvodu, aby procvičovaly vietnamštinu a udržovaly vztah k vietnamské kultuře. Některé rodiny však na tyto cesty nemají finanční prostředky, zároveň ale v Česku rodiče nemají časové možnosti, aby věnovali svým dětem dostatek času a posilovali tradice. Život v Česku je tak kompromisem mezi prací a časem obětovaným pro udržování tradic. Následkem však je, že rodiče pozorují na svých dětech, že tradice postupně mizí. Odlišné vnímání v pojetí života, povinností a slušného chování může způsobovat, že rodiče si myslí, že děti jsou drzé a neposlušné. Na druhé straně pak děti mohou mít pocit, že s rodiči nemohou nic sdílet, jelikož jim ve vztahu chybí pocit partnerství.⁷³

Vzhledem k významnosti vzdělání a k jeho přístupu ve vietnamské společnosti byly děti často vedeny výhradně ke studiu na gymnáziu. Silný nátlak rodičů na děti v oblasti vzdělání měl za následek nejen nejlepší studijní výsledky ve třídě, ale také reprezentace a výhry v různých znalostních soutěžích a olympiádách. Opakování látky a různá doučování jsou proto pro vietnamské děti samozřejmostí. Také prázdniny či víkendy jsou věnovány doučování vietnamštiny, češtiny nebo přípravným kurzům na střední a vysoké školy. Většina volného času dítěte je tak věnována studiu.⁷⁴

Odlišné očekávání a vysoké nároky vietnamských rodičů dětí lze pozorovat i na následující situaci. Povinné večerní učení, ale i rozsah aktivit totiž nevnímají pozitivně ani někteří čeští učitelé. Učitelka ze základní školy, která má zkušenosti s doučováním vietnamských studentů, nehodnotila rozsah aktivit, který dětem matka naplánovala, příliš kladně. Dle ní děti musí chodit na všechny dostupné kroužky a po škole se ještě věnovat dvakrát

⁷² FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. ISBN 978-80-7419-174-9. str. 98-99

⁷³ Tamtéž str. 99, 175

⁷⁴ PECHOVÁ, Eva a Šárka MARTÍNKOVÁ. Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití. In: FUJDA, Milan, Eva KLOCOVÁ a Radek KUNDT. *Identity v konfrontaci: Multikulturní výchova pro učitele/učitelky SŠ a ZŠ*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 373-390. ISBN 978-80-210-5558-2.

týdně doučování. Matka dětí vnímala situaci tak, že chce, aby děti měly lepší budoucnost než ona. Naopak dle učitelky děti nemají žádnou volnost a prostor na hraní s kamarády. S pochopením ze strany matky se učitelka nesešla ani v případě, když hodnotila dvojky jako velmi dobré známky, které naopak matka dětí vnímala jako nežádoucí neúspěch. S tímto příkladem souvisí i autonomie mladých Vietnamců při výběru vysoké školy, o které často rozhodují rodiče dětí. S nástupem na vysokou školu pak ale zpravidla dochází k oslabení vlivu rodičů na studijní režim dětí.⁷⁵

Mnoho dětí vystudovalo vysoké školy, které byly vnímány ze strany vietnamských rodičů jako perspektivních, tedy vysoké školy ekonomického nebo technického zaměření. Tato skutečnost také může souviset s úctou dětí vůči svým rodičům pramenící z konfucianismu. Nicméně některé případy chování, které vietnamští rodiče po svých dětech vyžadují, může být důvodem ke konfliktům. Děti druhé generace totiž vnímají odlišný způsob výchovy v českých rodinách. Zásadní roli ve vztahu s rodiči také může hrát „obětování“ rodičů, kteří odešli z Vietnamu kvůli lepší budoucnosti svých dětí. Děti druhé generace se tak mohou setkávat s připomínkami, že rodiče usilovně pracovali a pracují, a proto oni musí absolvovat studium s výbornými výsledky. Tlak není však jen ze strany rodičů, ale z celého vietnamského okolí, které má tendenci jejich úspěchy či neúspěchy srovnávat. Není proto výjimečné, že u některých se budou vyskytovat pocity, že nesmí selhat, aby nezklamaly rodiče a také jim nezpůsobily hanbu. Jejich případné selhání by bylo totiž ve vietnamské společnosti považováno za selhání celé rodiny. Nejlepší známky vietnamských dětí však nemusí značit, že nemají žádné problémy. Naopak děti mohou být často ve stresu, který na nich nemusí být rozpoznatelný. Často některé věci nedokáží vysvětlit ve škole nebo rodičům.⁷⁶

Další těžkosti, se kterými se vietnamští studenti v českém prostředí mohou často setkávat, mohou být různá zobecňující hodnocení celé vietnamské komunity, které jako příslušníci komunity mohou vnímat daleko citlivěji než příslušníci majority. Čelí tak různým předsudkům, ale i nedostatku individuálního přístupu ze strany české veřejnosti.⁷⁷

⁷⁵ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. ISBN 978-80-7419-174-9. str. 159, 89

⁷⁶ PECHOVÁ, Eva a Šárka MARTÍNKOVÁ. Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití. In: FUJDA, Milan, Eva KLOCOVÁ a Radek KUNDT. *Identity v konfrontaci: Multikulturní výchova pro učitele/učitelky SŠ a ZŠ*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 373-390. ISBN 978-80-210-5558-2.

⁷⁷ Tamtéž str. 373-390

České vzorce chování, které jedinci druhé generace přejali, se projevují například v jejich intimním životě. Mají zájem se seznamovat a chodit na schůzky přesto, že studium je pro rodiče na prvním místě. Také oproti předchozí generaci jsou zcela obvyklé etnicky smíšené páry.⁷⁸

Od svých rodičů se jedinci druhé generace pak také liší tím, že mají více zkušeností s cestováním do zahraničí. Cestují v rámci EU, ale i do jiných států v jihovýchodní Asii, dále pak do USA nebo Kanady. Důvodem cest do zahraničí jsou stáže, studium, letní školy, jazykové kurzy, poznávací zájezdy nebo dovolená.⁷⁹

Pracovní vyčerpání rodičů, ale také zároveň nároky na děti, aby obstály v majoritní společnosti, způsobily však následky, které zřejmě rodiče neočekávali. Jejich děti neovládají dobře vietnamštinu a česky spolu hovoří i sourozenci. K Vietnamu a k vietnamské kultuře nemají tak blízký vztah a často je pro ně cizím prostředím. Aby obstály mezi českými spolužáky na základní škole, upozadily svůj vietnamský původ a v dospívání začínají cítit určitou rozpolcenost. Vietnamská rodina tak nepochybně v českém prostředí čelí tlakům, které zároveň přetváří její principy a fungování. Rozpory vznikají zejména tehdy, pokud rodiče vyžadují dodržování rodinných norem podle vietnamské tradice, kdežto jejich děti se ztotožňují s většinovou společností a přijímají její hodnoty.⁸⁰ Nastává tak boj o identitu dítěte, které cítí vztah k rodičům a jejich vietnamské kultuře, ale zároveň ke kultuře české. Dochází proto ke kulturnímu dualismu, které znamená, že děti dokáží fungovat v české společnosti a po příchodu domů své chování přizpůsobí dle kulturních vzorců rodičů.⁸¹

3.3 Rozhovory s Vietnamci druhé generace žijícími v ČR

Jak bylo v úvodu uvedeno, výzkumu se účastnilo celkem 20 osob, jejichž věk byl v rozmezí 18-27 let. Z těchto osob bylo 12 žen a 8 mužů. Všichni účastníci výzkumu byli narozeni v ČR a oba rodiče měli Vietnamce. Většina respondentů byla v době provádění rozhovorů studenty vysokoškolského studia nebo se jednalo o respondenty, kteří již mají ukončené vysokoškolské studium. 4 respondenti byli pracující, kteří měli ukončené středoškolské vzdělání, 1 respondent byl pak studentem střední školy. Přednostně jsem volila osoby, které jsem již osobně znala, tedy konkrétně 14 respondentů bylo z mého okolí, a proto pochází

⁷⁸ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. ISBN 978-80-7419-174-9. str. 100

⁷⁹ Tamtéž str. 202

⁸⁰ MARTÍNKOVÁ, Šárka. *Vietnamská komunita v Praze*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-85394-72-6. str. 34, 36, 40-41

⁸¹ ČERNÍK, Jan, Ján IČO, Jiří KOCOUREK, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H&H, 2006. ISBN 80-7319-055-9. str. 162

převážný počet respondentů z Plzně. Zbylých 6 osob jsem získala zprostředkovaně díky svým přátelům. Takto jsem postupovala mimo jiné z důvodu, aby se mohli zúčastnění v průběhu rozhovoru cítit uvolněněji a příjemněji, než by se cítili s úplně cizím člověkem.

Výzkum probíhal v časovém období od března do dubna 2023 a uskutečnil se v několika městech v ČR. Všechny rozhovory proběhly při osobním setkání a jejich délka byla většinou 2,5 - 3 hodiny. Každý rozhovor byl nahráván, všichni účastníci byli o nahrávání informováni a s nahráváním souhlasili. Každý respondent také podepsal informovaný souhlas s účastí ve výzkumu a byl poučen o svých právech. Zpracovaná data z rozhovorů jsou zcela anonymní a nejsou nikde uváděna pravá jména účastníků ani jakékoliv další osobní údaje. Účastníkům jsou proto místo jmen přiřazena čísla od 1 do 20, aby byla zachována jejich anonymita.

Strukturu výzkumu tvoří 19 tematických okruhů, které byly s respondenty postupně probírány. Prvním probíraným tématem s respondenty bylo vnímání jejich identity. Úmyslně bylo toto téma diskutováno na úvod, abych já sama, ale také respondenti zjistili, jak situaci vnímají, a to před probíráním dalších oblastí. Tento postup tak v závěru umožňuje porovnat vnímání problematiky z jejich pohledu a skutečnou situaci. Vzhledem k tomu, jak již bylo v předchozí podkapitole uvedeno, že Vietnamci druhé generace často dostávají česká jména, zaměřovala jsem se následně na jejich jména. Zjišťovala jsem, kolik z nich někdy obdrželo české jméno a jak se s ním ztotožňuje, pokud ho stále používá. V teoretické části bylo uvedeno, že užívání jména přispívá k vědomí identity. Vztah k jejich vietnamskému a českému jménu může být tedy významný. Třetí diskutovanou oblastí byl volný čas a zájmy. S ohledem na to, že volnočasové aktivity nejsou ve vietnamské kolektivistické společnosti tak běžné, zjišťovala jsem, jaký mají respondenti vztah k těmto aktivitám a jak je pro ně důležitá hodnota volného času. Čtvrtým tématem byla kultura, tradice a jídlo. Samozřejmě vztah ke kultuře, ale i k tradicím a jídlu dané země je základní složkou kulturní identity. Zjišťovala jsem tak nejen znalost tradic, svátků a jídel, ale i vztah k nim. Následovalo téma hudby, literatury, divadla, filmů a médií. Tato oblast byla zvolena z důvodu, že vztah k umění a postoj k médiím dané země napomáhá formování identity člověka. Šestáým tématem byla společnost a rodina. Zaměřovala jsem se na postoj respondentů k charakteristickým znakům vietnamské společnosti a rodiny. Cílem bylo zjistit, zda jsou jim tyto hodnoty a mentalita blízké či nikoliv. Následujícím předmětem diskuze byli rodiče zúčastněných a jejich vztah k nim. Očekává se, že právě v těchto vztazích bude docházet ke střetu dvou odlišných kultur. Zajímalo mě tedy, zda respondenti s rodiči sdílejí podobné hodnoty a postoje a zda v těchto vztazích někdy dochází ke konfliktům z uvedených důvodů. Právě tyto poznatky jsou vnímány jako jedny z klíčových. Dále bylo

diskutováno o výchově a dětství. Bylo zjišťováno, zda byli respondenti částečně vychováni v českých rodinách, případně jaký vliv tato výchova na ně měla. Dále jaký jejich rodiče uplatňovali styl výchovy a zda je dle nich srovnatelný se způsobem české výchovy. Devátým tématem byla láska a partnerské vztahy. Cílem bylo zjistit zejména, jaké partnery respondenti vyhledávají – české či vietnamské a případně zda s výběrem souhlasí rodiče. Tento výběr může také souviset s blízkým vztahem ke kultuře a hodnotám vyhledávaného partnera. Následovala část zaměřená na životní priority a budoucnost. Právě zde je možné zjevně pozorovat, zda dotazovaní inklinují spíše k individualistickému způsobu života či ke kolektivistickému, které je charakteristické pro vietnamskou společnost. S tímto nepochybně souvisí i následující téma zaměřené na potenciální potomky respondentů. Zajímalo mě, jakým stylem je chtějí vychovávat a zda v tomto směru chtějí následovat své rodiče. Důležité také bylo, jaké hodnoty, kulturní zvyky a jazyk jim chtějí předávat. Právě tyto informace reflektují i kulturní identitu respondentů. Dvanáctým tématem byla vietnamská komunita v ČR, její vnímání a vztah k ní. Právě identifikace s určitou skupinou je součástí identity člověka, a proto postoj k této komunitě je významný. Z podobného důvodu následovala diskuze o přátelích, které respondenti ve svém okolí mají a zároveň vyhledávají. Právě kulturní identita vyhledávaných přátel může úzce souviset s kulturní identitou respondentů. Čtrnáctým a patnáctým tématem byl Vietnam a Česká republika. Vztah k těmto zemím a jejich význam pro respondenty bude mít nepochybně podíl na kulturní identitu respondentů. Místo spojené s emocemi, pohodlím a domovem je jistě součástí identity každého člověka. Každé místo umožňuje člověku se určitým způsobem realizovat a směřovat svůj život. Jak bylo již uvedeno, i jazyk je součástí identity člověka. Následující dvě části se proto zabývaly češtinou a vietnamštinou. Významná byla nejen znalost těchto jazyků, ale samozřejmě i vztah k nim. Předposledním diskutovaným tématem byly zkušenosti s rasismem, xenofobií, diskriminací a šikanou. Tato jednání mohou upozorňovat jedince na odlišnosti a mohou zpochybňovat jeho identitu, proto i zážitky s těmito jednáními mohou ovlivňovat kulturní identitu. Závěr rozhovoru byl věnován úvaze respondentů nad smyslem zkoumání tohoto tématu. Účelem bylo zamyslet se nad přínosem diskutovaných oblastí, a především ujistit ostatní Vietnamce druhé generace, že v prožívání své identity nejsou sami. Také z tohoto důvodu jsou součástí přílohy předkládané práce doslovné přepisy vybraných odpovědí respondentů pořízených během výzkumu.

Níže je uveden přehled všech respondentů.

Tabulka č. 1 – Přehled respondentů

Respondent	Pohlaví	Věk	Status	Dosažené vzdělání	Město
Respondent č. 1	muž	26 let	pracující	SŠ	Praha
Respondent č. 2	muž	24 let	studující	SŠ	Cheb
Respondent č. 3	žena	23 let	studující	SŠ	Brno
Respondent č. 4	žena	23 let	studující	SŠ	Praha
Respondent č. 5	žena	24 let	studující	VŠ	Praha
Respondent č. 6	muž	27 let	pracující	VŠ	Praha
Respondent č. 7	žena	24 let	studující	VŠ	Plzeň
Respondent č. 8	žena	26 let	studující	VŠ	Praha
Respondent č. 9	žena	26 let	pracující	SŠ	Plzeň
Respondent č. 10	žena	27 let	pracující	VŠ	Plzeň
Respondent č. 11	žena	22 let	studující	SŠ	Plzeň
Respondent č. 12	muž	25 let	studující	SŠ	Plzeň
Respondent č. 13	žena	20 let	studující	SŠ	Plzeň
Respondent č. 14	žena	24 let	studující	VŠ	Praha
Respondent č. 15	muž	27 let	pracující	VŠ	Praha
Respondent č. 16	muž	21 let	pracující	SŠ	Plzeň
Respondent č. 17	žena	25 let	pracující	SŠ	Plzeň
Respondent č. 18	žena	26 let	pracující	VŠ	Plzeň
Respondent č. 19	muž	27 let	pracující	VŠ	Plzeň
Respondent č. 20	muž	18 let	studující	ZŠ	Plzeň

3.3.1 Vnímání identity

V tomto tematickém okruhu bylo hned na začátku rozhovoru účelem zjistit, jak respondenti vnímají svoji kulturní identitu. Hlavním cílem zjištění bylo, zda se sami považují za Čechy, Vietnamce či se neztotožňují ani s jedním označením a z jakého důvodu. Dále bylo zkoumáno, co tvoří jejich vietnamskou a českou identitu, jak se ztotožňují s označením „banánové děti“ a zda měli někdy v životě období, kdy svou identitu hledali či o ní pochybovali. Důležitou otázkou také bylo, jaký si myslí, že má podíl kulturní identita na utváření celkové identity člověka.

Respondenti často hned zpočátku uváděli, že se jedná o poměrně složitou otázku, se kterou se setkávají často ze strany české společnosti. Uváděli, že odpověď není vůbec jednoduchá a je třeba zohlednit mnoho aspektů. Brali v potaz zejména vliv výchovy svých rodičů, své vietnamské kořeny, ale také vzhled. Z české stránky zmiňovali především vliv českého školství a společnosti, a tudíž i přejaté české potažmo evropské hodnoty. Kromě ztotožňování se s určitými rysy, se však někdo také proti některým vymezoval. Tedy například

se nelze považovat čistě za Vietnamce, jelikož Vietnamci jsou obecně pracovití a tato vlastnost už u mladší generace ustupuje. Zároveň mladší nemají hodnotu peněz na prvním místě a nemají potřebu chlubit se úspěchem a dalšími kladnými vlastnostmi. Současně se není možné ztotožnit jen s identitou Čecha, jelikož si člověk nikdy nemůže tak připadat. Jeden respondent se k této situaci postavil tak, že duševně se cítí jako Čech a fyzicky jako Vietnámec. Tyto části tak jednoduše oddělil.

Jednu z nejvýznamnějších rolí v úvaze nad identitou však hráli rodiče. Ti jsou totiž hlavními zprostředkovateli vietnamské kultury. Předávají dětem své hodnoty, postoje, kulturní tradice a zvyklosti. Zároveň také právě z jejich strany je největší tlak na to identifikovat se jako Vietnámec. Nicméně do protikladu se stavěla výchova v českých rodinách, která byla naopak zprostředkovatelem české kultury. Právě díky ní si často zúčastnění osvojili odlišné hodnoty od vietnamské kultury, které jsou pro ně stejně důležité nebo někdy důležitější.

Respondenti kromě českých rodin také hodně zmiňovali své české přátele. Tedy jsou to také právě oni, proč sami respondenti inklinují k českému prostředí. Naopak od vietnamských přátel je těch českých často mnohem více.

Na základě těchto úvah tak docházelo k závěrům, že není možné se identifikovat jako Čech či Vietnámec, ale že se jedná o kombinaci obojího. U někoho tyto části byly vyrovnané, u někoho naopak převažovala určitá část.

„To je hrozně těžký takhle říct. Tím, že já mám oba dva rodiče Vietnamce a i to, že jsem s nima furt v kontaktu, mě dost ovlivňuje. Tím, že mi furt dokazují, že jsem Vietnámec. Ale tím, že jsem se narodila tady v Česku, tak se cítím víc jako taková Češka, ale hrozně ovlivněná těma svýma rodičema. Jsem narozená tady, vyrůstala jsem tady, vlastně jsem ani nevyrostala se svýma rodičema, vyrůstala jsem s českou chůvou, takže všechno co umím, jsem se v podstatě naučila od chůvy. Myslím, že jsem tak 70% Češka a 30% Vietnamka. Ale furt je tam ta kultura, rodiče mi dali život a taky mám respekt ke svým rodičům. Pro mě jsou rodiče na prvním místě i přes to, že mě nevychovali, tak k nim mám pořád úctu. A i moje rodina je něco, co je část mě.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

„Já nejsem jako úplně česká, já mám v sobě zakořeněnou tu vietnamskou identitu, protože moje rodiče byli hodně silní ve výchově. Cítím tam tu identitu od nich, která u mě zakotvila. Čím jsem starší, tak jsem za tu vietnamskou identitu ráda a chci jí ještě víc prohlubovat, ale vnímám ten protipól, ty dvě desky, jak se mezi sebou třou, že jsem tady, ale část sebe mám tam, kde mám a jakoby mě to svazuje. (...) Mamka ví, že jsem tady narozená, ale zase proti mně tlačí tu svojí

východní část, kdy je na mě přísná a tak. (...) Myslím si, že je náročný v tom vyrůstat a určitě to má nějaký dopad, jenom to rodiče nevidí, neřeší.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

Jiní pak uváděli, že záleží, v jakém se nachází prostředí a podle toho se cítí a chovají.

„Za mě je to podle toho, s kým jsem. Já když jsem třeba s českýma kamarádama, tak se víc vidím v tý český kultuře a když jsem s rodičema nebo vietnamskýma kamarádama, tak naopak to vidím z tý vietnamský stránky. Je to spíš individuální podle situace. Já třeba vidím, že když jsem spíš s těma Čechama, tak mám to rozhodování trochu jiný než s Vietnamcema. Tam se snažím hodně vyjít vstříc těm lidem a u těch českých se spíš soustředím na sebe.“ (Respondent č. 16, muž, 21 let)

„Když jsem ve skupině s kamarády Čechama a potkám nějakýho Vietnamce, tak mám pocit, že jsem Češka a ani si neuvědomuju, že jsem Vietnamka. A když narazíme na nějakýho Vietnamce z Vietnamu, tak tam vidím hrozně velký rozdíl a mám pocit, že jsem Češka. Ale když jsem se svýma vietnamskýma kamarádama, tak úplně cítím, že jsem Vietnamka. Když jsem ve Vietnamu, tak spíš cítím, že jsem Češka, tam vidím hodně ten rozdíl. Když jsem postavená k tomu rozdílu, tak tohle pociťuju nejvíc.“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

Někteří však nebyli schopni svou identitu jednoznačně definovat a procházeli určitým vnitřním konfliktem.

„Já v tom mám bordel docela dlouho. Vlastně doteď si nejsem pořádně jistej, co jsem, takže bych to nazval něco jako rozpor ve vnímání identity. Faktický je, že rodiče mám Vietnamce, tudíž jsem Vietnamec, který tady ale v Čechách žije od narození a vyrůstal tady a tím, jak vypadám, tak chápu, že sem moc nezapadám, takže je pro mě těžký se identifikovat jako Čech. Ale asi bych se sám nepovažoval za Vietnamce v tom pravém slova smyslu, protože si myslím, že svým přemýšlením takovej nejsem a jsem tomu hrozně vzdálenej... hlavně od hodnot tý svý kultury, ze které pocházím... Je pro mě těžký, když se mě na to někdo zeptá.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

V rámci svých úvah o formování identity se často respondenti rozprávěli o složitých situacích, kterým kvůli své identitě byli v životě vystaveni.

„Hodně jsem to řešila během puberty, kdy jsem začala mít svůj názor a za ním si stát a proti mně šel táta. Táta byl zvyklej, že bych měla být poslušná, že bych měla všechno odkývnout a že moje jednání bylo drzý. Já jsem se s ním hodně hádala a říkala jsem, že nemůže očekávat, že budu jednat jako Vietnamka z Vietnamu, když jsem se tady narodila a že si myslím, že žijeme v demokracii. Táta mi hodně dával najevo, že jsem Vietnamka. To bylo období, kdy jsem si říkala, co jsem. Tam jsem poprvý viděla ten rozdíl. (...) Když jsem byla malá, tak jsem často

slýchávala, kdy se vrátím a já jsem nechápala kam. (...) Já jsem měla i období, kdy jsem nebyla ráda, že jsem Vietnamka a styděla jsem se za to. (...) My jsme takhle na gymplu měli jednoho učitele, kterej všem bez rozdílu pohlaví říkal Aničko, protože každá Vietnamka se prej jmenuje Anička. Takže prostě i klukům říkal Aničko.“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

Lze shrnout, že všichni respondenti se shodli, že se sami nemohou jednoznačně identifikovat pouze jako Čech či pouze jako Vietnamec. Pro některé z nich je tato otázka složitá a někteří uvedli, že svou identitu stále hledají. Všichni inklinují významně k oběma kulturám s tím, že většina respondentů uvedla, že se cítí více jako Češi nebo se cítí napůl Češi a napůl Vietnamci. Tři lidé by se pak spíše přiklonili k vietnamské identitě, nicméně i v těchto případech vliv české kultury zůstává významný. Dále většina respondentů uvedla, že si v určitém období prošla vnitřním konfliktem či nejistotou, do jaké společnosti patří. Jeden respondent uvedl, že si žádným konfliktem v hledání identity neprošel. Vietnamskou identitu respondentů zahrnoval často vzhled, rodina, jídlo, vybrané vietnamské tradice a svátky, některé hodnoty a vlastnosti převzaté z vietnamské mentality. Naopak českou identitu utvářelo místo narození a znalost českého jazyka, české školství, čeští přátelé, vybrané české svátky a tradice, ale zejména také individualistický způsob života a osobní svoboda. Za důležité vlivy ve svých životech, které také způsobily postupné ztotožňování se s českým prostředím, vnímali respondenti výchovu v českých rodinách.

Dále téměř všichni uvedli, že označení „banánové děti“ respondenty neuráží, naopak se s ním většina ztotožňuje a považuje termín za výstižný. Jeden respondent uvedl, že výraz ho do určité míry uráží z důvodu, že naznačuje, že by neměl vztah ke kultuře svých rodičů. Všichni se pak shodli, že podíl kulturní identity na utváření celkové identity člověka je velký a významný.

3.3.2 Jméno

Cílem bylo zjistit, zda respondenti používají české i vietnamské jméno či pouze jedno z nich a s jakým se ztotožňují více.

Bylo pozorováno, že české jméno bylo u respondentů poměrně oblíbené. Jeden respondent uvedl, že české převažuje nad vietnamským v 70%. Dokonce i někteří rodiče respondentů si ho osvojili a sami ho používají. Zpravidla však platí, že respondenti užívají české jméno v českém prostředí a vietnamské jméno v prostředí vietnamském a přišlo by jim zvláštní užívání jména takto neoddělovat. Stejný vztah k oběma jménům je u někoho takový, že si nedokáže představit, že by se jednoho z nich vzdal.

„Já mám v občance vietnamský jméno, ale když by mi někdo řekl, že nejsem to jméno v té češtině, tak bych řekla, že to není pravda, že je to taky moje jméno. Takže se ztotožňuju s obouma. (...) Doma mi dokonce mamka říká taky českým jménem.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

U některých pak převažovalo české jméno natolik, že by si ho rádi oficiálně změnili či přidali ke jménu stávajícímu tak, aby nebylo nutné se zbavovat vietnamského. Někdo se cítil ochuzen, že české jméno oficiálně nemá přesto, že ho používá.

„Mám taky český, ale to není oficiální a plánuju si ho asi dát, protože jsem s ním sžitá celý život a to jméno mám ráda a je pro mě důležitý.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

Někteří však ale ke svému českému jménu nemají téměř žádný vztah a reagují na něj jen z důvodu, že jsou zvyklí. Nemají pocit, že by bylo jejich a ani se jím novým lidem nepředstavují.

„To vietnamský jméno mi dala máma a to český mi dala paní doktorka, takže to není spojený s mýma rodičema.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Je asi pravda, že dřív jsem se s ním ztotožňovala víc a změnilo se to ke konci střední, když jsem začala mít pocit, že se nemám za co stydět. Předtím jsem to český brala kvůli tomu, abych se nemusela stydět za to, kdo jsem. Na konci střední jsem pak pochopila, že jsem ráda, kdo jsem, tak jsem přijala to vietnamský.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

Pouze jeden respondent uvedl, že od narození vystupuje pod svým oficiálním vietnamským jménem a české jméno nikdy neměl. S tímto jménem se také ztotožňuje. Tři respondenti měli oficiálně české jméno, přičemž mají neoficiálně také vietnamské, pod kterým též vystupují. Tři respondenti se ztotožňují více s vietnamským jménem, dva respondenti uvedli, že obě jména mají pro ně stejnou váhu, ale vietnamské mají zřejmě raději. Ostatní pak sdělili, že obě jména pro ně mají stejnou váhu, v určitých případech české jméno bylo o něco oblíbenější. Čtyři respondenty oslovuje část rodiny českým jménem. Tři lidé uvedli, že uvažují nad změnou nebo úpravou svého jména.

3.3.3 Volný čas a zájmy

Cílem tohoto tematického okruhu bylo zjistit, zda si respondenti kladou nároky na volnočasové aktivity a odpočinek, případně jak moc velké. Právě tyto nároky mohou být totiž znakem individualistického způsobu života a větší míry autonomie, které jsou typické, jak již bylo zmíněno, pro západní země. Některé typy aktivit pak zřejmě také mohou být spíše charakterističtější pro Čechy a jiné pro Vietnamce.

Odpočinek a volnočasové aktivity byly součástí života každého respondenta. Bylo pozorováno, že oproti svým rodičům se pro ně jedná o jednu z priorit. Díky těmto aktivitám je možné se nejen odreagovat a načerpat další energii, ale také si takto užívat svůj život. Bylo vnímáno, že tyto aktivity jsou v české společnosti běžnější. Vietnamci si údajně neumí tolik užívat život a svou energii věnují do jiných činností, a to především práce. Jeden respondent tak uvedl, že byl od dětství veden k tomu, aby měl stále co na práci. Jiný pak zmiňoval, že jeho mámu dříve nikdy proto ani nenapadlo jet na dovolenou, v čemž byl také pozorován rozdíl oproti jiným vrstevníkům.

„Já myslím, že těch vietnamských zájmů ani moc není. Třeba u první generace ty zájmy nejsou.“
(Respondent č. 8, žena, 26 let)

Pokud si však rodiče respondentů dopřejí volný čas, tráví ho specifickým způsobem a rozhodně jinak než Češi. Někteří tak vnímali aktivity, které sami dělají, ale jejich rodiče by je určitě nepraktikovali.

„Myslím si, že z těch typicky českých aktivit mám ráda třeba houbaření. (...) Nevím, co dělají Vietnamci kromě pracování. (...) Ráda kempuju, chodím spát pod stan a do přírody, což si myslím, že Vietnamci moc nemusí.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„Dělám takový ty věci, co Vietnamci úplně nedělají. Češi mi přijdou, že jsou hrozně adrenalinový, chodí po horách, lese, kempujou.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Já jsem vyrůstala v tom, že musíme šetřit, abychom to poslali do Vietnamu. Takže já, brácha a rodiče jsme si neuměli užívat peníze, který jsme si vydělali a učíme se to. (...) Trávení volného času dělám spíš podle Čechů. Byli jsme třeba s kamarádama lézt po skalách, to Vietnamci nedělají. Nebo jsem třeba skákala padákem.“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

Všichni respondenti uvedli rozmanité druhy aktivit, kterým se věnují ve svém volném čase. Častými zálibami byl sport, cestování a výlety, setkávání se s kamarády, čtení či návštěvy kina a hospod. Pro většinu jsou volný čas a volnočasové aktivity velice důležité. Respondenti se také srovnávali se svými rodiči a zmiňovali aktivity, které neočekávají, že by Vietnamci kromě druhé generace dělali.

3.3.4 Kultura, tradice, jídlo

Cílem bylo zjistit vztah respondentů k české a vietnamské kultuře, svátkům, tradicím a jídlu. Zda jsou jim v těchto ohledech bližší české či vietnamské prvky a v kterých kulturních prostředích se pohybují více.

V této oblasti se často objevoval velmi silný vztah k oběma kulturám. Někteří totiž nedokázali říci, která by byla jednoduše bližší.

„Neřekl bych, že ta česká kultura je pro mě něco miň. (...) Přítelkyně je Češka, takže o Vánocích jsem třeba půl dne s ní a půl dne doma. (...) Asi nemůžu říct, že bych měl jednu kuchyni radši než tu druhou.“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

Přestože někteří uvedli, že mají asi blíže k české kultuře, vietnamská v jejich životech hrála významnou roli, a to včetně jídla.

„Asi je mi bliž česká, řekl bych. Co vnímám asi nejvíc je nějaká liberálnost český kultury. Asi ve výchově a společenských normách. Ta vietnamská je víc tradičnější, víc upjatá, víc striktní, je tam velkej důraz na rodinu. (...) Já mám rád svoji vietnamskou kulturu, ale zároveň jsem za ní dostával celej život bídu, takže je to pro mě těžký. Přijde mi, že teď už je to lepší, na Vietnamce už tady taky není nahlíženo s despektem tolik. Ale nevím jestli jsem hrdej, asi nejsem žádněj patriot ani jedný země ale. (...) Český svátky dodržuju víc, vietnamský nějak dodržuju, ale tolik je neprožívám. (...) Nechci být hrdej na českou kulturu, protože jí úplně nepovažuju za svoji a necejtím se tak, že bych měl o sobě říkat, že jsem Čech bez dodatku. (...) V tý vietnamský kultuře mi vadí, že je to všechno asi vnucovaný a že v podstatě tomu člověku nedává možnost výběru.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

„Myslím si, že v tomhle jsem taky víc Češka. Třeba během jídla mi vadí mlaskání, ale zase naopak mám ráda to vietnamské jídlo. Nelíbí se mi myšlenka muži zvlášť, ženy zvlášť. (...) Já věřím v uctívání předků, ale nevím, jestli to budu v dospělosti praktikovat. Věřím, že na nás zemřelí dohlíží a že nás chrání.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

Z české kultury byli populární ze svátků především Vánoce, někdy ale také Velikonoce. Někteří respondenti slaví oba svátky tak, jak je zvykem v Čechách. Na Vánoce tedy mají stromeček, bramborový salát a dávají si vzájemně dárky. O Velikonocích pak někteří pečou beránka a malují vajíčka.

„V práci si s ostatníma kamarádama uděláme Advent, dáváme si dárky. Na Velikonoce vždycky pečou, mám to ráda a líbí se mi ta atmosféra. Kvůli mým mladším sourozencům slavím Mikuláše a dávám jim nadílku. Český tradice se mi asi líbí víc. Na Vánoce jsem s českou rodinou (...) Uprímně ale preferuju vietnamský jídlo, tady je to naopak, miluju vietnamský jídlo.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

Naopak z vietnamské kultury respondenti přebírali zejména oslavy Nového lunárního roku. Tyto svátky byly pro ně často velmi důležité. Kromě těchto svátku pro některé bylo významné náboženství a uctívání předků.

„Rodiče uctívají předky a s tím jsem víc sblížená. (...) Lunární nový rok je pro mě důležitý, doma ho hodně prožíváme, takže svátky jsou mi bližší asi vietnamský. Vánoce jsou pro mě symbol seskupení rodiny. Mám asi radši vietnamskou kuchyni, ale jsou i český jídla, který mám ráda. Mamka se taky snaží občas vařit český jídla.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

„Já bych řekla, že je to mix, těžko říct. Z tý vietnamský si беру asi náboženství, jsem víc duchovně založená, mamka je buddhistka. (...) Teď jsem hodně prožívala Vánoce, ty jsem teď slavila šestým rokem a začala jsem je slavit s přítelovo rodinou, takže už to mám docela zabudovaný v sobě.“ (Respondent č. 7, žena, 24 let)

Objevoval se také blízký vztah k oběma kuchyním. Českou kuchyni respondenti přejali od svých českých babiček nebo ze školních jídelen. Tato kuchyně se stala natolik oblíbenou, že k ní mají i poměrně blízký vztah rodiče některých respondentů.

„Já i k českým věcem dávám rejži. Tím, jak jsem vyrůstala u chůvy, tak mám ráda třeba knedlo zelo vepřo, kolínka, svičkovou. Český jídlo je mi bližší, vietnamský taky miluju. Já jsem s mámou začala večeřet ve svých osmnácti. Do té doby jsem jedla jenom u chůvy. (...) Když jsem měla přítele, tak jsme slavili 1. Máj. (...) Novej lunární rok to je prostě součást mojí rodiny, ten je pro mě hrozně důležitý.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

Zajímavý byl také vztah jednoho respondenta k české historii a celkově událostem, které se v Česku udály.

„Pro mě jsou obě dvě kultury ale blízký. Třeba když jsou různé události, svátky, tak cítím, že je to pro mě důležitý, soucítím s tím, co se tady událo. Na volbách se třeba ale cítím hrozně nesvá, protože cítím, že tam nepatřím kvůli tomu, že nikdo z mé rodiny si to neprožil, ale vždycky se ráda zúčastním a je to pro mě vždycky silnej zážitek. (...) Udržuju si obě dvě kultury zároveň. (...) Jsem hrdá na obě dvě kultury“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

V této oblasti byl pozorován na všech respondentech vliv obou kultur. U každého hrály poměrně významnou roli Vánoce, a to minimálně v podobě kupování dárků a trávení času s blízkými. Poměrně velký vztah měli respondenti i k českému jídlu, které měli často stejně rádi jako vietnamské. Tři jedinci ho pak měli raději než vietnamské. Pro většinu byl důležitý vietnamský Nový rok, přičemž ostatním vietnamským svátkům už většinou nepřikládali respondenti tak velkou hodnotu a někteří další vietnamské svátky ani moc neznali. Někdo se také ztotožňoval s uctíváním předků. Dodržování některých českých tradic v rámci svátků bylo také poměrně významné a v některých případech byl na ně důraz větší než na tradice vietnamské.

3.3.5 Hudba, literatura, divadlo, filmy, média

Cílem bylo zjistit, na jakou uměleckou scénu se respondenti zaměřují, zda jsou jim blízcí čeští, vietnamští umělci či ani jedno z uvedeného. Dále bylo zjišťováno, zda se dotazovaní zajímají také o vietnamská média.

„Písničky mám ráda vietnamský, s tím textem se víc ztotožňuju.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

„Řekla bych, že je to mix. Na sociálních sítích sleduju buď anglický nebo vietnamský. Jako malá jsem koukala na vietnamský filmy. Hudbu poslouchám evropskou a vietnamskou, k vietnamské mám asi blíž, poslouchám ji docela často. Čtu i vietnamské knihy, ale je to z důvodu, abych si zlepšovala vietnamštinu. Vietnamské umělce znám, české taky, ale ne tolik jako vietnamské.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

V tomto ohledu jsou respondenti spíše zaměřeni na zahraniční scénu mimo ČR a Vietnam. Poslouchají nejčastěji americkou hudbu a sledují americké filmy. Pouze tři respondenti se zmínili o vietnamské hudbě. Jeden respondent uvedl, že na sociálních sítích sleduje také vietnamské účty, vietnamská hudba je mu bližší a občas čte literaturu ve vietnamštině, aby si zlepšil jazyk. Pouze dva respondenti sledují nepravidelně vietnamská média. Česká média a zájem o českou politickou scénu je větší.

3.3.6 Společnost a rodina

V tomto tematickém okruhu bylo cílem zjistit, jak respondenti vnímají mentality české a vietnamské společnosti, s čím se ztotožňují a neztotožňují, případně jak se v které společnosti cítí.

Respondenti pociťují, že mentalita obou společností se odlišuje. Každý vnímal určitá pozitiva a negativa na obou stranách. Na vietnamské společnosti byl často vnímán pozitivně respekt ke starším a úcta k rodině. V české společnosti tyto hodnoty totiž nejsou na takové úrovni jako ve vietnamské společnosti. S tímto také dle jednoho respondenta souvisí nadměrné využívání rozvodů. Rodiče respondentů také v Česku kritizují domovy důchodců. Jeden respondent uvedl, že by ale na druhou stranu sám s rodiči ve starším věku asi bydlet nechtěl. Jiní pak zhodnotili, že Češi jsou více sobečtí, nicméně jsou asi šťastnější.

Naopak na vietnamské společnosti ze strany respondentů byla negativně vnímána hierarchie, rozdělení genderových rolí a postavení žen. Pro dotazované byla důležitá rovnost, kterou na české společnosti oceňovali.

„Doted' jsou naši hodně v šoku, když přijede ségry manžel (Čech) a umývá nádobí. (...) Už se mě někdo ptal, jestli mi přítel dává peníze a divil se, proč mi je nedává, tak jsem mu řekla, že mám svoje peníze a že si vydělávám sama. To by prý holky neměly, prý bych se měla víc spoléhat na toho přítele. (...) Lidé z komunity mi dávají najevo, že se o mě ten chlap postará a já si stojím za svojí nezávislostí.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„Ve vietnamský společnosti pořád funguje nějaká hierarchie, s čímž já taky moc nesouhlasím. Nechci být tak vnímaná, že jsem slabá žena. Dostaneš nějakou značku (žena, student, mladej) a to hraje obrovskou roli o tom, kdo jsi. S tímhle já nesouhlasím, je to něco, co mě omezuje a vadí mi to. Mně přijde, že jsem i mezi Vietnamcema dost výrazná, ale já se nedokážu umlčet a potřebuju říct svůj názor. Tohle oni nevnímají pozitivně a myslí si, že mě rodiče špatně vychovali. (...) Nechci, aby mě lidé soudili na základě mého pohlaví.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„V český společnosti si ženy dokáží stoupnout samy za sebe. U Vietnamců, když si žena stoupane sama za sebe, tak z toho vznikne velká hádka a občas nějaká facka od chlapa.“ (Respondent č. 16, muž, 21 let)

Negativně tak bylo vnímáno i upřednostňování synů nad dcerami.

„Nevnímám, že by se rodiče chovali nějak jinak ke mně a k bráčkovi, ale myslím si, že z minulosti jsou situace, kdy jsem se cítila méněcenná. Rodiče dříve říkali třeba, že jsem holka a že se nemusím tolik učit, protože když budu mít moc velké titul, tak si mě nikdo nevezme.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Nelíbí se mi, že kluci mají více svobody než holky, preferují tam syny než dcery a dcery to mají těžší. Úctu ke starším a rodičům bych neměnila, toho si vážím. (...) V české společnosti jsem více uvolněná. (...) Nelíbí se mi, že celá rodina rozhoduje o mém životě.“ (Respondent č. 8, žena, 26 let)

Poměrně negativně je respondenty také vnímáno očekávání ze strany rodičů, velký důraz na rodinu, ale také na pověst celé rodiny. Všechny tyto požadavky vietnamské mentality vytváří u respondentů vychovaných také v českých hodnotách stres. Dotazovaní k těmto věcem už mají jiný přístup a jinak také vnímají definici rodiny.

„Vadí mi, že slovo má mít otec, že záleží na jméně a člověk si musí dávat pozor na všechno, co řekne a udělá. (...) Já víc odmlouvám a už si i dupnu a řeknu, že to dělat nebudu. Když mi řekli, že mám jít na gympl, tak jsem řekla, že nejdu. (...) Já tu úctu k těm starším mám a vidím to i na tom, že přítelovo (Čech) rodiče jsou s ním víc kamarádi.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Celkově se řeší hodně rodinná image, cokoliv děláš, reflektuje image tvé rodiny. Já jsem vyrůstala s tím, že cokoliv já udělám, nějak ovlivňuje to, jak jsou moji rodiče vnímány a to je důležitý. Mně se to nelíbí z toho důvodu, že je občas pro rodiče důležitý, jak jsou vnímány jejich okolím než to, jak se na tu problematiku dívám já. (...) Mně rodiče už asi od deseti říkali, že se o ně postarám, až oni budou starý a to vytváří další stres. (...) Vadí mi to očekávání, že když se žena vdá, tak všechno čas a všechno musí být směřováno na toho muže a jeho rodinu a že svoji rodinu opouští. (...) Ve Vietnamu je hodně kladen důraz na to, že rodina je krev, ale já to tak úplně nemám. Rodinu si člověk může vybrat, s kým si rozumí, kde se cítí viděný, chápaný a může být sám sebou. Pro mě je to tak, že si rodinu vybíráš.“ (Respondent č. 14., žena, 24 let)

Uvedené požadavky způsobují, že se dotazovaní často necítí ve vietnamské společnosti komfortně. Někdo se cítí napjatě a soustředí se, aby neudělali ostudu. Jiným jsou nepříjemné otázky či poznámky, se kterými se běžně člověk v české společnosti neseťkává.

„Ve vietnamské společnosti se cítím asi trochu svázaná, nemůžu být tolik svá, protože jsou tam normy, jaká by měla být holka. Kvůli rodičům se musím občas přetvařovat. (...) Já asi k těm předkům nemám pouto...“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

„Vietnamský prostředí je mi hodně nepříjemný. Úplně nesnáším, když se mě cizí lidé ptají, kdy se budu vdávat, jestli mám kluka a nesnáším, když si na mě lidi ukazují a to Vietnamci neumí dělat nenápadně. Hrozně pomlouvají. (...) Všichni Vietnamci mi kdysi říkali, že jsem tlustá a to není dobrý na psychiku. To se ti mezi Čechama nestane. (...) Já chci žít svůj život a ne život někoho jiného.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

„Taky mi přijde nevhodný, co Vietnamci dělají, že se mě ptají, jaké mám plat. To je hrozně neslušný a to vnímám tak, protože jsem ovlivněná tou českou kulturou.“ (Respondent č. 18., žena, 26 let)

Nicméně u některých respondentů dochází ke kolizi hodnot, se kterou bojují.

„Jsem hodně ovlivněná Východem, ale žiju na Západě, kde jsou jiné možnosti, takže s tím trochu bojuju, protože jsem vychovaná v jiné mentalitě. Cítím zodpovědnost vůči rodičům, ale zároveň chci svobodu.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

„Já jsem odmala vždycky chtěl, aby se ostatní měli dobře, nikdy jsem nebral svoje potřeby jako priority, když se to stalo, tak bylo zle. Tady je to obráceně. Všichni říkají, že se musím mít dobře a pak se starat o ostatní. Tady dochází ke kolizi té mentality a občas s tím mám potíže. (...) Já k předkům nemám takový pouto, protože jsem je nikdy nepotkal, nevím, co pro mě udělali.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

V této oblasti všichni respondenti inklinovali k oběma kulturám. Vnitřní nesoulad často spatřovali s postavením žen a nastavením genderových rolí podle vietnamské společnosti. Dále často považovali za nevhodné komentování vzhledu, nelíbil se jim velký důraz ze strany rodičů na pověst rodiny, hierarchie společnosti a postrádali často určitou osobní svobodu. Často ani nemají vztah k zemřelým předkům z důvodu, že je nikdy neviděli a nemají k nim tedy pouto. Naopak z vietnamských hodnot velice oceňují úctu jak k rodičům, tak ke starším. Z českých hodnot byla důležitá emancipace žen, osobní svoboda a nezávislost. Ve vietnamské společnosti se také respondenti často cítili nesví a svázaní.

3.3.7 Vztah s rodiči

Jedním z klíčových témat byl vztah s rodiči. Zaměřovala jsem se tak na pozorování kulturních odlišností v těchto vztazích, případné konflikty, ale i užívání jazyka.

Respondenti si byli vědomi různých odlišností od typických českých rodin a jejich fungování. Problémem však nebyla vždy pouze kulturní odlišnost, ale také nedostatečná znalost vietnamštiny.

„Oproti těm českým rodičům je to odlišný, nebavíme se třeba o vztazích, to je tabu. (...) Táta je takovej, že nám naplánuje perfektní život a myslím si, že občas mě to hodně stresuje.“
(Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Myslím si, že spousta rodičů a děti mezi sebou má generační propast, ale u mě je to ještě ta kulturní. Těch věcí, ve kterých nenacházíme pochopení jeden pro druhýho je mnohem víc. A je to i tím, že vlastně ani neumím moc ten jazyk. Pozoruju na sobě, že jsem hrozně frustrovanéj, když nedokážu vysvětlit našim to, co chci nebo cítím. (...) Ve věcech, ve kterých já necítím potřebu, že bych je chtěl, tak se jim nesnažím za každou cenu zavděčit.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

K nepochopení v rodinných vztazích docházelo například v případě přátel respondentů. Ti jsou pro ně také často důležitými lidmi v jejich životech. Další odlišnosti byly pozorovány v pojetí volného času nebo ve smyslu cestování, které respondenti praktikují častěji než rodiče.

„Rodiče nechápou hodnotu mých kamarádů, pro mě kamarádi znamenají hodně. Většina hádek byla kvůli tomu, že se táta cítil, že něco upřednostňujeme nad rodinou.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

„Rodičům neříkám, co se děje v mém osobním životě. Z tátovo strany pochopení není, táta nechápe koncept volnýho času. On to bere tak, že všechen volný čas by měl být směřovaný na studium. Nechápe, že se vidám s kamarády nebo že jezdím do zahraničí. Kdykoliv jsem byla

doma, tak jsem se musela učit. (...) On moc neví, jaká jsem, jaký mám záliby. (...) Neměla jsem dřív čas na věci, na který kamarádi měli. Teď už jsem víc schopná říct ne. Víc jsem si uvědomila, že štěstí a spokojenost rodičů není moje zodpovědnost. (...) Vadí mi, že táta něco očekává a že se ani neptá, jestli to chci.“ (Respondent č. 14, žena, 24 let)

K dalšímu nepochopení ze strany rodičů často dochází ohledně politiky a demokratického smýšlení respondentů. Respondenti jsou tak nezdřívka svými rodiči nazýváni jako počestělí. Dalším problémem je, že některé věci ve vietnamských rodinách jsou tabu. Nejsou tak často řešeny emoce nebo intimnější záležitosti, které jsou však pro respondenty důležité.

„Neřeší se emoce. A to je pro mě důležité. (...) Přijde mi, že ti Vietnamci jsou takoví chladnější a takoví roboti, protože v hlavě mají práci a pokud ti něco je, tak to musíš potlačit. (...) Vždycky rodiče dbali na vzdělání a dobrý známky. (...) Jazyk máme hodně poničenej v tom, že tam házíme i český slova.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Některé věci si myslím, že rodiče přehlíží - ty naše úzkosti a tak. Nedokážou to s námi probrat do hloubky, protože tam je ta vietnamsko-česká bariéra. Já jsem se už naučila s rodiči nějak komunikovat, ale někdy se nepochopíme dobře a pak jsou z toho nedorozumění a hádáme se. (...) Mamka je dost přísná na mě a já vzdoruji.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

Často tak v rodinách vznikají konflikty, nedorozumění, ale také vzájemné vzdalování se. Respondenti často nehovoří s rodiči o věcech, o kterých předpokládají, že je rodiče nebudou chápat či na ně budou mít negativní postoj. Tak se děje například, pokud si respondenti najdou partnery, s kterými rodiče nesouhlasí.

„Myslím si, že mám s rodiči celkem chladný vztah. Nevím, jestli je to jazykovou bariérou nebo odlišnou kulturou. Nenaplnili jsme jejich přání, že budeme mít vietnamské partnery. Doteď to doma vnímám jako toxické prostředí kvůli tomu, co ode mě očekávají a já se s tím neztotožňuju. (...) Doma je to chladné kvůli tomu, že mám partnera (Čech) a mamka o tom nechce slyšet, takže jí ani neříkám, když někam jdu, nezmiňuju ho. Asi mě to mrzí nejvíc, když jsem s rodinou mého přítele a ti už mě berou jako za svoji. Rodiče nikdy neprojevili zájem, že by ho chtěli poznat.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

Vztahům v některých rodinách však nepřispěla ani výchova v českých rodinách. Někteří tak mají pocit, že své rodiče téměř neznají.

„Tím, že mě máma nevychovala, tak s ní nemám ten vztah máma – dcera. Rodiče mi dali život, ale není to takové pouto.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

Respondenti pak často uváděli, že v určitých situacích se chtějí svým rodičům zavděčit. Nicméně mají své hranice, které nechtějí překračovat. Nejsou tak ochotni plnit přání svých rodičů, pokud by jejich splnění bylo na úkor jich samých.

Často bylo v rodinách pozorováno odlišné postavení matky a otce, což se také odráželo ve vztahu s respondenty. Otec byl vnímán často přísnější, se kterým dotazovaní neměli tak blízký vztah. Očekávání měl zároveň na své děti vyšší než matka.

„Taťka vnímá ten svět uzavřeně a chce, abych následovala přesně ty kroky, co on připravil dopředu. Nepřijde mu ani zvláštní mi domlouvát rande. On se fakt drží tradic a není ochotnej diskutovat o ničem. To, že jsem nedodělala vysokou, tak to je nepřijatelný. Mamka s tím byla ale v pohodě. Táta si myslí, že když něco řekne, tak já ho poslechnu, ale já jsem přesnej opak. On dělá dobrý jméno rodiny, ale mně je jedno, co si o mně ty lidi myslí. (...) Většinou když jde o moji budoucnost a to rozhodnutí mě ovlivní dlouhodobě, tak nejsem ochotná diskutovat.“
(Respondent č. 9, žena, 26 let)

„S tátou máme jinej pohled asi úplně na všechno. Mamka mě podporuje víc než táta. Rodiče chtěli, abych byla nejlíp na VŠE a tady jsem si postavila hlavu.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

K nedorozumění s rodiči pak také mimo jiné dochází i v případech, které jsou brány v české společnosti jako běžné nebo samozřejmé.

„Mamka zase nemohla pochopit, že já žiju jinak než ona. Ona si myslí, že já v tom životě nepřežiju sama jako holka. (...) Když mi bylo tak třináct, tak mi mamka najednou řekla, že musím být shovívavá a že se už nesmím převlíkat ve svém pokoji před svým bráchou, ale on mohl. (...) Občas se stává, že tátu nepochopím tím, že mi na rovinu neřekne, co mu je. Vietnamci mi přijde, že neumí dát najevo své emoce a neumí to ani pojmenovat. (...) My jsme museli rodičům říct, aby náš plat neřešili s cizíma lidma, že si to nepřejeme. Když jsou s jinýma lidma, tak mají tendenci ty své děti porovnávat, takže kvůli tomu je tam ten nátlak. (...) Občas když jdeme do nějaký restaurace, tak jsem klidnější, když jdeme do nějaký vietnamský, protože rodiče ví, jak se tam chovat. Když jsou v českým podniku, tak je mi to až nepříjemný. Mamka jednou na někoho zařvala a zamávala. To se mi nelíbilo.“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

Na vztazích respondentů s rodiči byly poměrně hodně pozorovány neshody a nepochopení, které vznikají z důvodu střetu dvou odlišných kultur. Častým problémem byla jazyková bariéra, rozdílné osobní hodnoty, postoje, názory nebo vyjadřování emocí. Často jsou na respondenty ze strany rodičů kladeny vysoké nároky, a to zejména na vzdělání, výběr partnerů a obecně úspěšný život. Hodně rodičů plánuje svým dětem život a nepřipouští možnost

svobodné volby dětí. Někteří respondenti se potýkali či stále potýkají s pocitem, že se musí rodičům zavděčit a splnit jejich očekávání. Z toho důvodu jsou také někteří respondenti vystaveni stresovým situacím. Dále také některým respondentům vadilo určité chování rodičů, které v západních společnostech považují za neslušné. Sedm respondentů uvedlo, že při komunikaci s rodiči využívá i češtinu.

3.3.8 Výchova a dětství

Cílem bylo zjistit, jak respondenti vyrůstali, jestli trávili čas s českými chůvami a jaký kontakt měli s rodiči.

Vzhledem k tomu, že v průběhu dětství respondentů měli jejich rodiče málo času, výchovu nahrazovaly české chůvy, které respondenti nazývali babičkami. Někteří k těmto paním mají natolik silný vztah, že je považují jako své pravé babičky. Díky těmto babičkám došlo k osvojení českých zvyků, svátků, ale také hlavně jazyka a českých hodnot. Babičky pomáhaly dotazovaným s úkoly, ale také s dětmi trávily čas podle českých zvyklostí.

„Od šesti měsíců jsem chodila k český chůvě. Měla jsem takový český dětství, rodiče pracovali od rána do večera, neměli jsme vůbec peníze. Na vietnamský pohádky jsme se koukali u mojí vietnamský tety. S tátou jsme hodně četli. (...) Já jsem ve školce chodila už tlumočit.“
(Respondent č. 11, žena, 22 let)

Sami respondenti s rodiči tak netrávili mnoho času. Když už ale volný čas rodiče měli, nehráli si často s dětmi tak, jak je zvykem v českých rodinách.

„Moji rodiče si se mnou úplně nehráli. Když měli volno, tak uklízeli nebo dělali něco doma. Někdy jsme jezdili třeba do bazénu.“ (Respondent č. 16, muž, 21 let)

Jednou z nejčastějších věcí, které respondenti vystihovali, byl velký důraz na vzdělání a dobré známky ze strany rodičů. Bylo často nepřipustné nosit horší známky než jedničky a dostat se na gymnázium bylo samozřejmostí.

„Byla jsem nejlepší studentka na základce, měla jsem samý jedničky. Byla to scéna, když jsem dostala dvojku a já jsem prosila paní učitelku, že nechci domů, protože jsem věděla, že dostanu výprask. Mamka byla přísná, měla nároky, já jsem se jí bála a chodila jsem na doučování. Hodně jsem trávila času se svojí českou babičkou. Rodiče byli v práci od rána do večera a měli na nás málo času. (...) Mamka vždycky říkala, že jsme vždycky měli všechno, ale hodně mluvila o tý materiální stránce, ale já chtěla ten kvalitní čas s nima.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Já jsem to viděla u svých kamarádů, já jsem to měla hodně tvrdý. Musela jsem nosit samý jedničky, když byla jedna minus nebo dvojka, tak byl průser. Musela jsem být premiant. To se

táhlo až na gympl, musela jsem se dostat na gympl z pátý třídy. Přijde mi, že mi rodiče dávali volněji až před maturitou. (...) Českou babičku navštěvuju doteď. Věnovala se mi na sto procent, učila mě jazyk, dělala se mnou úkoly. Hodně jsme spolu cestovali, brala mě na houby.“
(Respondent č. 10, žena, 27 let)

Rodiče byli na své děti ve srovnání s českou výchovou hodně přísní. Tento styl výchovy proto v některých zanechal silné vzpomínky.

„Všechno muselo být zaslouženě. Když nebylo po rodičích nebo proti nim, tak bylo bití a tak. Trošku i trauma asi si myslím. Ve škole jsem byla až zbytečně nervní. Hodně tam vždycky bylo porovnávání s ostatními. To dětství bylo asi hezčí díky té český rodině. Ty tradice, to nebylo jako od vietnamských rodičů, tady to bylo víc takový přirozený, a proto se mi to taky zalíbilo víc. Hodně jsme pekly cukroví, bábovku, buchty. (...) S maminou jsme hodně četly vietnamský pohádky, uměla jsem je i pak z paměti.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

„Mě nikdy nemlátily, ale táta mě docela psychicky trápil. Používal slova, který jsem hodně špatně snášela. Oproti svým kamarádům jsem neměla takovou volnost. (...) Já jsem ve třinácti už pomáhala v obchodě rodičům.“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

Fyzické tresty proto ve vietnamských rodinách byly běžné.

„Babička mě naučila češtinu, zvyky, kulturu. Ona je určitě osoba, která má v mém životě velkej význam a bez ní bych nebyl to, co jsem. Trávil jsem tam od svých dvou nebo tři let do dvanácti let. (...) Na mě rodiče byli přísní, chodil jsem na doučování. Fyzický tresty jsou normální u Vietnamců. (...) Rodiče nesnášeli, když jsem dostal něco horšího než jedničku. (...) Já s nima moc nemluvim o svých osobních věcech nebo o tom, co se mi děje v životě.“ (Respondent č. 20, muž, 18 let)

„Rodiče byli velice přísní. Částečně jsem rád, že rodiče byli přísní, protože to ze mě udělalo slušnýho člověka, ale myslím si, že byly chvíle, kdy to nebylo třeba tak moc. (...) Česká rodina mi vynahradila úplně všechno.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

Tento přístup rodičů k dětem a omezený volný čas způsobily, že vztahy s rodiči nejsou často tak blízké. Někteří respondenti mají pocit, že je vlastní rodiče dostatečně ani neznají. Neřeší s nimi proto své osobní problémy a konverzace se někdy týkají pouze základních potřeb.

„Myslím si, že kdybych s rodičema trávil více času v dětství, tak bych si s nima víc rozuměl. (...) Byla typická tvrdá vietnamská výchova. Samozřejmě to mělo na mě špatné psychické následky. Báł jsem se přinášet špatný známky.“ (Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Musela jsem být vždycky slušná a uctívá. Největší důraz byl na studium a táta hodně špatně nesl, když jsem domu přinesla dvojku. Hodně rozdílů jsem vnímala, jak moji spolužáci trávili volný čas a nebo třeba dovolený s rodinou. (...) Jak jsme spolu netrávili čas a ani to, jak nebyli otevřený tomu mě poznat, tak to je určitě vidět na tom, jaký vztah spolu máme teď.“ (Respondent č. 14, žena, 24 let)

„Já myslím, že chůva mě vychovala dobře. S chůvou jsem byla do svých osmnácti. (...) Můj táta byl hodně striktní. S mými rodičema jsem si nikdy nehrála. (...) Já jsem do pátý třídy byla šikanovaná, nikdo se se mnou moc nebavil. (...) Tím, že rodiče na mě neměli čas, tak já s nima nemám dobrou vztah. Mrzí mě to, že já s mámou nemám ten vztah, že bych jí říkala všechno. (...) Mě mrzelo, že mě ze školní družiny vyzvedávala chůva a ne moji rodiče.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

Všichni respondenti uváděli, že v jejich dětství byli rodiče zaneprázdnění, a proto čas, který s nimi trávili, byl velmi omezený. Z tohoto důvodu také všichni respondenti kromě jednoho měli v průběhu dětství českou chůvu, kterou většina z nich nazývá babičkou. Většinou jsou vzpomínky na tyto paní velmi pozitivní a někteří vztahy s nimi udržují doteď. České babičky je naučily jazyk, ale i kulturní zvyklosti. Jezdili s nimi na výlety, chaty, chodili na procházky a houby, hráli spolu hry, pekli nebo četli české pohádky. Naopak rodiče na podobné aktivity s dětmi neměli moc času. Téměř všichni respondenti pozorovali odlišný způsob výchovy ze strany rodičů od české výchovy. Výchova ze strany rodičů byla často přísná a tresty nebyly výjimkou. Vysoké nároky byly na dobré známky s tím, že často byly přijatelné pouze jedničky. Všechny tyto důvody pak způsobily, že u některých respondentů nejsou vztahy s rodiči blízké. Ráda bych podotkla, že toto téma bylo obzvlášť citlivé a v průběhu rozhovorů zaznělo několik silných příběhů.

3.3.9 Láska a partnerské vztahy

V tomto tematickém okruhu bylo cílem zjistit, jaké partnery respondenti preferují, z jakého důvodu a jaký mají pohled na partnerské vztahy.

Při výběru partnera byla pro respondenty důležitá svoboda volby, nikdo nepreferoval domluvené sňatky tak, jak by rádi praktikovali někteří vietnamští rodiče. Sami si chtěli vybrat pro sebe ideálního partnera. Nikdo by se v tomto směru nechtěl nechat ovlivňovat svými rodiči. Často respondenti inklinovali k českým partnerům, jiné pak nepřitahovali osoby opačného pohlaví. Tyto své preference však vnímali tak, že bude obtížné, aby je v tomto ohledu rodiče respektovali. Někteří si proto své preference a vztahy zatím nechávají pro sebe.

„Partnerský vztah, který mám teď, tak si nemyslím, že by vietnamská komunita a i táta přijali dobře. To, že bych si nebrala muže, ale ženu. To by nebylo přijatý úplně dobře. Přijde mi, že rodiče jsou hodně ovlivňovaný okolím, starají se hodně o to, co si okolí bude myslet a není důležité to, jak se cítíš ty a jestli jsi šťastný.“ (Respondent č. 14, žena, 24 let)

„Myslím si, že to bude hodně velký problém, až si najdu českýho partnera. Chci jim to říct, až se odstěhuju, je to lepší, aby mě třeba najednou nevyhodili.“ (Respondent č. 16, muž, 21 let)

„Já jsem rodičům řekl, že je nenutím, aby to chápali, ale že jediný, co očekávám a přeju si, je, aby to respektovali. Oni s tím člověkem nebudou žít, já jo. To je moje volba.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

„Mně by názory rodičů byly jedno, protože mi nebudou říkat, koho si mám vzít.“ (Respondent č. 20, muž, 18 let)

Svobodu volby však také vnímali v případě uzavření manželství, založení rodiny či případných rozvodů. V tomto ohledu se podstatně liší od svých rodičů, jak sami uvedli.

„Chtěl bych být ženatej, zároveň věřím na rozvod, že když to neklape, tak nemá cenu v tom vztahu za každou cenu setrávat.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

„Děti nevnímám jako povinnost, ale jako volbu toho páru. (...) Pokud bych tam už neviděla žádnou naději, tak bych z toho vztahu asi odešla. Upřednostním osobní štěstí než názory druhýho. (...) Asi bych nedokázala žít ve vietnamských standardech.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

V partnerském vztahu je pro ně důležitá vyváženost a respekt k druhému. Žena by měla být ve vztahu na stejné úrovni jako muž. Důležitý je pak ze strany partnera pro respondenty respekt k vietnamské kultuře.

„Chci, abysme se ve vztahu vzájemně respektovali. Nechci takovej ten typickej vietnamskej vztah.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Já inklinuju k těm českým partnerům. S vietnamským partnerem bych se bála, že bych nemohla být sama sebou.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

Do případného svatebního obřadu a následné oslavy by ideálně zahrnuli prvky obou kultur. Často tak bylo například zmiňováno, že svatba by měla být podle českých standardů, ale nemělo by chybět například vietnamské jídlo. Někdo byl pak rozhodnut, že by organizoval svatby dvě, aby bylo možné uskutečnit svatbu podle obou kultur.

„Já hlavně nechci velkou svatbu, toho se nejvíc strachuju, že když mámě řeknu, že se budu vdávat, tak pozve všechny svoje známý a pozve lidi, který já vůbec neznám. Ale chtěla bych nějakou mix – evropskou i vietnamskou, aby to ukazovalo ten můj původ. (...) Jde mi o charakter, ale já nemůžu vietnamskej charakter. (...) Rodiče chtějí po mém boku hlavně někoho, kdo mě dokáže zajistit, ale mně jde hlavně o to, abych s tím člověkem byla šťastná. Ty jseš s tím člověkem proto, že se s ním cítíš dobře a ne kvůli úspěchu. (...) Já jsem za celou dobu neměla Vietnamce, já si neumím představit chodit s Vietnamcem.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

Pouze dva respondenti preferovali vietnamského partnera, a to z druhé generace Vietnamců. Někteří preferovali pouze české partnery a některým pak nezáleželo, pokud půjde o Čecha nebo Vietnamce. Několik respondentů uvedlo, že se úmyslně vyhýbá vietnamským partnerům. Pro všechny respondenty bylo v partnerském vztahu důležité štěstí, emoce, respekt a určitá vyváženost rolí. Zároveň bylo důležité, aby partner respektoval vietnamskou kulturu. Představa potenciální svatby byla taková, že by měla zahrnovat ideálně prvky obou kultur. K manželství a rozvodům měli všichni respondenti poměrně otevřenější přístup. Byl často pozorován odlišný přístup respondentů a jejich rodičů k těmto institutům. Zároveň také často docházelo ke střetům s rodiči ohledně výběru partnerů. Čtyři respondenti byli neheterosexuální orientace, u které vnímali, že vytváří velkou bariéru v jejich vztahu s rodiči.

3.3.10 Životní priority a budoucnost

Cílem bylo zjistit, jak důležité jsou pro respondenty hodnoty jako osobní kariéra, plnění vlastních snů, seberozvoj a osobní štěstí, které jsou znakem individualismu. Dále bylo zjišťováno, jak uvažují respondenti o své budoucnosti.

Osobní štěstí bylo pro dotazované velmi důležité. Někdo například uvedl, že je pro něj důležitější než partner. Přesto, že názor rodičů je pro respondenty nepřehlédnutelný, konečné rozhodnutí chtějí nechat na sobě samých.

„Mít do budoucna pocit, že jsem sám se sebou spokojenej, je to, co mě pohání. (...) Vážím si názoru svých rodičů, ale oni ví, že když se pro něco rozhodnu, tak to většinou bude.“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

„Poslední dobou se mi pohled změnil, dřív jsem byl hodně pro to, aby ostatní byli spokojeni a přijde mi, že poslední dobou se snažím dbát na to, abych já byl šťastný, protože nikdo jinej to za mě neudělá.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

Lze shrnout, že uvedené hodnoty jsou pro respondenty velmi důležité a osobní štěstí zejména. Při rozhodování o budoucnosti je pak pro respondenty podstatný především jejich

vlastní postoj k dané věci před postojem jejich rodičů. Každý byl v těchto věcech velmi ovlivněn individualistickým způsobem života.

3.3.11 Potomci

Cílem bylo zjistit představu respondentů o budoucí výchově jejich potenciálních dětí. Klíčový tak byl způsob výchovy, předávání jazyka i kulturních zvyklostí a volba jména.

Respondenti chtějí vychovávat své děti odlišným způsobem, než byli vychováváni oni sami. Někteří vyloženě uvedli, že výchova má být určitě více česká. Děti by měli mít každopádně větší volnost a svobodu.

„Já je chci ve všem podporovat. Chci jim dát to, co jsem já neměla.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

Sami dotazovaní nemají v plánu být na své děti tak přísní, jako byli rodiče na ně samotné. Především v oblasti vzdělání a školství cítí, že je třeba uplatňovat mírnější přístup a nemít tak vysoké nároky.

„Určitě bych se nesnažila tlačit na to dítě. Chtěla bych, aby to dítě pochopilo mentalitu obou kultur. Respekt je důležitý, ale zároveň je důležité být kamarád.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

Za důležité však považují také projevení lásky svým dětem.

„Asi bych je vychovávala láskyplně a vedla bych je k tomu, aby byli hlavně spokojení. Myslím, že pro mě nebude prioritou vzdělání, ale aby si našli to, co chtějí dělat a bude je naplňovat.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

Kromě českého jazyka chtějí také své děti naučit vietnamštinu.

„Chtěla bych, aby dítě umělo vietnamsky, aby se dokázalo domluvit s rodinou.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

Kulturu chtějí však předávat jak českou, tak vietnamskou, a to ideálně ty prvky a hodnoty, které si sami respondenti sami z těchto kultur vybrali. Z vietnamské kultury mají tak v plánu předat určité svátky a tradice, ale také zdvořilejší chování.

„Nechci, aby dostávali takovou výchovu, co jsem dostával já. Bylo by fajn, kdyby převzali ty stejné hodnoty, co mám já.“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

„Vietnamská výchova je riziko, že se rodiče můžou odcizit, chtěl bych nějaký přátelský vztah. Vzal bych od každého způsobu výchovy něco dobrého. U toho českého způsobu výchovy mi chybí ta disciplína.“ (Respondent č. 12, muž, 25 let)

Co se týče otázky jména, v tomto případě byli často respondenti nejistí. České jméno pro ně bylo důležité, nicméně vietnamského jména by své děti také zbavit jednoduše nechtěli. Úvahy tak byly takové, že děti by měly české oficiální jméno a vietnamské neoficiální. Někdo se však ztotožnil i s opačnou situací. Několik respondentů navrhlo i univerzální jméno.

Respondenti se shodli, že způsob výchovy by měl být mírnější a svobodnější než ten, kterým je vychovávali jejich rodiče. Důležité by pro ně také bylo předat minimálně základy vietnamského jazyka. Z každé kultury by se pak respondenti snažili předat dětem to nejlepší. Co se týče jména, v tomto případě by respondenti často zvolili obě varianty najednou podobně jako u nich samotných nebo by zvolili univerzální jméno.

3.3.12 Vietnamská komunita v ČR

Cílem bylo zjistit, jaký mají respondenti obecně vztah k vietnamské komunitě v ČR, a to zejména k první generaci. Jestli se účastní nějakých akcí, případně zda jsou jinak aktivní.

Trávení času ve vietnamské komunitě nebylo běžně prioritou. Pokud již dochází k návštěvě nějakých akcí, je to spíše kvůli rodičům. S dospělými Vietnamci si respondenti moc nerozumí a z tohoto důvodu s nimi ani moc nekomunikují. Důvodem jsou také rozdílné povahy Vietnamců první a druhé generace, s čímž v některých případech souvisí stres a napětí při komunikaci.

„Mně přijde, že když jsem mezi Vietnamcema, tak jsem dost na oko a tam jsou ty předsudky větší. Mají tu tendenci komentovat a kecat ti do tvýho života. Určitě se cítím miň komfortněji mezi Vietnamcema. (...) Já cítím, když se střetnu s cizím Vietnamcem, tak tam cítím napětí a stres až.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Ti, co jsou narození ve Vietnamu, tak na nás, co jsme se tu narodili, mají pořád nějaký narážky. Nevím, jestli nás berou jako rovnocenný Vietnamce. (...) Vadí mi ta nehorázná přetvářka přede vším.“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

„Mně je i kolikrát nepříjemný, když vím, že musím jít do tržnice, když vím, že jsou tam sami Vietnamci. Mně je třeba i nepříjemný jít do Sapy. Nevím, jak je oslovovat a vím, že ta jejich mentalita a chování je jinačí. Cítím se tam nesvá.“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

Respondenti často uváděli, že mají k první generaci Vietnamců respekt a váží si jejich pracovitosti a odhodlání opustit Vietnam. Nicméně tuto společnost spíše nevyhledávají, mají

pocit, že do ní spíše nezapadají a necítí se v ní často komfortně. Nemají proto ani potřebu účastnit se různých akcí pořádaných vietnamskou komunitou.

3.3.13 Přátelé

Další diskutovaným tématem byli přátelé respondentů, kdy bylo účelem zjistit, jaký okruh přátel respondenti převážně mají.

I přesto, že většina dotazovaných nějakého vietnamského kamaráda ve svém okolí měla, početně převažovali čeští přátelé.

„Asi cítím nějakou větší svobodu se bavit s Čechama, přijde mi, že můžu být víc sama sebou.“
(Respondent č. 4., žena, 23 let)

Respondenti mají kolem sebe spíše české přátele, pouze jeden respondent uvedl, že má více vietnamských přátel. Ve všech případech se vždy jedná především o Vietnamce druhé generace, se kterými respondenti hovoří česky. Čeští přátelé je pak vnímají spíše jako Čechy.

3.3.14 Vietnam

Cílem bylo zjistit, jaký je vztah respondentů k Vietnamu a zda tuto zemi považují za svůj domov či nikoliv.

Pro někoho byl Vietnam cizí zemí, přičemž i obyvateli Vietnamu byli respondenti vnímáni jako cizinci. Někoho do Vietnamu lákala část rodiny, jiné pak pouze cestování i přes to, že tam svou část rodiny měli.

„Nemám k tomu takový pouto, protože nemám pouto k těm lidem – ani moc k prarodičům. Naopak se tam cítím jako cizinec. Já sama jsem neměla pocit, že bych zapadala a oni mě vnímali jako cizince.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

Představa dlouhodobého žití ve Vietnamu respondenty však nelákala. Nevníмали tuto zemi jako perspektivní pro jejich budoucnost.

„Nikdy bych se tam nechtěla přestěhovat, asi si to nedokážu představit. Nemyslím si, že mě tam berou mezi své úplně, připadám si tam víc cizí než doma.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Já to beru jako destinaci, která je dobrá na dovolenou, ale ne na žití. Ačkoliv odtamtud mám kořeny, tak to není moje země. Představa tam žít se mi strašně příčí. (...) Už mě tam vnímají spíš jako turistu.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Netěším se tam, necítím se tam dobře, protože to není prostředí, ve kterém jsem vyrůstal a není mi ničím blízký. Není to můj domov. (...) Víím, že tam pro mě není budoucnost. Ten život tam

funguje jinak, nemám se tam s čím ztotožnit, a pak se cítím osamělý.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

Respondenti se také neztotožňovali s kolektivistickým způsobem života.

„Ve Vietnamu mě štválo, že mi měli všichni tendenci mluvit do života, hlavně ti starší jako strejdové, tety, babička a dědeček. Pro příště vím, že nemůžu kývat na všechno. Já jsem prostě já, mám nějaký hodnoty, názory, postoje a zkušenosti, díky nimž dělám svoje rozhodnutí.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

Z těchto důvodů byl k Vietnamu pocíťován určitý vztah, ale nebyl vždy vnímán úplně jako domov. Zmiňovány byly tak často kořeny, které v zemi mají. Někdy proto byl i vztah k vietnamské historii silnější než k historii české. Naopak někteří usoudili, že i toto místo je třeba považovat za svůj domov.

„Považuji ho za domov svých předků. Mám dva domovy.“ (Respondent č. 2, muž, 24 let)

„Domov je ale tam, kde je rodina, takže myslím, že mám dva domovy.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

Respondenti často vnímají Vietnam jako zemi svých předků, kde mají pouze kořeny, anebo jako cizí zemi, kde se cítí turisty. Většina uvedla, že sami obyvatelé Vietnamu na nich poznají, že ve Vietnamu nežijí a vnímají je jako cizince. Nikdo z dotazovaných by tam nechtěl žít dlouhodobě, a to z mnoha důvodů, které by právě v Česku nenacházel. Pozitivně respondenti vnímají často fakt, že by vizuálně zapadli mezi většinu. Jedním z hlavních důvodů, proč by Vietnam chtěli navštívit je, že se tam nachází část jejich rodiny. Nicméně někteří nemají ani tuto motivaci, jelikož nemají s rodinou žádné pouto, a proto je do Vietnamu nic netáhne. Jeden respondent ve Vietnamu nikdy nebyl, pouze pět jedinců Vietnam navštívilo víc než desetkrát. Většina se po krátkodobém pobytu těšila domů do Česka. Šestnáct dotazovaných uvedlo, že Vietnam nepovažuje za svůj domov. Jeden respondent nedokázal říci, kde je jeho domov. Tři respondenti se spíše přiklonili k tomu, že Vietnam za svůj domov považují.

3.3.15 Česká republika

Zjišťován byl vztah k České republice a zda ji respondenti považují za svůj domov.

Vztah k České republice byl většinou kladný. Bylo zohledňováno, že tato země dotazované určitým způsobem utvořila a předala jim své základní hodnoty, což bylo také vnímáno kladně. I od toho se často odvíjel pocit, že je Česko domovem respondentů.

„Já jsem i přemýšlela, že bych se přestěhovala do Holandska, Itálie, ale stejně si nakonec říkám, že Česko je moje srdeční záležitost.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Vždycky když někde jsem, tak při návratu mám pocit, že se vracím domů.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

„Když už jsem tady od mala, tak mi to připadá jako můj domov, znám to tady víc, mám tu všechno.“ (Respondent č. 8, žena, 26 let)

Nicméně i přes svůj kladný vztah někdo zmiňoval svoji odlišnost.

„Cítím se tu jak doma, zároveň trochu ale, že sem nepatřím.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

„Beru to tu jako svůj domov, necítím se jiná, pokud mi to vyloženě někdo neřekne.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

Respondenti mají k Česku kladný až neutrální vztah. Většina by tu chtěla žít i do budoucna. Někteří pociťují, že jim tady však chybí rodina žijící ve Vietnamu. Šestnáct dotazovaných uvedlo, že vnímají Česko jako svůj domov. Dva respondenti nevěděli, zda mohou Česko za svůj domov označit a další dva ho za domov nepovažovali. Mnozí se zde také setkali s překvapením ze strany Čechů, že ovládají český jazyk, což respondenti nevnímali spíše pozitivně, ale jako určité zpochybnění jejich identity. Patnáct z nich uvedlo, že se v Česku cítí akceptovaní.

3.3.16 Vietnamština

Diskutována byla znalost respondentů vietnamštiny, jestli vietnamštinu považují za svůj jazyk a případně jak se cítí, když mluví vietnamsky.

Znalost byla často hodnocena jako dobrá, nicméně scházela v některých případech znalost čtení a psaní. Z tohoto důvodu u některých byla na lepší úrovni angličtina. Slovní zásoba byla často v některých případech nedostačující a slova se nejdříve vybavovala v češtině, poté v angličtině a na třetím místě ve vietnamštině. Objevovala se nervozita a předem promyšlení vět, které chce jedinec napsat či vyslovit. S touto skutečností tak souvisí i užívání češtiny ve vietnamských obchodech. Nicméně i tak byla často vietnamština považována za jazyk respondentů.

„Vyhýbám se větším rozhovorům ve vietnamštině. Považuji ji za svůj jazyk, protože je to součást mé identity.“ (Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Vietnamštinu považuji za svůj jazyk, protože je to můj mateřský jazyk, který jsem se učil jako první a je to součástí mě. (...) Já to beru jako část své identity.“ (Respondent č. 15, muž, 27 let)

„Tím, že to je jazyk mých rodičů, tak to беру tak, že je to i jazyk můj.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

Všichni respondenti se minimálně na základní úrovni vietnamsky dorozumí, většina však má omezenou znalost čtení a psaní. Vietnamštinu používají zejména při povídání s rodiči, případně ve vietnamských obchodech a restauracích. Někteří jsou při konverzacích ve vietnamštině nervózní a necítí se přirozeně. Častým problémem je nedostatečná slovní zásoba. Sedmnáct respondentů uvedlo, že považují vietnamštinu za svůj jazyk, tři respondenti ji za svůj jazyk nepovažují.

3.3.17 Čeština

Předmětem diskuze bylo zejména, jaká je znalost respondentů českého jazyka, zda češtinu považují za svůj jazyk a jaké mají pocity, když hovoří česky.

Respondenti uváděli, že česky umí perfektně jako rodilí mluvčí. Následně znalosti porovnávali s vietnamštinou, jejíž znalosti byly často horší.

„V češtině se dokážu vyjádřit líp než ve vietnamštině a mám větší slovní zásobu. Cítím se sebevědomější.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

S jejich znalostmi pak i souvisel vztah k českému jazyku.

„Já беру češtinu jako svůj mateřský jazyk. (...) I ve smu mluvím česky.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„K češtině mám vztah asi jako běžnej Čech. Je to jazyk, který umím nejlíp. (Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Češtinu považuji za svůj jazyk víc než vietnamštinu.“ (Respondent č. 16, muž, 21 let)

Dotazovaní mají k češtině bližší vztah než k vietnamštině a ovládají ji lépe. Při mluvení se cítí sebevědoměji a přirozeněji. Někteří mluví česky i ve vietnamských obchodech a občas s rodiči. Devatenáct respondentů považuje češtinu za svůj jazyk, jeden respondent spíše ne.

3.3.18 Zkušenosti s rasismem, xenofobií, diskriminací nebo šikanou

Dále bylo zjišťováno, zda mají respondenti nějaké zkušenosti s rasismem, xenofobií, diskriminací či šikanou z důvodu jejich kulturní identity a vzhledové odlišnosti.

Poměrně překvapivá byla okamžitá odpověď jednoho respondenta, který toto jednání v České republice vůči Vietnamcům považuje za nevyhnutelné. Respondenti měli takové zkušenosti ze základních i středních škol, a to nejen ze strany svých spolužáků, ale i ze strany

svých učitelů, z jejichž jednání byl pocíťován odlišný přístup než k ostatním. Dalším místem, kde se respondenti s takovým jednáním setkali, byl obchod jejich rodičů. Někdo se také setkal s rasistickými poznámkami při venčení svého psa, které přestalo být pro respondenta komfortní. Bohužel v některých případech toto jednání dosáhlo také fyzické podoby. Pochopitelně v některých respondentech všechny tyto zkušenosti vyvolaly pochybnosti o sobě samých.

„Důvod, proč jsem zpochybňovala to, kdo jsem, je hlavně ten, že mi k tomu někdo dal impuls.“
(Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Občas jsem na tom byla hodně špatně a řekla jsem mamce, že nechci být Vietnamka.“
(Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Někdy mi přijde, že kvůli tomu rasismu, kterej tady občas je, tak tu nemám co dělat.“
(Respondent č. 16, muž, 21 let)

Znepokojivý je výsledek, že odpověď všech respondentů na tuto otázku byla kladná. Tyto zkušenosti byly u všech v podobě verbální, ve dvou případech situace vyústily ve fyzický útok. V některých případech byly zkušenosti poměrně intenzivní. Často k těmto zážitkům docházelo na základních a středních školách ze strany dětí, ale v určitých případech také ze strany učitelů. V některých respondentech tyto prožitky vzbudily pochybnosti o vlastní identitě.

3.3.19 Smysl rozhovoru

Na závěr jsem se zúčastněných ptala, zda si myslí, že má smysl toto téma zkoumat, zda si v průběhu rozhovoru uvědomili něco nového nebo jim dal rozhovor impuls zamyslet se nad něčím, nad čím ještě nikdy nepřemýšleli.

Častou odpovědí bylo, že se může jednat o uvědomění si skutečnosti, že v prožívání podobných pocitů člověk není rozhodně sám. Bylo tak možné pozorovat, že se respondenti prostřednictvím této úvahy vzájemně podporují.

„Ať si nikdo nemyslí, že je sám, že je někde mezi a že nikam nepatří. Patří právě do té skupiny, která je mezi. (...) Hodně mi to pomohlo, protože já jsem si vždycky myslela, že jsem hodně povietnamštělá, ale teď jsem si uvědomila, že jsem asi někde mezi a tápu, jestli jsem víc Vietnamka nebo Češka. (...) Jsou otázky, který by mě nikdy nenapadly, kdyby v průběhu rozhovoru nepadly.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

Respondenti si tak kromě vzájemné podpory v průběhu rozhovoru uvědomili i některé skutečnosti, nad kterými se nikdy tolik nezamýšleli. Jeden z respondentů byl tak například

převapen, že neslaví tolik vietnamských svátků. V některých případech uvědomění bylo o něco emotivnější a týkalo se i vztahu blízkých osob.

„*Docela mi to otevřelo oči ohledně toho, jaké mám vztah k rodičům.*“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

Několik zúčastněných pak také zmiňovalo důležitost poukázání na toto téma obecně ve společnosti. Bylo pro ně klíčové, aby se o složitosti jejich života dozvěděla širší společnost a o problému se více mluvilo. Jiní byli zaskočení určitými otázkami, nad kterými nikdy nepřemýšleli, a proto na ně neznali tak jasnou odpověď. Jednalo se zejména o otázky budoucí výchovy svých dětí. Všichni respondenti se nicméně shodli, že toto téma má rozhodně smysl zkoumat a věnovat mu pozornost.

3.3.20 Shrnutí výsledků výzkumu

Z rozhovorů vyplynulo, že všichni zúčastnění inklinovali k oběma kulturám. V určitých aspektech života se více ztotožňovali s jednou kulturou, v jiných aspektech života pak s kulturou druhou. Důležitým poznatkem však je, že jejich život a identita je významně ovlivňována oběma kulturami zároveň. Velmi významnou roli hrály hodnoty, rodina, tradice, výchova a dětství, výběr partnerů, znalost jazyků a vztah k oběma zemím. Zejména kvůli rodině a jejich původu, z čehož se odvíjí i určité společenské chování, zvyklosti a hodnoty, je vietnamská kulturní identita nepochybná. Na druhou stranu je však také zřejmá česká kulturní identita, která je určována především českou výchovou, prostředím, školstvím a hodnotami. Sami respondenti tak proto často uváděli, že se cítí napůl Čechy a napůl Vietnamci. Přesto, že někteří uvedli, že se cítí více Čechy případně Vietnamci, nikdo z nich neuvedl, že by se mohl identifikovat jednoznačně pouze jako jedno z uvedeného. Někdo také nevěděl, jak svou identitu definovat, popřípadě s ní vnitřně bojoval. Tyto pocity jsou zřejmě spojené s přirozenou potřebou se nějak identifikovat a zařadit k určité skupině, ale zároveň i se společenským tlakem se rozhodnout a sám sebe definovat. Samotný výzkum potvrzuje, že úplná kulturní orientace Vietnamců druhé generace pouze na jednu stranu je nemožná.

Lze tak říci, že kulturní identita Vietnamců druhé generace je bikulturní. Jedinci přijímají obě kultury zároveň a ve všech aspektech života si volí stranu. Z každé kultury přijímají určité prvky a mají příležitost nahlížet na situace z více úhlů. Sami někteří uváděli, že své chování uzpůsobují podle daného prostředí. Spousta respondentů svou bikulturní identitu definovala tak, že bere to nejlepší z obou kultur, a to pak ve svém životě aplikuje. Tento závěr o bikulturní identitě se také shoduje s tvrzením v odborné práci na téma „*Kulturní orientace Vietnamců v ČR: generační srovnání*“ od M. Hřebíčkové, kde je uvedeno, že identita příslušníků druhé

generace je bikulturní. Z tohoto důvodu tyto jedince také vystihuje označení vietnamský Čech či vietnamská Češka.⁸² Závěr o bikulturní identitě je také v souladu s teoretickým konceptem identity, který pokládá identitu za vícenásobnou. Dle autorů postmoderních přístupů jsou totiž součástí identity člověka všechny jeho role. Tyto role se v každodenním životě střídají a vyměňují.⁸³ Jak bylo ve výzkumu pozorováno, právě střídání rolí je pro příslušníky druhé generace Vietnamců žijících v ČR obzvlášť typické. Svě role mění podle toho, v jaké se nachází společnosti. V každé z těchto společností mají odlišné nároky na to, co se od nich očekává.

Lze pozorovat, že tato identita se utváří při dlouhodobém kontaktu s dvěma odlišnými kulturami, kterým jsou příslušníci druhé generace Vietnamců v ČR nevyhnutelně vystaveni. V každé z těchto kultur se totiž nachází významní socializační činitelé pro jedince. M. Nakonečný uvádí, že identita člověka je výsledkem socializace.⁸⁴ Na toto tvrzení navazuje P. Cakirpaloglu, který vymezuje zprostředkovatele procesu socializace, kterými dle něj jsou především rodina, škola, vrstevníci, partneři, přátelé, referenční skupina a masmédiá.⁸⁵ Výzkum potvrzuje, že právě tyto zprostředkovatele socializace nacházející se ve dvou kulturách měli největší vliv na utváření identity příslušníků druhé generace. Sami respondenti odpovídali na otázku, co si myslí, že utváří jejich vietnamskou a českou stránku, téměř okamžitě, že to jsou rodiče, škola a přátelé.

Z výzkumu lze pozorovat, že kulturní identita má poměrně velký vliv na utváření celkové identity člověka. Právě díky konkrétnímu typu kultury člověk přijímá určité hodnoty, utváří si názory a způsob života, jež se promítají do celkové identity člověka. Právě V. Kast uvádí ve své knize, že je to také oblast hodnot, kdy si člověk uvědomuje svou vlastní identitu.⁸⁶ Z předkládané práce je patrné, že hodnoty v české a vietnamské společnosti jsou odlišné. Jedinci, kteří se v těchto dvou kulturách dlouhodobě pohybují, si jsou těchto odlišností více než vědomi. Sami při rozhovoru uváděli, že z každé kultury jsou pro ně důležité jiné hodnoty. K jejich uvědomování si pak u nich dochází nejčastěji, pokud dochází ke střetu těchto hodnot.

⁸² HŘEBÍČKOVÁ, Martina. Kulturní orientace Vietnamců v ČR: generační srovnání. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. 2020, 56(2), 197-227 [cit. 2023-06-02]. Dostupné z: doi:10.13060/csr.2020.007

⁸³ VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ. *Sociální psychologie: Teorie, Metody, Aplikace*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5775-9. str. 95, 98

⁸⁴ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9. 132-141

⁸⁵ CAKIRPALOGLU, Panajotis. *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4033-1. str. 55-57

⁸⁶ KAST, Verena. *Jak být sám sebou: Pocit vlastní hodnoty a zkušenost identity*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1917-0. str. 13, 16, 159

Závěr

Předkládaná práce se zabývala identitou Vietnamců druhé generace žijícími v ČR. Cílem bylo zkoumat, zda je jejich kulturní identita spíše česká či vietnamská. První část práce byla zaměřena na koncept identity obecně a na identity utvářející se v interakci více kultur. Druhá část se věnovala kulturnímu základu dané problematiky. Třetí část se již zabývala Vietnamci druhé generace, jejíž součástí byl výzkum realizovaný s těmito příslušníky. Díky rozhovorům s dvaceti jedinci v kombinaci s teoretickým pojetím identity bylo tak možné zodpovědět všechny výzkumné otázky.

Bylo zjištěno, že kulturní identita Vietnamců druhé generace je biculturní, přesně tak ukazuje ve své práci M. Hřebíčková.⁸⁷ Jedinci se tak nedají považovat jednoznačně pouze za Čechy či Vietnamce, ale mají svou vlastní jedinečnou kulturu a identitu. Všichni významně inklinují k oběma kulturám v různých aspektech svého života a jejich identita je tak významně ovlivňována oběma kulturami zároveň. V určitých ohledech se ztotožňovali spíše s českou kulturou, někdy naopak s vietnamskou. Velmi významnou roli hrály hodnoty, rodina, tradice, výchova a dětství, jméno, výběr partnerů, znalost jazyků a vztah k oběma zemím. Vietnamská kulturní identita byla určována především rodinou a zemí jejich původu. Díky tomu si osvojili určité společenské chování, hodnoty a tradice. Česká kulturní identita se pak utvářela díky výchově v českých rodinách, české společnosti a školství. Díky těmto prostředím si osvojili částečně českou kulturu, tradice, zvyky, ale také si oblíbili české jídlo.

Na základě výpovědí všech respondentů bylo pozorováno, že se sami nepovažují čistě za Čechy či Vietnamce, ale balancují někde na pomezí. Důležitou roli v jejich životě hrálo také české neoficiální jméno, které většina z nich přijala jako součást své identity. Typické pro tyto jedince byl také požadavek volného času a volnočasových aktivit. Běžné pak byly konflikty či nepochopení ze strany rodičů právě z důvodu kulturních odlišností. Respondenti měli často rozdílné životní hodnoty a postoje, které si osvojili díky českému prostředí. Často si nárokovali osobní svobodu a nezávislost, která není v souladu s tradiční vietnamskou mentalitou. Také tyto skutečnosti způsobily, že vztahy s rodiči nejsou často tak blízké.

Důležitým poznatkem pak byla také jejich znalost obou jazyků. Všichni respondenti ovládají češtinu poměrně bez problémů. Naopak vietnamština pro většinu představuje komplikace, a to minimálně v psaní a čtení. Někteří se v určitých oblastech nedokáží s rodiči

⁸⁷ HŘEBÍČKOVÁ, Martina. Kulturní orientace Vietnamců v ČR: generační srovnání. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. 2020, 56(2), 197-227 [cit. 2023-06-02]. Dostupné z: doi:10.13060/csr.2020.007

dostatečně domluvit, a proto využívají pro komunikaci také češtinu. Ve svém okolí mají dále převážně české přátele a sami vyhledávají častěji české partnery. Vietnamskou komunitu sami nevyhledávají, spíše naopak. Mají pocit, že do ní nezapadají. Důležitou roli pro ně hraje osvobození od očekávání ze strany rodiny i vietnamské společnosti. Neopomenutelný je pro ně také vztah k Česku, které častěji vnímají jako domov. Vietnam není pro ně naopak perspektivním místem, kde by se chtěli usadit.

Z výzkumu lze zároveň vyvozovat, že kulturní identita Vietnamců druhé generace se utváří při dlouhodobém kontaktu s dvěma odlišnými kulturami, kterým jsou tito lidé nevyhnutelně vystaveni. K prvnímu kontaktu s českým prostředím a kulturou u těchto jedinců došlo již v raném dětství, kdy je rodiče svěřovali českým chůvám. Dalším krokem k formování české kulturní identity přispělo bezesporu české školství, které má také vliv na okruh přátel jedince. Právě v těchto obdobích se významně formuje identita člověka. Kulturní identita má tak důležitý vliv na formování celkové identity člověka, jelikož díky konkrétnímu typu kultury člověk přejímá určité hodnoty, utváří si názory a specifický způsob života. Všechny kulturní vlivy se pak promítají do celkové identity člověka. Důkazem významnosti vlivu kulturní identity na identitu celkovou je i porovnání příslušníků druhé generace s jejich rodiči. Všichni respondenti uváděli, že pozorují kulturní odlišnosti od svých rodičů, které mnohdy ústí v konflikty.

Zneklidňujícím zjištěním výzkumu je však vysoká míra rasismu, diskriminace, šikany nebo xenofobie ze strany české společnosti, se kterými se každý respondent setkal. Právě tyto zkušenosti mohou být impulsem k pochybování o vlastní identitě. Tomuto tématu by tak ve společnosti měla být věnována větší pozornost, k čemuž právě i tato práce může přispět. Další výzkum by se proto mohl ubírat tímto směrem. Přínosné by bylo zjistit, s jakým z těchto jednání se Vietnamci druhé generace setkávají nejčastěji, v jakých prostředích a jaké to na nich zanechává následky. Výsledek případného výzkumu by mohl být v budoucnu užitečný k tomu, aby byla ve společnosti nastavena opatření, která by těmto jednáním mohla předcházet.

Jak bylo očekáváno, rozhovory také pomohly některé respondenty utvrdit v tom, že v prožívání biculturní identity nejsou sami. Někteří si také uvědomili určité okolnosti svých životů a měli prostor se zamyslet na doposud nevyřešenými otázkami. Další přínos může práce poskytnout pedagogickým pracovníkům, kteří jsou právě jedni z těch, kdo přichází do styku s vietnamskými dětmi, a proto mají také poměrně významný vliv na formování jejich identity. V neposlední řadě pak vnímám osobní přínos zejména v rozhovorech, kdy mi bylo ze strany respondentů předáno několik nových a pro mě zajímavých informací.

Resumé

This bachelor's thesis focuses on the identities of second-generation Vietnamese. The aim is to examine the cultural identity of these members living in the Czech Republic, where they have also been growing up since childhood. These individuals therefore move in both Czech and Vietnamese environments. The bachelor thesis is divided into three chapters. The first chapter is devoted to identity in general. The following chapter describes the cultural basis of the issue. This chapter thus characterizes the basic elements of Vietnamese culture and social values. The final part deals with the second generation of Vietnamese living in the Czech Republic. This chapter contains research interviews with twenty members of this generation and it is thus a key part of the presented work. The conclusion from the analysis of the interviews shows that these individuals can not be considered only Czechs or Vietnamese, but have their own unique culture and identity. This identity is defined as bicultural and it is influenced by both cultures at the same time. It follows that the share of cultural identity in shaping a person's overall identity is significant. This conclusion can thus be helpful for members of the second generation who are searching for their identity. At the same time, this work can be especially useful for teaching staff who often encounter these individuals.

Seznam literatury

BUREŠOVÁ, Petra. Svátky a slavnosti Vietnamu. In: BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Festivity jako ukazatel identity a společenského směřování: Diverzita etnických menšin*. Praha: Fakulta humanitních studií UK, 2019, s. 409-416. ISBN 978-80-7571-009-3.

CAKIRPALOGLU, Panajotis. *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4033-1.

ČERNÍK, Jan, Ján IČO, Jiří KOCOUREK, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H&H, 2006. ISBN 80-7319-055-9.

ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled sociální psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. ISBN 80-244-0150-9.

FREIDINGEROVÁ, Tereza a Minh Ngoc MAI. Občanská angažovanost druhé generace Vietnamců: nová vlna spolkové činnosti?. In: ŠTĚDRONĚ, Jakub a Radek NOVAK. *Kamenné instituce národnostních menšin a role samospráv při jejich podpoře: 17. setkání národnostních menšin – Praha 2017: Sborník příspěvků z konference konané v Praze dne 7. prosince 2017*. Praha: Magistrát hlavního města Prahy a Dům národnostních menšin, 2018, s. 93-109. ISBN 978-80-906147-2-7.

FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. ISBN 978-80-7419-174-9.

HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. 4. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-283-6.

HŘEBÍČKOVÁ, Martina. Kulturní orientace Vietnamců v ČR: generační srovnání. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. 2020, 56(2), 197-227 [cit. 2023-06-02]. Dostupné z: doi:10.13060/csr.2020.007

IČO, Ján. *Náboženství ve Vietnamu*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-85394-74-0.

JIRASOVÁ, Martina. Vietnamští vysokoškoláci v Praze. In: BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Kdo jsem a kam patřím?: Identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. Praha: SOFIS, 2005, s. 371-388. ISBN 80-902785-8-2.

KAST, Verena. *Jak být sám sebou: Pocit vlastní hodnoty a zkušenost identity*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1917-0.

MATYSOVÁ, Kamila. Akulturace imigrantů v České republice. *Acta Oeconomica Pragensia*. 2012, 20(5) 24-35 [cit. 2023-06-02]. ISSN 0572-3043. Dostupné z: doi:10.18267/j.aop.378

MARTÍNKOVÁ, Šárka. *Vietnamská komunita v Praze*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-85394-72-6.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.

PECHOVÁ, Eva a Šárka MARTÍNKOVÁ. Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití. In: FUJDA, Milan, Eva KLOCOVÁ a Radek KUNDT. *Identity v konfrontaci: Multikulturní výchova pro učitele/učitelky SŠ a ZŠ*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 373-390. ISBN 978-80-210-5558-2.

ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.

VÁLOVÁ, Irena. Vnitro: Počet cizinců na území ČR se za pět let zvýšil o třetinu, nejvíce je zde Ukrajinců. *Česká justice*. Praha: Media Network, 24.2.2022 [cit. 2023-06-02]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2022/02/vnitro-pocet-cizincu-na-uzemi-cr-se-za-pet-let-zvysil-o-tretinu-nejvice-je-zde-ukrajincu/>

VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ. *Sociální psychologie: Teorie, Metody, Aplikace*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5775-9.

VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8.

Příloha

Doslovné přepisy odpovědí respondentů podle tematických okruhů rozhovorů pořízených během tohoto výzkumu

Vnímání identity

„Já v tom mám bordel docela dlouho. Vlastně doteď si nejsem pořádně jistej, co jsem, takže bych to nazval něco jako rozpor ve vnímání identity. Faktický je, že rodiče mám Vietnamce, tudíž jsem Vietnamec, který tady ale v Čechách žije od narození a vyrůstal tady a tím, jak vypadám, tak chápu, že sem moc nezapadám, takže je pro mě těžký se identifikovat jako Čech. Ale asi bych se sám nepovažoval za Vietnamce v tom pravém slova smyslu, protože si myslím, že svým přemýšlením takovej nejsem a jsem tomu hrozně vzdálenej... hlavně od hodnot tý své kultury, ze který pocházím... Je pro mě těžký, když se mě na to někdo zeptá. Většinou říkám, že jsem z Česka, ale rodiče jsou z Vietnamu. (...) Kromě rodičů a toho, jak vypadám, je to hlavně jídlo. Kuchyně je rozhodně to, s čím jsem ztotožněnej a o kulturu a historii jsem se začal zajímat docela nedávno, když jsem byl teď ve Vietnamu. (...) Myslím si, že spousta lidí je překvapených, že umím česky... ale spíš jsou to asi starší lidi. Občas na mě lidi začnou taky mluvit anglicky. (...) Vietnamská komunita si myslím, že mě vnímá, že jsem jinej, protože jsem prostě jinej. Cítím se, že tam nepatřím a myslím, že je to cítit a vidět. Cítím se v tom sám, ale vím, že těch lidí bude víc. (...) Termín banánové děti mi přijde docela fajn, nijak zvlášť mě to neuráží. Myslím, že je to hezky popisný.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

„Jelikož jsem se v Česku narodil a vzdělával jsem se tu od mateřské školy, tak můj život se otáčí kolem české společnosti kromě večera. Jedině večer, kdy trávím čas s rodinou, to jsou chvíle, kdy mluvím vietnamsky. Z většího procenta se spíš cítím v té české identitě, ale když se nacházím mezi tou vietnamskou společností, tak všechno vnímám zase jinak. Je to pro mě občas těžké. (...) Rodiče ze mě chtějí mít Vietnamce, ale ví, že tím, že tu vyrůstám a mám český kamarády, tak jsem na tom trochu jinak. (...) Jak se říká, že rodina je na prvním místě, tak proto je pro mě taky ta vietnamská identita důležitá... jako hodně důležitá, protože tam nacházím svoje kořeny.“ (Respondent č. 2, muž, 24 let)

„Myslím si, že jsem vietnamská Češka a říkám o sobě, že jsem banán, protože si myslím, že je to hodně výstižné a cítím se asi víc Češkou než Vietnamkou. (...) Některé věci ve vietnamské kultuře se mi příčí a jsou pokrytecké. (...) Myslím si, že jsem tu vietnamskou část trochu kdysi zazdila. Teď jsem asi celkem pyšná na to, že jsem ta Vietnamka... taková česká Vietnamka. Mám z obou kultur to nejlepší, si myslím. (...) Okolo tak patnácti a šestnácti jsem měla hodně pocit, že nevím, kam patřím. Teď už jsem se asi s tím smířila, že nepatřím sem nebo jenom tam. Hodně to bylo v dospívání, když třeba jsem nemohla ven dýl jak do pěti a ostatní mohli do devíti, tak jsem to moc nechápala. Nebo třeba proč bratr nemusí dělat, to co já. Nebo když mi lidi z komunity říkají, co by holky neměly dělat a já vždycky bojovala ta ten

feminismus. Já myslím, že mě berou jako takovou rebelku, protože se neusmívám, nejsem tichá a když se mi něco nelíbí, tak to doma řeknu.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„Myslím, že jsem s tím celý život bojovala, že jsem vlastně nevěděla moc, kdo jsem. Samozřejmě narodila jsem se tady, rodiče mám oba dva z Vietnamu a asi jsem to vždycky brala podle toho, s kým jsem se nejvíc bavila. Já jsem se celý život bavila převážně s Čechama. Já vlastně nevím, a je to asi tím, že se cítím jako oboje. Kdybych řekla, že jsem čistě jako Češka, tak cítím, že to není ono a když řeknu, že jsem Vietnamka, tak to taky není ono. Když jsem teď dospěla, tak to беру jako obrovskou výhodu, že já žiju v obou kulturách. Ani jedna mi teda nevyhovuje úplně, takže je to skvělý v tom, že já si můžu vybrat, co mně vyhovuje osobně a žiju prostě dva světy. (...) Dřív jsem si tím taky prošla, že jsem nemohla úplně přijmout to, že nejsem Češka plná. (...) Cítím se tady mnohem víc svobodněji a s Čechem se dokážu bavit víc uvolněně než se staršíma Vietnamcema. (...) Já si myslím, že rodiče chtěli, abych se považovala za čistou Vietnamku, ale nedává to smysl, když jseš celý život vychovaná tou českou kulturou. (...) Pro mě celkově volby jsou docela stresující záležitosti, protože pak schytávám takový pohledy. Když ti tam přijde najednou slečna s asijským vzhledem... jakože koukají na mě zvláštně.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Já sama o sobě ještě nevím, většinu času jsem trávila v Česku a samozřejmě cítím, jak jsem tady už od malička, že většinou přemýšlím v češtině než v té vietnamštině. Ale na druhou stranu dokážu si s Vietnamci popovídat ve vietnamštině. Já jsem takovej člověk, kterej si tu vietnamštinu chce udržovat a zároveň by mi nevadilo si zkusit život ve Vietnamu, být tam třeba jeden nebo dva roky vkuse, abych si zažila ten život a jaký to je. Ale samozřejmě si stejně myslím, že budu víceméně víc zvyklá na to poevropské prostředí. (...) Čím jsem starší, tak přemýšlím nad těma kořenama. Já nejsem jako úplně česká, já mám v sobě zakořeněnou tu vietnamskou identitu, protože moje rodiče byli hodně silní ve výchově. Cítím tam tu identitu od nich, která u mě zakotvila. Čím jsem starší, tak jsem za tu vietnamskou identitu ráda a chci jí ještě víc prohlubovat, ale vnímám ten protipól, ty dvě desky, jak se mezi sebou třou, že jsem tady, ale část sebe mám tam, kde mám a jakoby mě to svazuje. (...) Když to mám porovnat ze stránky mluvy nebo gramatiky, tak jelikož jsem to školství absolvovala tady, tak to převládá. (...) Pro mě historie vytváří část z nás a v porovnání těch dvou historií, tak se chci víc zajímat o tu historii Vietnamu. (...) Mamka ví, že jsem tady narozená, ale zase proti mně tlačí tu svojí východní část, kdy je na mě přísná a tak. (...) Myslím si, že je náročný v tom vyrůstat a určitě to má nějaký dopad, jenom to rodiče nevidí, neřeší.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

„Já to nemám úplně jednoznačně, jestli se považuju za Čecha nebo za Vietnamce. Já to mám prostě asi tak napůl. Mně to nevádí se bavit s Čechama, jednak jsem stejně mezi nima vyrůstal a jednak taky kecám s Vietnamcema, když jdu třeba do večerky. Já jsem byl vychovanej k tomu, že venku si mluv, jak chceš, ale doma jenom vietnamsky.“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

„Kdysi jsem to hledala určitě, hledala jsem svoji identitu, ale teď jsem se nějakým způsobem smířila s tím, že jsem obojí. Že jsem prostě Vietnamka, co se narodila tady do Česka, ale dlouho mi trvalo, když jsem byla malá, se s tím nějakým způsobem smířit. Dá se říct, ne že jsem záviděla, ale koukala jsem hodně na Čechy a srovnávala jsem Čechy se mnou a zároveň jsem koukala na ty Vietnamce... protože jsou banánový děti, kteří spíš inklinují k tomu, že jsou Vietnamci. Takže jsem nikdy nevěděla, co z toho jsem, jestli víc ten Vietnamec nebo ten Čech. Já jsem zjistila, že vždycky v nějakém bodě v tom životě to banánový dítě si volí stranu. (...) Já jsem tak napůl, ale spíš Češka určitě. (...) V jádře je člověk nějaký, ale utváří tu identitu ta kultura hodně, mě osobně jo. (...) Moji rodiče mě vnímají jako Češku, si myslím. Do nějakých osmnácti měli snahy mi vtoukávat do hlavy, že jsem Vietnamka, ale potom to podle mě vzdali a taky to přijmuli.“ (Respondent č. 7, žena, 24 let)

„Já to mám jako mix. Někdy se cítím víc Češka, ale když jsem třeba v rodině nebo obklopená vietnamskou společností, tak jsem zase Vietnamka. Moje vietnamská část, tak to je hlavně moje rodina, ale spíš je tam ta česká, protože já jsem víc s Čechama než s Vietnamcema. (...) Kamarádi mě už berou jako Češku a rodiče a celá moje rodina, tak oni už vidí ve mně, že už nejsem ta Vietnamka, tak se snaží napravit, abych byla zase tou Vietnamkou, co oni chtějí. (...) Třeba moji rodiče nebo ta starší generace jako moje babička, tak v nás vidí spíš zklamání, že už nemáme vietnamské kořeny, nejsme to tradiční.“ (Respondent č. 8, žena, 26 let)

„To je takový těžký, protože já mám pocit, že jsem přesně taková ta mezi, přesně takovej ten problém, že se mi zdá, že jsem moc bílá na svoje vietnamský kořeny. (...) Mám přece jenom nějaký tradice nebo věci, kterých se držím spíš, co se týká vietnamský kultury. Takže takovej mix, něco mezi, ale vždycky jsem se víc přikláněla k tomu, že jsem víc Češka, protože se víc cítím jako cizí v té vlastní komunitě. I přesto, že umím vietnamsky, tak tam pořád chybí... třeba psaní mi nejde, takže já když si píšu třeba s bratránkama z Vietnamu, tak si píšeme anglicky. (...) Z té vietnamský části jsou to určitě tradice, který dodržuju. Třeba doma máme oltářek a to dodržuju. To je něco, v čem bych chtěla i nadále pokračovat. (...) Z té český je to asi taková ta volnost. Já mám třeba hodně striktní rodiče a takový pořád v tom režimu, kdy otec něco řekne, to platí, ale já už jsem taková, že už víc myslím sama za sebe, víc se rozhoduju sama za sebe, odmlouvám. Pro Vietnamce v tomhle ohledu jsem strašně neslušnej člověk, přestože tady v ČR naopak mám pocit, že jsem až moc slušnej člověk. I co se týká jídla, tak vařím spíš český než vietnamský. (...) Termín banánový děti myslím, že je dost přesný, je to přesně tak, jak se člověk cítí. (...) Já myslím, že kamarádi to ani tolik nevnímaj. Kamarádka mi dokonce říkala, že vždycky zapomíná, že jsem Vietnamka. (...) Cizí lidi se mi teď často stává, že na mě začnou mluvit anglicky. (...) Já se doma chovám jinak, takže tam je to v pohodě. Taťka teda ne, tomu se nelíbí, že neumím tak dobře vietnamsky, ten má pocit, že jsem úplně ztratila kořeny. Mamka to bere normálně, docela to chápe, byla by taky ale radši, kdybych se víc angažovala do té vietnamský komunity. Což je sice v pohodě, jenom mi to není tak příjemný, když tam kolem mě sedí rodina a kouká na mě, jak mluvím vietnamsky. (...) Tady

je to takový víc otevřenější a myslím si, že si člověk tady tu svoji identitu prodere mnohem jednodušeji.“
(Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Já se cítím ve velkém většině jako Češka, já už často ani nevnímám, že bych měla nějaký asijský kořeny vzhledem k tomu, že mám většinou kamarády Čechy. Mám i část rodiny, která mě vychovávala, co jsou Češi. Občas balancuju, jak moc jsem ovlivněná vietnamskou kulturou, ale ve většině se už fakt cítím jako Čech. (...) Termín banánové děti myslím, že je výborně vystihující termín. (...) Ti nejbližší kamarádi mě berou jako Češku. Rodiče si to podle mě nechťejí moc připustit, že jsem už hodně česká, snaží se mě hodně ovlivňovat, snaží se ve mně udržovat tu vietnamskou kulturu, aby ze mě úplně nevymizela. Cítím to třeba, když si mě drží na nějaký tradice a svátky doma a prostě plánují, kdy mám odletět do Vietnamu, kdy mám zavolat babi. Snaží se mi dohodit vietnamský partnery. (...) Ta kultura je právě jedním z těch hlavních pilířů, kde ten člověk může i trochu pochybovat o tom, kam vlastně patří. Spousta lidí, co znám, kvůli kultuře právě balancuje a neví, jestli jsou více Češi nebo více jako Vietnamci.“
(Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Já se popravdě cítím víc jako Vietnamka a myslím si, že na to měl vliv styl výchovy rodičů, protože vždycky sami kritizovali děti, který neuměly vietnamsky. My jsme kdysi prodávali na tržnici, takže tam prodávali a já jsem tam seděla a měla jsem před sebou něco jako vietnamskou čítanku a musela jsem číst a učit se to. Doma jsme měli pravidlo, že na sebe můžeme mluvit jen vietnamsky a ne česky se sourozencema, abychom nezapomněli tu vietnamštinu, protože česky mluvíme ve škole. Teď jsem za to i vděčná, protože mám plus. Ale kdysi jsem to nechápala. Říkala jsem si, k čemu to potřebuju, když bydlím v Česku, všichni mluví česky, nepotřebuju to. Říkala jsem si, že rodiče by se mohli naučit česky, když tady žijou. Za mě je důležitý teď pokračovat v tom a chtěla bych i svoje děti tohle naučit. (...) Určitě je ve mně taky ta česká část, proto si asi nejvíc rozumím s těma banánovými dětma a možná si rozumím víc s lidma, který jsou víc vietnamský. Ale lidi, který se narodili ve Vietnamu a žili tam dlouho a teď se sem přestěhovali, tak i když jsou ve stejném věku, tak už ten způsob komunikace... já jsem pro ně už moc bílá. (...) Cítím se víc jako Češka v tom, že si nepřipadám tak upjatá, ráda jsem spontánní, což není tak typický pro Vietnamce. Neplánuju pro další tři generace dopředu a užívám si ten moment. Ale zase jako Vietnamka se cítím, protože často vyhledávám vietnamský kamarády. Většina mých blízkých kamarádů jsou Vietnamci. A taky se angažuju ve vietnamský komunitě pro studenty, protože je to pro mě blízký, je to pro mě jakoby domov. Sice mám i český kamarády, ale s těma vietnamskýma jsem si taková bližší. Cítím, že ta vietnamská stránka je ve mně silnější.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Já jsem na sto procent víc Čech, protože jsem tady vyrůstal, byl jsem vychováván u české chůvy a u rodičů jsem moc nebyl. Pojem banánové dítě mě přesně vystihuje. Řekl bych, že duševně se cítím jako Čech, ale fyzicky jako Vietnamec. Rodiče mi říkají, že už skoro nepřemýšlím jako Vietnamec.“
(Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Asi spíš jako Češka, já mám ještě tu českou rodinu, kde nás babi vychovávala odmala. Na spoustě věcí se neshodnu s rodiči, občas to vyvolává větší hádky. Asi mám takový otevřenější myšlení, nejsem tak tradiční v nějakých věcech a taky mám i český humor. K českým svátkům mám taky větší vztah, k Vánocům určitě. To jsme vždycky slavily s babi hodně. Z té vietnamské části je to opravdu si vážit té rodiny, mít respekt k rodině, ke starším. Ve škole se občas žáci hádají s učiteli a to já jsem asi nikdy neudělala. Českou kuchyni mám ráda, ale ta vietnamská je přece jenom od maminy, je taky lehčí. Termín banánový děti mi přijde výstižný, je to i vtipný a sama se tak někdy pojmenuju. Lidi zvenku mě vnímají jako Vietnamku a jsou pokaždý zaskočený, když promluví česky. Rodina mě určitě vidí jako Vietnamku, táta by úplně nepochopil, že jsem se narodila tady a jsem spíš česká a nepočítá třeba s tím, že jednou bych si přivedla spíš Čecha. Už mi několikrát během těch hádek řekl, že jsem hrozně počestělá, že takhle myslí Evropani. S maminou mluvím víc otevřeně, tak to zase vnímá, ta ví, že jsem víc česká než vietnamská. Přátelé mě vnímají jako Češku. (...) Asi v patnácti, to je takovej ten klasicej věk, jak člověk o sobě neví. Když jsou vietnamské oslavy, tak já se tam necítím komfortně doteď. Přijde mi, že se lidi hrozně přetvařují a je to hrozně o těch penězích. Já jsem ten člověk, co fakt cení upřímnost.“
(Respondent č. 13, žena, 20 let)

„Necítím se asi pořádně ani jako jedno. Vždycky sama říkám, že jsem Češka nebo Vietnamka tak, jak se mi to hodí, jak to cítím v dané situaci. Nepřijdu si dostatečně česká na to, abych si říkala Češka, protože s českou kulturou nemám žádný vztah a asi mě to víc celkově táhne k tomu říkat, že jsem Vietnamka nebo Vietnamka narozená v Čechách. Ta část, se kterou se identifikuju jako Vietnamka, je určitě rodina a jazyk a jídlo a kultura, ve který jsem vyrůstala a určitě i způsob výchovy. S tou českou je to spíš vzdělání a takové progresivnější západní myšlení. S termínem banánové děti se neztotožňuju, necítím se uvnitř bílá. (...) Já jsem se moc neuměla bavit s Čechama, že mi přišlo, že je tam něco, že prostě budu vždycky jiná. (...) Kamarádi to vnímají tak, že jsem Vietnamka narozená v Čechách. Ví, že ta kultura, ve který jsem vyrůstala, je jiná, ale chápou, že jsem zároveň vyrůstala v Čechách, takže je to kombinace těch obou vlivů. Rodiče mě vnímají jako Vietnamku. Vidí určitě to, že v nějakých věcech jsem pozápadnělá. Co se týče sociálních rozdílů mezi Západem a Východem, tak to pocítuju víc a záleží mi na tom víc než našim.“ (Respondent č. 14, žena, 24 let)

„To je těžká otázka hned na začátek. Vždycky přemýšlím nad tím, když se mi někdo zeptá, jak se cítím. Jestli víc jako Vietnamec nebo Čech. Někdy je to hodně těžké, když máš horší dny a přemýšlíš nad tím, kdo jseš. Tím, že jsem se narodil vietnamským rodičům, vypadám jinak než většinová společnost, jsem vychováváný nějakým způsobem. A samozřejmě na mně jsou i ty vnější vlivy jako je společnost, vzdělání a tím pádem i nějaká výchova evropského stylu. Takže to se ti zapíše do tvé osobnosti. Já říkám, že se snažím brát to nejlepší z obou kultur, ve kterých se mi vytvořila osobnost a tvoří se mi stále. Ale samozřejmě pokud půjdeme k tomu jádru, tak se budu vždycky identifikovat víc jako Vietnamec, pořád tak budu vypadat, narodil jsem se vietnamským rodičům, díky kterým mám určitý způsob výchovy. A samozřejmě je tam nějaký ten evropský mix toho chování, že už se chovám jinak než Vietnamci z minulé

generace. Asi nejsem tak pracovitý jako oni, mám jiné priority než jenom mít peníze a ukazovat ostatním, jak jsem moc dobřej. (...) Když ti ostatní pořád tvrdí, že tě berou jako Čecha, tak mně to nepřišlo moc jako ok, protože si nemůžeš přece nikdy tak připadat. (...) Já si pamatuju, že když jsem byl na základní škole, tak někteří kantoři byli na mě milí, ale někteří bylo vidět, že mě nemají rádi jenom kvůli tomu, že jsem byl jiný.“ (Respondent č. 15, muž, 27 let)

„Za mě je to podle toho, s kým jsem. Já když jsem třeba s českýma kamarádama, tak se víc vidím v tý český kultuře a když jsem s rodičema nebo vietnamskýma kamarádama, tak naopak to vidím z tý vietnamský stránky. Je to spíš individuální podle situace. Z tý vietnamský strany si beru, že si tam všichni pomáháme, snažíme si vyjít vstříc a být milí k těm ostatním. Z tý český jsou to spíš kamarádi. Název banánový děti jsem přijal, protože vidím i sám na sobě, že když jsem s těma českýma lidma, tak jsem víc Čech, ale jinak na vietnamských akcích jsem zase s Vietnamcema. (...) Na základce bylo hodně vidět, že mě nezapojovali do těch svých konverzací, bylo vidět, že jsem takovej ten vedle, bych řekl. Moc na mě nemluvili a trávil jsem hodně času sám na základní škole. Moje učitelka neměla ráda Vietnamce. Nebyla na mě úplně příjemná a nemluvila se mnou jako s ostatníma. Bylo na ní vidět, že mě fakt nemá ráda a viděli to i ostatní. (...) Já třeba vidím, že když jsem spíš s těma Čechama, tak mám to rozhodování trochu jiný než s Vietnamcema. Tam se snažím hodně vyjít vstříc těm lidem a u těch českých se spíš sousředím na sebe.“ (Respondent č. 16, muž, 21 let)

„To je hrozně těžký takhle říct. Tím, že já mám oba dva rodiče Vietnamce a i to, že jsem s nima furt v kontaktu, mě dost ovlivňuje. Tím, že mi furt dokazují, že jsem Vietnamec. Ale tím, že jsem se narodila tady v Česku, tak se cítím víc jako taková Češka, ale hrozně ovlivněná těma svýma rodičema. Jsem narozená tady, vyrůstala jsem tady, vlastně jsem ani nevyrůstala se svýma rodičema, vyrůstala jsem s českou chůvou, takže všechno co umím, jsem se v podstatě naučila od chůvy. Myslím, že jsem tak 70% Češka a 30% Vietnamka. Já si moc s Vietnamcema nerozumím, oni drží hodně pospolu a to mně hodně vadí, že nejsou moc otevřený. Ti Vietnamci, co se přistěhovali sem, tak s nima nemám moc společnýho a nemám si s nima co říct a ani mě nebaví se s nima bavit, protože není o čem. Vietnamci taky hrozně pomlouvají a hrozně mě štvě, že před tebou mluví o tobě a řeknou ti, co by ti Češi neřekli a nehodí se to. Ale furt je tam ta kultura, rodiče mi dali život a taky mám respekt ke svým rodičům. Pro mě jsou rodiče na prvním místě i přes to, že mě nevychovali, tak k nim mám pořád úctu. A i moje rodina je něco, co je část mě. (...) Ze začátku mě štválo to, že když jsem začala chodit s přítelem (Čech), tak mě vlastně rodiče nutili do toho, abych se s ním rozešla. Štválo mě, že jsem nemohla udělat něco já. Jednu dobu mě hrozně štválo, že jsem byla Vietnamka, všichni se mi smáli, že jsem žlutá a tak, ale já jsem se tak necítla. Snažila jsem se být sama sebou, přitom jsem nenáviděla, jak já vypadám. (...) Rodiče mi třeba tři roky zpátky vtloukávali do hlavy, že jsem Vietnamka a že se to nezapře.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

„Tohle jsem řešila minulý léto a uzavřela jsem to tak, že jsem Vietnamka z Čech. Jsem spíš něco jako mix a nedokážu ani říct, že ten domov je Česká republika. Když jsem ve skupině s kamarády Čechama a potkám nějakýho Vietnamce, tak mám pocit, že jsem Češka a ani si neuvědomuju, že jsem Vietnamka. A když narazíme na nějakýho Vietnamce z Vietnamu, tak tam vidím hrozně velkej rozdíl a mám pocit, že jsem Češka. Ale když jsem se svýma vietnamskýma kamarádama, tak úplně cítím, že jsem Vietnamka. Když jsem ve Vietnamu, tak spíš cítím, že jsem Češka, tam vidím hodně ten rozdíl. Když jsem postavená k tomu rozdílu, tak tohle cítuju nejvíc. To, že bydlím sama a jsem osamostatnělá, tak je víc ovlivněný tou českou kulturou. Z toho vietnamskýho mi zas přijde, že mám respekt ke starším a k těm na vyšší pozici větší. (...) Z každý kultury si vždycky беру to dobrý. (...) Hodně jsem to řešila během puberty, kdy jsem začala mít svůj názor a za ním si stát a proti mně šel táta. Táta byl zvyklej, že bych měla být poslušná, že bych měla všechno odkývnout a že moje jednání bylo drzý. Já jsem se s ním hodně hádala a říkala jsem, že nemůže očekávat, že budu jednat jako Vietnamka z Vietnamu, když jsem se tady narodila a že si myslím, že žijeme v demokracii. Táta mi hodně dával najevo, že jsem Vietnamka. To bylo období, kdy jsem si říkala, co jsem. Tam jsem poprvý viděla ten rozdíl. (...) Pak jsem to uzavřela, že jsem něco mezi. Není to tak, že bych byla na 100% Vietnamka, ani na 100% Češka. (...) Když jsem byla malá, tak jsem často slýchávala, kdy se vrátím a já jsem nechápala kam. (...) Já jsem měla i období, kdy jsem nebyla ráda, že jsem Vietnamka a styděla jsem se za to. (...) My jsme takhle na gymplu měli jednoho učitele, kterej všem bez rozdílu pohlaví říkal Aničko, protože každá Vietnamka se prej jmenuje Anička. Takže prostě i klukům říkal Aničko.“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

„To je hrozně složitý. Jsou situace, kdy se cítím víc jako Čech a kdy jako Vietnamec. V drtivý většině času se moc jako Vietnamec necítím, protože nekoukám do zrcadla a nemám tolik podnětů, který by mi připomínaly, že jsem Vietnamec. Když jsem v komunitě Vietnamců, tak se tam cítím jako extrémně Čech. Ale třeba moje bývalá přítelkyně byla z vesnice a tam když jsem zavítal, tak celá vesnice na mě koukala, tak tam jsem se cítil extrémně jako Vietnamec. Takže je to podle toho, jaký je prostředí. Narodil jsem se tu a vyrůstal jsem velkou část svýho života v český rodině, protože mi rodiče chodili do práce od rána do večera. Tam jsem pronikl víc do tý český kultury, zvyků a tak a tohle mě postavilo, jakej jsem teď. Ve většině případů vnímám to, že jsem spíš Čech nebo ani mě nenapadne si říct, že jsem Vietnamec. Pakliže přijdou lidi, kteří si dělají srandu, protože si myslí, že je to vtipný nebo chějí na to poukázat, tak si řeknu, že jsem Vietnamec. (...) Mladí lidé neznají úplně tu úctu k těm starším nebo cizím lidem, přijde mi, že tohle už mladý Čechy opustilo. Já jsem hodně slušný člověk a lidé mi to dávají i najevo. A celkově postoj v práci tak máme se ségrou jiný než lidé v našem věku, kteří tam pracujou taky a jsou to právě Češi. (...) Rodiče nám taky připomínali, že naše jména něco znamenají. (...) V průběhu školy to bylo dost dramatický, takový občas nahoře a občas dole podle lidí. Celkově v našem městě to jde dost cítit, že tam jsou xenofobní. Styděl jsem se, šikanovali nás. My jsme vždycky byli ti menší. Byli jsme terč pro tu šikanu. (...) Myslim si, že to má obrovský faktor ta kultura na to, jaký ten člověk je nebo bude, protože v tom útlým věku se ta identita tvaruje. Na základě toho, že rodiče byli hodně pro to, abych byl Vietnamec

a snažili se mě naučit zvyky a všechno možný, co oni znají, tak díky tomu já vnímám tu vietnamskou stránku a chtěl bych si ji uchovat. S hodně věcma nesouhlasím, s tím bojuju, ale je tu pár věcí, který bych si rád ponechal.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

„Všichni kamarádi mi říkají, že jsem Čech jako poleno, takže upřímně bych se víc identifikoval jako Čech s tím, že žiju českou kulturu už celej život, do Vietnamu jezdím jenom za příbuznýma. Neříkám, že neslavíme svátky nebo nemluvíme, ale to Česko, když jsem se tu narodil, tak to víc prožíváš. Cítím tu vietnamskou, že měl bych, musím. My jsme v rodině všichni křesťani a víc jsem jako Vietnamec tím křesťanstvím. Tam to naše rodina bere hrozně vážně. (...) Sami rodiče mi říkají, že jseš prostě Vietnamec a já to mám v hlavně srovnaný, že půl na půl. Rodiče si jdou za tím, že jsi prostě Vietnamec a musíš si vzít vietnamskou ženu, rodinu. (...) Co vždycky odmítám a stydím se, je to český vymyšlený jméno. Připadá mi to hrozně ponižující. To je prostě moje jméno a proč používat nějaký český vymyšlený, který si druhej den můžu vymyslet třeba na Libora. To se mi nelíbí. (...) Spíš jsem i hrdej, že jsem Vietnamec. Myslím si, že je to skvělej národ. Negativní je tam režim, ale to už tady neovlivním.“ (Respondent č. 20, muž, 18 let)

Jméno

„Rozhodně se víc ztotožňuju s českým. Už jsem i přemýšlel, že bych si to české jméno oficiálně k vietnamskému nechal přidat. Nechci se zbavovat ale svýho vietnamskýho jména.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

„V české společnosti mi přijde zvláštní, kdyby mi říkali tím pravým vietnamským jménem. Ve vietnamské komunitě jsem zas ztotožněnej s tím vietnamským.“ (Respondent č. 2, muž, 24 let)

„Mám taky český, ale to není oficiální a plánuju si ho asi dát, protože jsem s ním sžitá celý život a to jméno mám ráda a je pro mě důležitý.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Já mám v občance vietnamský jméno, ale když by mi někdo řekl, že nejsem to jméno v té češtině, tak bych řekla, že to není pravda, že je to taky moje jméno. Takže se ztotožňuju s obouma. (...) Doma mi dokonce mamka říká taky českým jménem.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

„Řekl bych, že je to tak 70% na 30%, víc převažuje to český.“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

„Moji rodiče si zvykli říkat mi českým jménem.“ (Respondent č. 7, žena 24 let)

„S tím vietnamským se ztotožňuju víc. To český je takový, že na něj reaguju, protože jsem zvyklá, ale nemám pocit, že by bylo moje. Je asi pravda, že dřív jsem se s ním ztotožňovala víc a změnilo se to ke konci střední, když jsem začala mít pocit, že se nemám za co stydět. Předtím jsem to český brala kvůli tomu, abych se nemusela stydět za to, kdo jsem. Na konci střední jsem pak pochopila, že jsem ráda, kdo jsem, tak jsem přijala to vietnamský“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„To vietnamský jméno mi dala máma a to český mi dala paní doktorka, takže to není spojený s mýma rodičema.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Mně došlo, že jak to český jméno nemám nikde oficiálně, tak jsem se občas cítila ochuzená. (...) Občas mi učitelé přišli rasistický, třeba každéj druhej učitel, co jsem na škole měla, tak po tom, co přečetl jméno, řekl, že budeš Anička.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

„Asi si nedokážu představit, že bych měla jenom jedno jméno.“ (Respondent č. 14, žena, 24 let)

„Ten zlom přišel asi na druhým stupni, všichni mi začali říkat vietnamským jménem a mně to přišlo pohodlnější.“ (Respondent č. 20, muž, 18 let)

Volný čas a zájmy

„Je to pro mě hodně důležitý. Proto jsem taky na volné noze, je to velká zodpovědnost, ale miluju tu volnost.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

„Víc jsem ztotožněný s těmi českými zájmy, víc jim rozumím.“ (Respondent č. 2, muž, 24 let)

„Myslím si, že z těch typicky českých aktivit mám ráda třeba houbaření. (...) Nevím, co dělají Vietnamci kromě pracování. (...) Ráda kempuju, chodím spát pod stan a do přírody, což si myslím, že Vietnamci moc nemusí.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„Pro mě je důležitěj odpočinek od povinností... příroda sport. (...) Tady v Česku mi přijde, že i když ti je třicet a pracuješ, tak ty lidi si uměj dopřát i kroužky.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Teď zjišťuju, že jsem strašně ráda za to, když někdo oceňuje mojí tvorbu.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

„Já myslím, že těch vietnamských zájmů ani moc není. Třeba u první generace ty zájmy nejsou.“ (Respondent č. 8, žena, 26 let)

„Mamina pořád pracovala a ani jí nenapadlo, že bysme mohli někam na dovolenou.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Dělám takový ty věci, co Vietnamci úplně nedělaj. Češi mi přijdou, že jsou hrozně adrenalinový, chodí po horách, lese, kempujou.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Vietnamci si neumí tolik užívat, není pro ně odpočinek prioritou. Mě rodiče vychovávali tak, že musím mít pořád něco na práci.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Největším koníčkem je astronomie, občas chodím na přednášky, s klukama občas někam vyjedeme pozorovat hvězdy. Taky chodím s kamarádama na deskový hry a potom nějaké procházky.“ (Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Myslím, že jsou nějaký věci, co ráda dělám, který jsou ovlivněný rodinou a pak věci, který jsou ovlivněný okolím. Ráda trávím čas po kavárnách a naši to nechápou.“ (Respondent č. 14, žena, 24 let)

„Já si myslím, že jak jsem hodně mezi českými kamarády, tak přejímám taky hodně zvyky v tomhle. Hodně chodíme s kamarády na víno, na filmy. Rád si vyhradím čas na nějaké cvičení, takže fitko, bruslení a taky takový to nicnedělání u Netflixu. Pro mě je to priorita, protože díky tomu si nabíjím svou energii do práce a taky si díky tomu ten život užívám.“ (Respondent č. 15, muž, 27 let)

„Já jsem vyrůstala v tom, že musíme šetřit, abychom to poslali do Vietnamu. Takže já, brácha a rodiče jsme si neuměli užívat peníze, který jsme si vydělali a učíme se to. (...) Trávení volnýho času dělám spíš podle Čechů. Byli jsme třeba s kamarádama lézt po skalách, to Vietnamci nedělají. Nebo jsem třeba skákala padákem.“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

„Workoholik jsem nesmírně velký, každopádně si cením jakéhokoliv volného času. (...) Pro první generaci je priorita pracovat pro děti, to je jejich cíl. Oni žijou, aby svoji energii a svůj majetek vložili do dětí a pak ve stáří čekali, že se o ně děti postarají. Mám to hodně podobně, částečně je to výchovou, ale myslím, že je to o člověku.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

„Myslím si, že obecně pro člověka je důležitý najít si čas pro sebe a trošku se uvolnit. (...) Myslím si, že ve vietnamský kultuře je priorita rodina, což si myslím, že ta druhá generace už zanedbává. (...) Rodiče mi to dost vyčítají, že bych měl víc času trávit s rodinou.“ (Respondent č. 20, muž, 18 let)

Kultura, tradice, jídlo

„Asi je mi bliž česká, řekl bych. Co vnímám asi nejvíc je nějaká liberálnost český kultury. Asi ve výchově a společenských normách. Ta vietnamská je víc tradičnější, víc upjatá, víc striktní, je tam velkej důraz na rodinu. (...) Já mám rád svoji vietnamskou kulturu, ale zároveň jsem za ní dostával celej život bídu, takže je to pro mě těžký. Přijde mi, že teď už je to lepší, na Vietnamce už tady taky není nahlíženo s despektem tolik. Ale nevím jestli jsem hrdej, asi nejsem žádněj patriot ani jedný země ale. (...) Občas si s kamarádama vaříme vietnamský jídla společně, tak je to hezký. (...) Český svátky dodžuju víc, vietnamský nějak dodržuju, ale tolik je neprožívám. (...) Nechci být hrdej na českou kulturu, protože jí úplně nepovažuju za svojí a necejtím se tak, že bych měl o sobě říkat, že jsem Čech bez dodatku. (...) V tý vietnamský kultuře mi vadí, že je to všechno asi vuncovaný a že v podstatě tomu člověku nedává možnost výběru. (...) Jídlo preferuju víc vietnamský, jsem na to navyklej od rodičů a český jídla jsou docela těžký na přípravu, takže dělám víc vietnamský.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

„Ta česká kultura mě ovlivnila víc už od útlého věku. Jedna ta kultura je víc liberálnější a ta druhá taková víc tradiční. Obě dvě ale přijímám, je to takovej mix. (...) Jsem rád, že žiju tady. (...) Víc mi chutná český a západní jídlo, ale to vietnamský považuju za zdravější. Doma dělám český i vietnamský jídlo.“ (Respondent č. 2, muž, 24 let)

„Myslím si, že v tomhle jsem taky víc Češka. Třeba během jídla mi vadí mlaskání, ale zase naopak mám ráda to vietnamské jídlo. Nelíbí se mi myšlenka muži zvlášť, ženy zvlášť. (...) Já věřím v uctívání předků, ale nevím, jestli to budu v dospělosti praktikovat. Věřím, že na nás zemřelí dohlíží a že nás chrání. (...) Na Vánoce děláme doma filé nebo řízky a jíme to s bramborovým salátem. A dáváme si dárky. (...) Mám ráda obě kuchyně. Když si vařím sama pro sebe, tak je to častěji české jídlo, ale asi kvůli receptům, protože mi přijdou v češtině jednodušší a taky kvůli dostupnějším potravinám. Myslím, že obecně víc chodím do českých restaurací.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„Spoustu těch praktických věcí si беру z té vietnamský kultury, ať už jídelní zvyky, náboženství. Vnímám to tak, že to bylo to prvotní. Pro mě jsou obě dvě kultury ale blízký. Třeba kdy jsou různé události, svátky, tak cítím, že je to pro mě důležitý, soucím s tím, co se tady událo. Na volbách se třeba ale cítím hrozně nestranná, protože cítím, že tam nepatřím kvůli tomu, že nikdo z mé rodiny si to neprožil, ale vždycky se ráda zúčastním a je to pro mě vždycky silnej zážitek. (...) Udržuju si obě dvě kultury zároveň. (...) Jsem hrdá na obě dvě kultury (...) Jako malá jsem víc milovala českou kuchyni, já jsem si užívala český školní jídelny, mně to všechno chutnalo. Teď se asi víc vracím víc k té vietnamský kuchyni, je to lehčí a zdravější. (...) Na Vánoce musíme mít kapra a bramborovej salát a pak i něco vietnamskýho.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Rodiče uctívají předky a s tím jsem víc sblížená. (...) Lunární nový rok je pro mě důležitý, doma ho hodně prožíváme, takže svátky jsou mi bližší asi vietnamský. Vánoce jsou pro mě symbol seskupení rodiny. Mám asi radši vietnamskou kuchyni, ale jsou i český jídla, který mám ráda. Mamka se taky snaží občas vařit český jídla.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

„Neřekl bych, že ta česká kultura je pro mě něco miň. (...) Přítelkyně je Češka, takže o Vánocích jsem třeba půl dne s ní a půl dne doma. (...) Asi nemůžu říct, že bych měl jednu kuchyni radši než tu druhou.“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

„Já bych řekla, že je to mix, těžko říct. Z té vietnamský si беру asi náboženství, jsem víc duchovně založená, mamka je buddhistka. (...) Teď jsem hodně prožívala Vánoce, ty jsem teď slavila šestým rokem a začala jsem je slavit s přítelovo rodinou, takže už to mám docela zabudovaný v sobě.“ (Respondent č. 7, žena, 24 let)

„Na Velikonoce pečeme beránka nebo děláme vajíčka. (...) Já a sestra děláme česká jídla.“ (Respondent č. 8, žena, 26 let)

„Vyhovuje mi víc vietnamský způsob stolování. (...) Česká babička mi vždycky na Velikonoce volá, ať si udělám beránka.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„V práci si s ostatníma kamarádama uděláme Advent, dáváme si dárky. Na Velikonoce vždycky pečou, mám to ráda a líbí se mi ta atmosféra. Kvůli mým mladším sourozencům slavím Mikuláše a dávám jim

nadílku. Český tradice se mi asi líbí víc. (...) Upřímně preferuju vietnamský jídlo, tady je to naopak, miluju vietnamský jídlo. (...) Na Vánoce jsem s českou rodinou.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Vietnamskej novej rok je pro mě důležitěj, protože se sejde celá naše rodina. (...) Na Vánoce si dáváme doma dárky, máme stromeček. (...) Více se ztotožňuju s vietnamskýma tradicema.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Já těm vietnamským zvyklostem moc nerozumím, je mi to cizí. Blízký je mi ale hodně Nový rok. (...) Jídlo mám rád oboje stejně.“ (Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Na Štědrej den jsme s českou rodinou a až druhej den s vietnamskou. (...) Asi víc dodržuju vietnamský svátky, je jich víc. (...) U vietnamských tradic s čím já nesouhlasím, je svatba a ty všechny věci okolo. (...) Ráda taky pečů evropský.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

„S vietnamskou kulturou se ztotožňuju víc, k té české nemám takový blízký vztah. Z vietnamské jsou mi blízké určitě jídlo, zvyky, tradice. (...) Líbí se mi, když doma dáváme věci na oltář.“ (Respondent č. 14, žena, 24 let)

„Já i k českým věcem dávám rejži. Tím, jak jsem vyrůstala u chůvy, tak mám ráda třeba knedlo zelo vepřo, kolínka, svičkovou. Český jídlo je mi bližší, vietnamský taky miluju. Já jsem s mámou začala večeret ve svých osmnácti. Do tý doby jsem jedla jenom u chůvy. (...) Když jsem měla přítele, tak jsme slavili 1. Máj. (...) Novej lunární rok to je prostě součást mojí rodiny, ten je pro mě hrozně důležitěj.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

„Já pořádně neznám ani vietnamskou ani českou kulturu. Jaký jsou svátky tady v Čechách a jak se slaví, to vůbec nevím, protože mě to mamka nenaučila. Ale zároveň taky to, že se musí modlit na úplněk, tak to mě taky nenaučila. A i nějaký vietnamský svátky taky neznám. Jediný, co jsem se naučila, je, co se uvaří na Nový lunární rok a co se dělá. (...) Já jsem přišla v puberě za tátou a řekla mu, že chci uvažovat demokraticky, tak to je hodně ovlivněný Čechama. (Respondent č. 18, žena, 26 let)

„Asi se víc přikláním k tý český, což neznamená, že neznám vietnamskou. (...) Mám bliž k vietnamský kuchyni, je to propojený s dětstvím. Doma děláme ale i český.“ (Respondent č. 20, muž, 18 let)

Hudba, divadlo, filmy, literatura, média

„Písničky mám ráda vietnamský písničky, s tím textem se víc ztotožňuju.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

„Sleduju televizní kanál, sem tam se podívám. Něco z vietnamské hudby občas poslouchám.“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

„Řekla bych, že je to mix. Na sociálních sitích sleduju buď anglický nebo vietnamský. Jako malá jsem koukala na vietnamský filmy. Hudbu poslouchám evropskou a vietnamskou, k vietnamské mám asi bliž,

poslouchám ji docela často. Čtu i vietnamské knihy, ale je to z důvodu, abych si zlepšovala vietnamštinu. Vietnamské umělce znám, české taky, ale ne tolik jako vietnamské.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

Společnost a rodina

„V Čechách se mi moc nelíbí ta úcta k rodině, která není tak velká jako v tom Vietnamu. Taky se tu hodně lidí rozvádí.“ (Respondent č. 2, muž, 24 let)

„Naši mi od malička vždycky říkali, že přijmou jedině Vietnamce a ne Čecha, protože prý Češi nemají tu rodinu na prvním místě. (...) Myslím si, že Vietnamci jsou občas víc dobrosrdečný než Češi. (...) Doteď jsou naši hodně v šoku, když přijede ségry manžel (Čech) a umývá nádobí. (...) Myslím si, že mám úctu ke starším a myslím, že to je určitě něco pozitivního na té výchově, protože někteří moji čeští kamarádi to tak nemají. (...) Už se mě někdo ptal, jestli mi přítel dává peníze a divil se, proč mi je nedává, tak jsem mu řekla, že mám svoje peníze a že si vydělávám sama. To by prý holky neměly, prý bych se měla víc spoléhat na toho přítele. (...) Lidé z komunity mi dávají najevo, že se o mě ten chlap postará a já si stojím za svojí nezávislostí.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„U český se mi nelíbí to, že já necítím tu loajalitu tak silnou. Z hlediska rodiny si Vietnamců víc vážím. Rozvodovost je taky u Čechů vyšší, myslím, že jsou třeba ale jsou možná využívaný moc. (...) Ve vietnamský společnosti pořád funguje nějaká hierarchie, s čímž já taky moc nesouhlasím. Nechci být tak vnímaná, že jsem slabá žena. Dostaneš nějakou značku (žena, student, mladej) a to hraje obrovskou roli o tom, kdo jsi. S tímhle já nesouhlasím, je to něco, co mě omezuje a vadí mi to. Mně přijde, že jsem i mezi Vietnamcema dost výrazná, ale já se nedokážu umlčet a potřebuju říct svůj názor. Tohle oni nevnímají pozitivně a myslí si, že mě rodiče špatně vychovali. (...) Nechci, aby mě lidé soudili na základě mého pohlaví. (...) Obecně vnímám úctu ke starším lidem.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Jsem hodně ovlivněná Východem, ale žiju na Západě, kde jsou jiný možnosti, takže s tím trochu bojuju, protože jsem vychovaná v jiný mentalitě. Cítím zodpovědnost vůči rodičům, ale zároveň chci svobodu.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

„Vadí mi to lpění na tradicích a rodině občas. Taky mi vadí, že je pro Vietnamce důležitý, co si kdo o kom myslí.“ (Respondent č. 7, žena, 24 let)

„Ve české společnosti je více svobody, co se týče dětí. Ve vietnamské společnosti je více závazků. Nelíbí se mi, že kluci mají více svobody než holky, preferují tam syny než dcery a dcery to mají těžší. Úctu ke starším a rodičům bych neměnila, toho si vážím. (...) V české společnosti jsem více uvolněná. (...) Nelíbí se mi, že celá rodina rozhoduje o mém životě.“ (Respondent č. 8, žena, 26 let)

„Vadí mi, že slovo má mít otec, že záleží na jméně a člověk si musí dávat pozor na všechno, co řekne a udělá. (...) Já víc odlouvám a už si i dupnu a řeknu, že to dělat nebudu. Když mi řekli, že mám jít na gympl, tak jsem řekla, že nejdu. (...) Já tu úctu k těm starším mám a vidím to i na tom, že přítelovo (Čech) rodiče jsou s ním víc kamarádi.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Jsou určitý rysy Vietnamců, který jsou pro ně typický a já se s nima neztotožňuju. (...) Mně asi víc sednou Češi, smýšlí trochu jinak, více západně a pokrokově. Na Vietnamcích se mi líbí, jak jsou hodně společenský. (...) V český společnosti se cítím jako doma. Když jsem na vietnamský oslavě, kde nikoho neznám, tak mi to není komfortní. U nás se trochu hraje na to, jaký má kdo postavení.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Nevnímám, že by se rodiče chovali nějak jinak ke mně a k bráčkovi, ale myslím si, že z minulosti jsou situace, kdy jsem se cítila méněcenná. Rodiče dříve říkali třeba, že jsem holka a že se nemusím tolik učit, protože když budu mít moc velké titul, tak si mě nikdo nevezme. (...) Vidím, jak se rodiče chovají k dědovi a babi a беру to jako vzor.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Myslím, že u Čechů jsou ženy víc emancipované. Já jsem zastávce, že nezáleží na věku, pohlaví ani rase. (...) Vietnamci jsou zase víc obětaví. (...) Ve vietnamský společnosti se cítím dost napjatě, protože se člověk musí soustředit, aby neudělal nějakou ostudu.“ (Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Ve vietnamský společnosti se cítím asi trochu svázaná, nemůžu být tolik svá, protože jsou tam normy, jaká by měla být holka. Kvůli rodičům se musím občas přetvařovat. (...) Já asi k těm předkům nemám pouto. (...) Já jsem i přemýšlela nad adopcí, ale tohle kdybych řekla rodičům, tak mě asi vyhodí.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

„Čím dál tím víc si uvědomuju, že ne všichni si ten respekt a úctu zaslouží jenom kvůli tomu, že jsou starší. Zároveň mi u Čechů ale vadí ta nedostatečná úcta. (...) Věci, který by mi Češi neřekli při prvním setkání, tak se odlišuje od toho, co by řekli Vietnamci při prvním setkání. (...) Celkově se řeší hodně rodinná image, cokoliv děláš, reflektuje image tvé rodiny. Já jsem vyrůstala s tím, že cokoliv já udělám, nějak ovlivňuje to, jak jsou moji rodiče vnímány a to je důležitý. Mně se to nelíbí z toho důvodu, že je občas pro rodiče důležitý, jak jsou vnímány jejich okolím než to, jak se na tu problematiku dívám já. (...) Mně rodiče už asi od deseti říkali, že se o ně postarám, až oni budou starý a to vytváří další stres. (...) Vadí mi to očekávání, že když se žena vdá, tak všechno čas a všechno musí být směřováno na toho muže a jeho rodinu a že svoji rodinu opouští. (...) Ve Vietnamu je hodně kladen důraz na to, že rodina je krev, ale já to tak úplně nemám. Rodinu si člověk může vybrat, s kým si rozumí, kde se cítí viděný, chápaný a může být sám sebou. Pro mě je to tak, že si rodinu vybírám.“ (Respondent č. 14., žena, 24 let)

„Češi jsou občas hodně sobecký, hodně myslí na sebe a neřeší ostatní, ale na druhou stranu jsou asi šťastnější, protože je nezajímají jiný názory. (...) V český společnosti si ženy dokáží stoupnout sami za sebe. U Vietnamců, když si žena stoupne sama za sebe, tak z toho vznikne velká hádka a občas nějaká facka od chlapa. (...) Je dobrý, aby měl každej svůj názor a nenechal se utlačovat rodičema.“ (Respondent č. 16, muž, 21 let)

„Vietnamský prostředí je mi hodně nepříjemný. Úplně nesnáším, když se mě cizí lidé ptají, kdy se budu vdávat, jestli mám kluka a nesnáším, když si na mě lidi ukazují a to Vietnamci neumí dělat nenápadně.“

Hrozně pomlouvají. (...) Všichni Vietnamci mi kdysi říkali, že jsem tlustá a to není dobrý na psychiku. To se ti mezi Čechama nestane. (...) Já chci žít svůj život a ne život někoho jiného.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

„Já jsem ve Vietnamu měsíc a půl poslouchala, že jsem tlustá a já jsem ty lidi ani neznala. (...) Taký mi přijde nevhodý, co Vietnamci dělají, že se mě ptají, jakéj mám plat. To je hrozně neslušný a to vnímám tak, protože jsem ovlivněná tou českou kulturou. (...) Vietnamci vnímají chlapa jako něco víc. Já jsem tohle vnímala dost u prarodičů. Když jsem přijela já s mamkou do Vietnamu, tak nebyli tak nadšený, jako kdyby přijel brácha. Já jsem tohle vnímala hodně jako malá, že jsem nebyla nic tak cennýho.“ (Respondent č. 18., žena, 26 let)

„Já jsem odmala vždycky chtěl, aby se ostatní měli dobře, nikdy jsem nebral svoje potřeby jako priority, když se to stalo, tak bylo zle. Tady je to obráceně. Všichni říkají, že se musím mít dobře a pak se starat o ostatní. Tady dochází ke kolizi tý mentality a občas s tím mám potíže. (...) Já k předkům nemám takový pouto, protože jsem je nikdy nepotkal, nevím, co pro mě udělali.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

„Moji rodiče hodně kritizují domovy důchodců. Já mám respekt ke starším, ale že bych chtěl bydlet v jednom baráku s rodičema, až budu starej, tak to bych asi úplně nechtěl.“ (Respondent č. 10, muž, 18 let)

„Mně nepřijde, že by Vietnamci vnímali psychickou stránku člověka.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

Vztah s rodiči

„Myslím si, že spousta rodičů a dětí mezi sebou má generační propast, ale u mě je to ještě ta kulturní. Těch věcí, ve kterých nenacházíme pochopení jeden pro druhýho je mnohem víc. A je to i tím, že vlastně ani neumím moc ten jazyk. Pozoruju na sobě, že jsem hrozně frustrovanéj, když nedokážu vysvětlit našim to, co chci nebo cítím. (...) Ve věcech, ve kterých já necítím potřebu, že bych je chtěl, tak se jim nesnažím za každou cenu zavděčit.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

„Je vidět, že rodiče a já nemáme stejné zájmy, jsme odlišní.“ (Respondent č. 2, muž, 24 let)

„Myslím si, že mám s rodiči celkem chladný vztah. Nevím, jestli je to jazykovou bariérou nebo odlišnou kulturou. Nenaplnili jsme jejich přání, že budeme mít vietnamské partnery. Doteď to doma vnímám jako toxické prostředí kvůli tomu, co ode mě očekávají a já se s tím neztotožňuju. (...) Doma je to chladné kvůli tomu, že mám partnera (Čech) a mamka o tom nechce slyšet, takže jí ani neříkám, když někam jdu, nezmiňuju ho. Asi mě to mrzí nejvíc, když jsem s rodinou mého přítele a ti už mě berou jako za svoji. Rodiče nikdy neprojevili zájem, že by ho chtěli poznat.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„U nás se hodně řešilo to, že si musím vzít Vietnamce. Až později jsem pochopila, že je to kvůli jazykový bariéře. (...) Myslím, že se asi neshodujeme i politicky. Občas tam zazní, že jsem počestělá. (...) Hodně se řeší v rodinách takový běžný věci jako kamarádi, záliby, škola, ale neřeší se emoce. A to je pro mě

důležitý. (...) Přijde mi, že ti Vietnamci jsou takoví chladnější a takoví roboti, protože v hlavě mají práci a pokud ti něco je, tak to musíš potlačit. (...) Vždycky rodiče dbali na vzdělání a dobrý známky. (...) Jazyk máme hodně poničenej v tom, že tam házíme i český slova.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Některý věci si myslím, že rodiče přehlíží - ty naše úzkosti a tak. Nedokážou to s námi probrat do hloubky, protože tam je ta vietnamsko-česká bariéra. Já jsem se už naučila s rodiči nějak komunikovat, ale někdy se nepochopíme dobře a pak jsou z toho nedorozumění a hádáme se. (...) Mamka je dost přísná na mě a já vzdoruji.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

„Zavděčit se rodičům do jistý míry chci, ale když bych se jim měl zavděčit na úkor sebe, že se mi něco nelíbí, tak to úplně ne.“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

„Rodiče už asi přijmuli to, že jsem, jaká jsem. Měla jsem dvě identity, když jsem byla malá. Pro rodiče jsem byla ta vietnamská dcera a když jsem vyšla ven, tak jsem byla Češka.“ (Respondent č. 7, žena, 24 let)

„S mamkou jsem nemluvila o intimních věcech, to je tabu. O pocitech se taky vůbec nebavíme. (...) Oni očekávají, že je budu poslouchat, což já si myslím jinak, protože je to moje rozhodnutí a můj život, ale to oni neberou. Máme mezi sebou docela často konflikty.“ (Respondent č. 8, žena, 26 let)

„Taťka vnímá ten svět uzavřeně a chce, abych následovala přesně ty kroky, co on připravil dopředu. Nepřijde mu ani zvláštní mi domlouvát rande. On se fakt drží tradic a není ochotnej diskutovat o ničem. To, že jsem nedodělala vysokou, tak to je nepřijatelný. Mamka s tím byla ale v pohodě. Táta si myslí, že když něco řekne, tak já ho poslechnu, ale já jsem přesnej opak. On dělá dobrý jméno rodiny, ale mně je jedno, co si o mně ty lidi myslí. (...) Většinou když jde o moji budoucnost a to rozhodnutí mě ovlivní dlouhodobě, tak nejsem ochotná diskutovat.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Na střední jsem smýšlela jako Čech, nejradši jsem byla venku a s kamarádama a rodiče chtěli, abych byla nevinná a pečlivá studentka. (...) S tátou máme jinej pohled asi úplně na všechno. Mamka mě podporuje víc než táta. Rodiče chtěli, abych byla nejlíp na VŠE a tady jsem si postavila hlavu.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Oproti těm českým rodičům je to odlišný, nebavíme se třeba o vztazích, to je tabu. (...) Táta je takovej, že nám naplánuje perfektní život a myslím si, že občas mě to hodně stresuje.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Dřív to bylo tak, že všechno, co říkám, je špatně. Teď už je to doma otevřenější a snaží se mě víc pochopit. (...) Rodiče nechápou hodnotu mých kamarádů, pro mě kamarádi znamenají hodně. Většina hádek byla kvůli tomu, že se táta cítil, že něco upřednostňujeme nad rodinou.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

„Rodičům neříkám, co se děje v mém osobním životě. Z tátovo strany pochopení není, táta nechápe koncept volného času. On to bere tak, že všechnen volný čas by měl být směřovaný na studium. Nechápe, že se vidám s kamarády nebo že jezdím do zahraničí. Kdykoliv jsem byla doma, tak jsem se musela učit. (...) On moc neví, jaká jsem, jaký mám záliby. (...) Neměla jsem dřív čas na věci, na který kamarádi měli. Teď už jsem víc schopná říct ne. Víc jsem si uvědomila, že štěstí a spokojenost rodičů není moje zodpovědnost. (...) Vadí mi, že táta něco očekává a že se ani neptá, jestli to chci.“ (Respondent č. 14, žena, 24 let)

„Tím, že mě máma nevychovala, tak s ní nemám ten vztah máma – dcera. Rodiče mi dali život, ale není to takové pouto. (...) Já jsem studovala jen proto, že jsem se jim chtěla zavděčit.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

„Táta se nedokáže dostat přes to, že jsem holka a umím si dupnout. Naučil se ale chápat to, že jsem ovlivněná tou českou kulturou. Mamka zase nemohla pochopit, že já žiju jinak než ona. Ona si myslí, že já v tom životě nepřežiju sama jako holka. (...) Když mi bylo tak třináct, tak mi mamka najednou řekla, že musím být shovívavá a že se už nesmím převlíkat ve svém pokoji před svým bráchou, ale on mohl. (...) Rodiče nejsou úplně pro tu demokracii, ale nejsou ani pro ten komunismus, zatímco já jsem víc pro tu demokracii. To myslím, že jsem taky ovlivněná tou českou mentalitou. (...) Občas se stává, že tátů nepochopím tím, že mi na rovinu neřekne, co mu je. Vietnamci mi přijde, že neumí dát najevo své emoce a neumí to ani pojmenovat. (...) My jsme museli rodičům říct, aby náš plat neřešili s cizíma lidma, že si to nepřejeme. Když jsou s jinýma lidma, tak mají tendenci ty své děti porovnávat, takže kvůli tomu je tam ten nátlak. (...) Občas když jdeme do nějaký restaurace, tak jsem klidnější, když jdeme do nějaký vietnamský, protože rodiče ví, jak se tam chovat. Když jsou v českým podniku, tak je mi to až nepřijemný. Mamka jednou na někoho zařvala a zamávala. To se mi nelíbilo.“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

„Myslím, že mám s rodičema neutrální vztah. Nikdy to u nás nebylo nějak citový. (...) Když jsem byl malej, tak jsem nemohl přespávat u kamarádů. (...) Moje mamka mě hrozně hlídá a dokud si prý nenajdu ženu a nezaložím rodinu, tak jí musím poslouchat.“ (Respondent č. 20, muž, 18 let)

Výchova a dětství

„Českou babičku považuju jako svoji babičku. (...) V dětství jsem měla víc kamarádů a na základce jsem se začala bavit víc s Čechama.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„Byla jsem nejlepší studentka na základce, měla jsem samý jedničky. Byla to scéna, když jsem dostala dvojku a já jsem prosila paní učitelku, že nechci domů, protože jsem věděla, že dostanu výprask. Mamka byla přísná, měla nároky, já jsem se jí bála a chodila jsem na doučování. Hodně jsem trávila času se svoji českou babičkou. Rodiče byli v práci od rána do večera a měli na nás málo času. (...) Mamka vždycky říkala, že jsme vždycky měli všechno, ale hodně mluvila o tý materiální stránce, ale já chtěla ten kvalitní čas s nima.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Zpočátku jsem bývala hodně na tržnici. Vychovávala mě česká teta, když bylo potřeba. (...) Pamatuju si na český básničky a písničky, když jsem byla malá, tak mi je mamka psala do notýsku. Pohádky český znám, vietnamský moc ne. (...) V dětství jsem měla vietnamský kamarády, ve školce jsem začala mít český a to pokračovalo až do dospělosti.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

„Rodiče hodně pracovali, takže se mi moc nevěnovali a já vyrůstala hodně sama. Chůvu jsem měla asi do pěti let. Dospěla jsem hodně brzo. Hodně všechno s rodičema probíhalo skrz jídlo.“ (Respondent č. 7, žena, 24 let)

„Rodiče mi najali českou babičku a ona mě i moji sestru a bráchu učila české kultuře a dělali jsme úkoly do školy. Já jsem nejstarší, takže jsem se musela starat o domácnost a sourozence, takže jsem dětství moc neměla. (...) Kamarády jsem měla hodně Čechy už od dětství.“ (Respondent č. 8, žena, 26 let)

„Česká babička měla děti, takže většinou jsme si hráli s jejíma dětma. Jinak jsme chodili hodně na procházky. (...) Když jsem byla s rodičema, tak jsme byli hodně v obchodě, co jsme měli. Nikdy jsme nešli do zoo nebo na nějaký výlety. (...) Od malička jsem neměla žádnýho vietnamskýho kamaráda.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Já jsem to viděla u svých kamarádů, já jsem to měla hodně tvrdý. Musela jsem nosit samý jedičky, když byla jedna minus nebo dvojka, tak byl průser. Musela jsem být premiant. To se táhlo až na gympl, musela jsem se dostat na gympl z pátý třídy. Přijde mi, že mi rodiče dávali volněji až před maturitou. (...) Českou babičku navštěvuju doted. Věnovala se mi na sto procent, učila mě jazyk, dělala se mnou úkoly. Hodně jsme spolu cestovali, brala mě na houby.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Od šesti měsíců jsem chodila k český chůvě. Měla jsem takový český dětství, rodiče pracovali od rána do večera, neměli jsme vůbec peníze. Na vietnamský pohádky jsme se koukali u mojí vietnamský tety. S tátou jsme hodně četli. (...) Já jsem ve školce chodila už tlumočit.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Myslím si, že kdybych s rodičema trávil více času v dětství, tak bych si s nima víc rozuměl. (...) Byla typická tvrdá vietnamská výchova. Samozřejmě to mělo na mě špatné psychické následky. Bála jsem se přinášet špatný známky.“ (Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Všechno muselo být zaslouženě. Když nebylo po rodičích nebo proti nim, tak bylo bití a tak. Trošku i trauma asi si myslím. Ve škole jsem byla až zbytečně nervní. Hodně tam vždycky bylo porovnávání s ostatníma. To dětství bylo asi hezčí díky tý český rodině. Ty tradice, to nebylo jako od vietnamských rodičů, tady to bylo víc takový přirozený, a proto se mi to taky zalíbilo víc. Hodně jsme pekly cukroví, bábovku, buchty. (...) S maminou jsme hodně četly vietnamský pohádky, uměla jsem je i pak zpaměti.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

„Musela jsem být vždycky slušná a uctívá. Největší důraz byl na studium a táta hodně špatně nesl, když jsem domu přinesla dvojku. Hodně rozdílů jsem vnímala, jak moji spolužáci trávili volný čas a nebo

třeba dovolený s rodinou. (...) Jak jsme spolu netrávili čas a ani to, jak nebyli otevřený tomu mě poznat, tak to je určitě vidět na tom, jaký vztah spolu máme teď.“ (Respondent č. 14, žena, 24 let)

„Bylo tam trochu toho násili kvůli špatným známkám, špatnému chování, ale na druhou stranu myslím, že nás to vychovalo tak, že jsme milý a nejsme proti rodičům. (...) Moji rodiče si se mnou úplně nehráli. Když měli volno, tak uklízeli nebo dělali něco doma. Někdy jsme jezdili třeba do bazénu. (Respondent č. 16, muž, 21 let)

„Já myslím, že chůva mě vychovala dobře. S chůvou jsem byla do svých osmnácti. (...) Můj táta byl hodně striktní. S máma rodičema jsem si nikdy nehrála. (...) Já jsem do pátý třídy byla šikanovaná, nikdo se se mnou moc nebavil. (...) Tím, že rodiče na mě neměli čas, tak já s nima nemám dobrej vztah. Mrzí mě to, že já s mámou nemám ten vztah, že bych jí říkala všechno. (...) Mě mrzelo, že mě ze školní družiny vyzvedávala chůva a ne moji rodiče.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

„Mě nikdy nemlátili, ale táta mě docela psychicky trápil. Používal slova, který jsem hodně špatně snášela. Oproti svým kamarádům jsem neměla takovou volnost. (...) Já jsem ve třinácti už pomáhala v obchodě rodičům.“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

„Rodiče byli velice přísní. Částečně jsem rád, že rodiče byli přísní, protože to ze mě udělalo slušnýho člověka, ale myslím si, že byly chvíle, kdy to nebylo třeba tak moc. (...) Česká rodina mi vynahradila úplně všechno.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

„Babička mě naučila češtinu, zvyky, kulturu. Ona je určitě osoba, která má v mém životě velkej význam a bez ní bych nebyl to, co jsem. Trávil jsem tam od svých dvou nebo tři let do dvanácti let. (...) Na mě rodiče byli přísní, chodil jsem na doučování. Fyzický tresty jsou normální u Vietnamců. (...) Rodiče nesnášeli, když jsem dostal něco horšího než jedničku. (...) Já s nima moc nemluvim o svých osobních věcech nebo o tom, co se mi děje v životě.“ (Respondent č. 20, muž, 18 let)

Láska a partnerské vztahy

„Chtěl bych být ženatej, zároveň věřím na rozvod, že když to neklape, tak nemá cenu v tom vztahu za každou cenu setrávat. (...) Asi neinklinuji k vietnamským partnerům, takže si je ani nevybírám. Asi bych měl ideálně Čecha. (...) Táta mě furt tlačí do toho, abych si vzal vietnamskou partnerku.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

„Je mi jedno, jestli je to Češka nebo Vietnamka.“ (Respondent č. 2, muž, 24 let)

„Děti nevnímám jako povinnost, ale jako volbu toho páru. (...) Svatbu jsem rozhodnutá, že chci po česku. (...) Pokud bych tam už neviděla žádnou naději, tak bych z toho vztahu asi odešla. Upřednostním osobní štěstí než názory druhýho. (...) Asi bych nedokázala žít ve vietnamských standardech. Vždycky jsem měla pocit, že jsem si rozuměla víc s Čechama.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„Rodinu nevnímám jako povinnost. (...) Já inklinuju k těm českým partnerům. S vietnamským partnerem bych se bála, že bych nemohla být sama sebou.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Já bych chtěla mít partnera stejné generace jako já, ale záleží, jak to vyjde, českému se nebráním.“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

„Já bych chtěla malou svatbu a tam lidi co znám.“ (Respondent č. 8., žena, 26 let)

„Asi bych nezvládla, kdyby partner neměl rád vietnamský jídlu. Tátovi zatím nechci říct, že mám českého partnera. (...) Představa, že musí být člověk závislej na tom partnerovi, se mi nezdá v pořádku.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Pozvat na svatbu 500 lidí je moje noční můra. Svatba stoprocentně česká. (...) Já jsem měla dva dlouhý vztahy s Čechy a rodiče o tom vůbec neví.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Já bych chtěla asi radši vietnamského partnera, to je z důvodu toho, že se cítím víc jako Vietnamka. Já jsem nikdy Čecha neměla, takže nevím, jaký to je, ale rozumím si víc s Vietnamcema. Já ráda mluvím vietnamsky a to propojení myslím, že mám lepší s Vietnamcema. Myslím si, že je pro mě ale lepší, když je z té druhé generace. Já bych chtěla dvě svatby. (...) Chci, abysme se ve vztahu vzájemně respektovali. Nechci takovej ten typickej vietnamskej vztah.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Hádaly jsme se doma se ségrou, že jsme řekly, že jsme proti těm vietnamským velkým svatbám.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

„Rozvod je podle mě dobrá věc, pokud manželství už nefunguje. Nesouhlasím s tím, že by spolu manželé měli zůstat spolu kvůli dětem. Domluvený sňatky pro mě nejsou. (...) Vietnamský svatby jsou často pro ty rodiče, většina hostů jsou známí rodičů. Nechci tam mít lidi, co o mně nic neví. (...) Partnerský vztah, který mám teď, tak si nemyslím, že by vietnamská komunita a i táta přijali dobře. To, že bych si nebrala muže, ale ženu. To by nebylo přijatý úplně dobře. (...) Asi bych nemohla být s někým, komu nechutná vietnamské jídlu. (...) Přijde mi, že rodiče jsou hodně ovlivňovaný okolím, starají se hodně o to, co si okolí bude myslet a není důležitý to, jak se cítíš ty a jestli jsi šťastný.“ (Respondent č. 14, žena, 24 let)

„Myslím si, že to bude hodně velkej problém, až si najdu českého partnera. Chci jim to říct, až se odstěhuju, je to lepší, aby mě třeba najednou nevyhodili.“ (Respondent č. 16, muž, 21 let)

„Já hlavně nechci velkou svatbu, toho se nejvíc strachuju, že když mámě řeknu, že se budu vdávat, tak pozve všechny svoje známý a pozve lidi, který já vůbec neznám. Ale chtěla bych nějaký mix – evropskou i vietnamskou, aby to ukazovalo ten můj původ. (...) Jde mi o charakter, ale já nemůžu vietnamskej charakter. (...) Rodiče chtějí po mém boku hlavně někoho, kdo mě dokáže zajistit, ale mně jde hlavně o to, abych s tím člověkem byla šťastná. Ty jseš s tím člověkem proto, že se s ním cítíš dobře a ne kvůli úspěchu. (...) Já jsem za celou dobu neměla Vietnamce, já si neumím představit chodit s Vietnamcem.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

„*To dohazování je hrozný, to se stalo moji kamarádce.*“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

„*Já jsem rodičům řekl, že je nenutím, aby to chápali, ale že jediný, co očekávám a přeju si, je, aby to respektovali. Oni s tím člověkem nebudou žít, já jo. To je moje volba.*“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

„*Mně by názory rodičů byly jedno, protože mi nebudou říkat, koho si mám vzít.*“ (Respondent č. 20, muž, 18 let)

Životní priority a budoucnost

„*Asi mám na prvním místě osobní štěstí a myslím, že to mám i nad partnerem.*“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„*Mít do budoucna pocit, že jsem sám se sebou spokojenej, je to, co mě pohání. (...) Vážím si názoru svých rodičů, ale oni ví, že když se pro něco rozhodnu, tak to většinou bude.*“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

„*Teď jsem se rozhodla, že budu dělat to, co mě dělá šťastnou.*“ (Respondent č. 8, žena, 26 let)

„*Poslední dobou se mi pohled změnil, dřív jsem byl hodně pro to, aby ostatní byli spokojeni a přijde mi, že poslední dobou se snažím dbát na to, abych já byl šťastný, protože nikdo jinej to za mě neudělá.*“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

Potomci

„*Asi bych je vychovávala láskyplně a vedla bych je k tomu, aby byli hlavně spokojení. Myslím, že pro mě nebude prioritou vzdělání, ale aby si našli to, co chtějí dělat a bude je naplňovat. Chtěla bych, aby uměli vietnamsky, aby se nějak dorozuměli s mými rodiči. Chtěla bych dodržovat i nějaký ty zvyky a hodnoty.*“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„*Chtěla bych, aby dítě umělo vietnamsky, aby se dokázalo domluvit s rodinou.*“ (Respondent č. 5, žena, 24 let)

„*Nechci, aby dostávali takovou výchovu, co jsem dostával já. Bylo by fajn, kdyby převzali ty stejné hodnoty, co mám já.*“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

„*Určitě bych jim nenutila něco, co by nechtěli.*“ (Respondent č. 8, žena, 26 let)

„*Chtěla bych je vychovávat spíš tím českým způsobem, ale chtěla bych, aby tu vietnamskou kulturu poznali. Ráda bych dodržovala nějaký vietnamský tradice.*“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„*Ta výchova bude asi víc česká. Jméno bych dala určitě český.*“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„*Určitě bych chtěla, aby uměli vietnamsky a snažila bych se udržet vietnamskou kulturu. Určitě na ně nebudu tlačit v určitém směru jako třeba se známka.*“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Vietnamská výchova je riziko, že se rodiče můžou odcizit, chtěl bych nějaký přátelský vztah. Vzal bych od každého způsobu výchovy něco dobrého. U toho českého způsobu výchovy mi chybí ta disciplína.“ (Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Určitě bych se nesnažila tlačit na to dítě. Chtěla bych, aby to dítě pochopilo mentalitu obou kultur. Respekt je důležitý, ale zároveň je důležité být kamarád.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

„Chtěla bych jim dát svobodu. Chtěla bych jim představit kulturu, v který jsem vyrůstala já.“ (Respondent č. 14, žena, 24 let)

„Já je chci ve všem podporovat. Chci jim dát to, co jsem já neměla.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

Vietnamská komunita v ČR

„Já jsem hrozně nervózní, když jsem ve velké partě Vietnamců na veřejnosti. Je to hlavně taky kvůli mojí sexuální orientaci.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

„Mně přijde, že když jsem mezi Vietnamcema, tak jsem dost na oko a tam jsou ty předsudky větší. Mají tu tendenci komentovat a kecat ti do tvýho života. Určitě se cítím míň komfortněji mezi Vietnamcema. (...) Já cítím, když se střetnu s cizím Vietnamcem, tak tam cítím napětí a stres až.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Ti, co jsou narození ve Vietnamu, tak na nás, co jsme se tu narodili, mají pořád nějaký narážky. Nevím, jestli nás berou jako rovnocenný Vietnamce. (...) Vadí mi ta nehorázná přetvářka přede vším.“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

„Rodiče nás nutí, abychom šli na nějakou akci, ale my se tam nebavíme.“ (Respondent č. 8, žena, 26 let)

„Občas chodím do té společnosti, ale to je věc, kterou dělám kvůli rodině. Nerada trávím čas u těch dospělých.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Lidi si hrajou na to, jaký mají peníze a známý. To mi na vietnamský komunitě hrozně vadí, kvůli tomu se moc s Vietnamcema nestýkám. Vždycky se snažím těm akcím vyhýbat.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Řekla bych, že vztah mám neutrální. Jsou tam pozitivní i negativní věci. Pozitivní je, že držíme při sobě, ale zase na druhou stranu, jak jsou všichni Vietnamci pohromadě, tak je to takový občas toxický. Je tam pomlouvání a snaží se všichni vzájemně předběhnout.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)

„Rodiče tam chodí, já už nemám tu potřebu.“ (Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Mně je i kolikrát nepříjemný, když vím, že musím jít do tržnice, když vím, že jsou tam sami Vietnamci. Mně je třeba i nepříjemný jít do Sapy. Nevím, jak je oslovovat a vím, že ta jejich mentalita a chování je jinačí. Cítím se tam nesvá.“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

„Když přijdu do vietnamský společnosti, cítím se jako cizinec, protože dost často mluví o věcech, kterým já nerozumím. Čas od času vietnamskou společnost vyhledávám, abych se vrátil do toho všeho. Ale nemůžu to dlouho a často.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

Přátelé

„Asi cítím nějakou větší svobodu se bavit s Čechama, přijde mi, že můžu být víc sama sebou.“ (Respondent č. 4., žena, 23 let)

Vietnam

„Ve Vietnamu mě štválo, že mi měli všichni tendenci mluvit do života, hlavně ti starší jako strejdové, tety, babička a dědeček. Pro příště vím, že nemůžu kývat na všechno. Já jsem prostě já, mám nějaký hodnoty, názory, postoje a zkušenosti, díky nimž dělám svoje rozhodnutí.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

„Považuji ho za domov mých předků. Mám dva domovy.“ (Respondent č. 2, muž, 24 let)

„Asi mě tam nic netáhne kromě cestování.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„Mám tam kořeny a nemám takový vztah k český historii.“ (Respondent č. 7, žena, 24 let)

„Nikdy bych se tam nechtěla přestěhovat, asi si to nedokážu představit. Nemyslím si, že mě tam berou mezi své úplně, připadám si tam víc cizí než doma.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Já to beru jako destinaci, která je dobrá na dovolenou, ale ne na žítí. Ačkoliv odtamtud mám kořeny, tak to není moje země. Představa tam žít se mi strašně příčí. (...) Už mě tam vnímají spíš jako turistu.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Beru to spíš z pohledu turistu.“ (Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Nemám k tomu takový pouto, protože nemám pouto k těm lidem – ani moc k prarodičům. Naopak se tam cítím jako cizinec. Já sama jsem neměla pocit, že bych zapadala a oni mě vnímali jako cizince.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

„Já Vietnam beru jako cizí zemi a není to úplně moje rodná zem. Oni mě taky vidí jako cizince.“ (Respondent č. 16, muž, 21 let)

„Beru to jako kus mě, ale ne jako domov. Domov je ale tam, kde je rodina, takže myslím, že mám dva domovy.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

„Netěším se tam, necítím se tam dobře, protože to není prostředí, ve kterém jsem vyrůstal a není mi ničím blízký. Není to můj domov. (...) Víím, že tam pro mě není budoucnost. Ten život tam funguje jinak, nemám se tam s čím ztotožnit, a pak se cítím osamělý.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

Česká republika

„Cítím se tu jak doma, zároveň trochu ale, že sem nepatřím.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

„Nějakým způsobem mě to tu utvořilo a naučila jsem to, dávat sama sebe na první místo.“ (Respondent č. 7, žena, 24 let)

„Když už jsem tady od mala, tak mi to připadá jako můj domov, znám to tady víc, mám t všechno.“ (Respondent č. 8, žena, 26 let)

„Beru to tu jako svůj domov, necítím se jiná, pokud mi to vyloženě někdo neřekne.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Já jsem i přemýšlela, že bych se přestěhovala do Holandska, Itálie, ale stejně si nakonec říkám, že Česko je moje srdeční záležitost.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Vždycky když někde jsem, tak při návratu mám pocit, že se vracím domů.“ (Respondent č. 13, žena, 20 let)

Vietnamština

„Jsem nervózní a hodně přemýšlím, než něco řeknu.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„Vietnamštinu nepovažuji za svůj jazyk. Když něco píšu ve vietnamštině, tak nejdřív myslím v češtině, a pak to překládám do vietnamštiny.“ (Respondent č. 8, žena, 26 let)

„Ty první automaticky věci se mi vybaví v češtině, potom v angličtině a pak až ve vietnamštině. (...) I když jdu do večerky, tak mluvím česky. (...) Slovní zásoba mi chybí, není to pro mě přirozený.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Vyhýbám se větším rozhovorům ve vietnamštině. Považuji ji za svůj jazyk, protože je to součást mé identity.“ (Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Vietnamštinu považuju za svůj jazyk, protože je to můj mateřský jazyk, který jsem se učil jako první a je to součástí mě. (...) Já to beru jako část své identity.“ (Respondent č. 15, muž, 27 let)

„Tím, že to jazyk mých rodičů, tak to beru tak, že je to i jazyk můj.“ (Respondent č. 17, žena, 25 let)

„Umím psát a číst, ale umím líp anglicky než vietnamsky.“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

Čeština

„Rozhodně beru češtinu víc jako svůj jazyk než vietnamštinu.“ (Respondent č. 1, muž, 26 let)

„Já beru češtinu jako svůj mateřský jazyk. (...) I ve snu mluvím česky.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„K češtině mám vztah asi jako běžnej Čech. Je to jazyk, který umím nejlíp. (Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Češtinu považuji za svůj jazyk víc než vietnamštinu.“ (Respondent č. 16, muž, 21 let)

„V češtině se dokážu vyjádřit líp než ve vietnamštině a mám větší slovní zásobu. Cítím se sebevědomější.“ (Respondent č. 19, muž, 27 let)

Zkušenosti s rasismem, xenofobií, diskriminací, šikanou

„Důvod, proč jsem zpochybňovala to, kdo jsem, je hlavně ten, že mi k tomu někdo dal impuls.“ (Respondent č. 4, žena, 23 let)

„Občas jsem na tom byla hodně špatně a řekla jsem mamce, že nechci být Vietnamka.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Když jsem byla malá, tak rasismus byl i mezi spolužákama. I občas když pomáhám rodičům ve večerce, tak vidíš, jak se ty lidi k tobě chovají.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Mám zkušenosti se šikanou z dětství, která byla jak slovní, tak fyzická.“ (Respondent č. 12, muž, 25 let)

„Je to nevyhnutelný.“ (Respondent č. 14, žena, 24 let)

„Někdy mi přijde, že kvůli tomu rasismu, kterej tady občas je, tak tu nemám co dělat.“ (Respondent č. 16, muž, 21 let)

„Když jsme si pořídili psa, tak mi bylo hrozně nepříjemný ho venčit, protože jsem se setkávala s rasistickými poznámkami.“ (Respondent č. 18, žena, 26 let)

Smysl rozhovoru

„Myslím si, že by to ostatní mohlo ujistit, že je to normální a v pořádku cítit se zmateně nebo hledat tu identitu.“ (Respondent č. 3, žena, 23 let)

„Docela mi to otevřelo oči ohledně toho, jakej mám vztah k rodičům.“ (Respondent č. 6, muž, 27 let)

„Mě překvapilo, že vlastně neslavím tolik vietnamských svátků. (...) Je to lepší pocit vědět, že v tom nejsem sama.“ (Respondent č. 9, žena, 26 let)

„Má to určitě smysl k tomu pootevřít lidem oči, který vůbec neví, že my Vietnamci banánový děti balancujeme mezi identitama. (...) Zjistila jsem v průběhu toho rozhovoru spoustu věcí. Kolik vlivů mám vietnamských, to mě hrozně překvapilo.“ (Respondent č. 10, žena, 27 let)

„Ať si nikdo nemyslí, že je sám, že je někde mezi a že nikam nepatří. Patří právě do té skupiny, která je mezi. (...) Hodně mi to pomohlo, protože já jsem si vždycky myslela, že jsem hodně povietnamštělá, ale teď jsem si uvědomila, že jsem asi někde mezi a tápu, jestli jsem víc Vietnamka nebo Češka. (...) Jsou otázky, který by mě nikdy nenapadly, kdyby v průběhu rozhovoru nepadly.“ (Respondent č. 11, žena, 22 let)